

הלכות עירובין.

אתחיל הלכות עירובים, בעזרת יושב הכרובים.

כ"ט (ה) ת"ר הודאים נתנו ריח ועל פחזינו כל מגדים. הודאים נתנו ריח אל הכחורים (ג) שלא מעטו מעט חטא ועל פחזינו כל מגדים אלו הבעולות שמונעת לבעליהן פתחיהן (ג) פי' שמגידות כשהן כפתחי נדה פתחיהן לבעליהן. פי' שמצניעות ואוננות אותן. חדשים גם ישנים דרבי צפנתי לך אמרה כנסת ישראל אני נורתי על עצמי יותר ממה שגורת עלי א"ל... (ד) מרבנן דהוה מסדר אנדחא קמיה מי שמיע לך חדשים גם ישנים מרז הוא א"ל אלו מצות קלות וחמורות. א"ל וכי תורה פעמים פעמים ניתנה אלא הללו דברי תורה והללו דברי סופרים, דרש רבא מאי דכתיב ויותר מהמה בני הוזהר עשות ספרים הרבה אין קץ ולהג הרבה יגיעת בשר בני הוי וזהו בדברי סופרים יותר מדברי תורה שהללו עשה ולית והללו חייבים עליהם מיתה שמה תאמר ואלו כן מפני מה לא נכתבו עשות ספרים הרבה אין קץ, ולהג הרבה יגיעת בשר אמר רב ספא בר"י דרב אחא בר אדא משמי' דרבא בר עולא כל המלעיג על דברי חכמים נידון בצואה רוחתה. א"ל רבא מי כתיב לענ להג כתיב [אלא] כל ההוגה בהן מעט מעט בשר. ת"ר (ה) מעשה בר' עקיבא שהי' חשוב בבית האסורין והי' יהושע הגרדי (ו) משרתו בכל יום ויום הי' מכניס לו סיס וכו' ובסימא אמרינן [שאמר] מוסב שאמת מיתות עצמו ולא אעבור על דברי [חברי] (ז) אמר שמאל בשעה שתקן שלמה עירובין [ונטילת] ידים יצאה בת קול ואמרה בני אם חכם לכך ישמח לבי גם אני, חכם בני ישמח לבי ואשיבה חורסי דבר (ח) ושאל רבינו האי נאמן [על הא] שתקן שלמה עירובין [ונטילת] ידים ואמרו בשלמא נטילת ידים תיקן משום סרך תרומה [אבל עירובין] האך תיקן שלמה וכי לא הי' כל ישראל נוהגין [בהן] קודם שלמה

עמים לבינה

(ה) עירובין כ"א ע"כ ושם דרש רבא, וכנראה שהי' כתב בר"ת ד"ר [דרש רבא] ושעה הכותיק וכתב ת"ר. (ג) (ג) י"א כאן שיכור וצ"ל אלו כותרי ישראל וכו' אלו הבנות שמניחות וכו' לישנא אדרינא שאונות פתחיהן לבעליהן פי' שמצניעות וכו' ע"ש בש"ס, ועפ"י יש אוננות קודמת מלשון אנדחא, ומצינו מליצה זאת בבראשית רבה פ' ח' שהי' דהגר זו קטורה ונקראת קטורה שקישרת פתחיה ולא נבעלה לאדריס ויתכן ששייך לשון קטורה בזה כפי מנהגם או שהיו קטורות עצמן שם בכוכב עש"ס שבת ס"ד סע"א, וכדרש"ת רבא כאן מצינו גם כ"ש סמוח ס"ז ע"א רב וזמרא בר טוביה אמר רב על פסוק אשר בנינו כנטיעים ע"ש ושם באמת לא יוצדק כלל בחירת לשון אנדחא אבל בתר גם לשון זה כפי המאמר בכאן אשר נסמך על מלות מגדים ומהו נשכיל הגם בכאן צ"ל רב וניוצא מצינו עוד לרב זמרא ב"ט בשם רב בש"ס ברכות דף ס"ג ע"ב שדרש בשבת בחורי ישראל שלא סעמו מעט חטא, ויתכן שהורגל רב לדרוש בשבת בחורים וכתולדות שאינן חוטאין לאשר כי כבואו לכבל קבע תחלה ישיבתו כנודדעא וכצא אותם שם ושום פרוצים ביותר בעריות עש"ס וימא דף י"ט סע"ב והתחכם כדדשינן לגדרים מהו. (ז) אמר לוי רב חסדא להרמא מרבנן כצ"ל (ה) שם. (ו) לפנינו הגי' הגרסי וע"ש פרש"י שם מקום או מרחן גריוסין כן הוא בשבת ק"ח סע"א ומדרש משלי פ"ט וכן יש להגי' כאן. (ז) אמר רב יהודא אמר שמאל. (ח) כל

והשיב כך הדברים שכל אותן השנים שהיו ישראל סורדין במלחמת ובאויבים ובכמה מיני צרות לא ה'י' להם... (ט) בין עיר לעיר ולחקן סחאי מבואות ולהניח עירובין שה'י' להם לצאת במחנות ולשמור את הסדר (ושמא) ושמה לא ניהגום בעירובין כי במחנה הן סמורין, כמו ששנינו י' ד' דברים [ספרין] במחנה מביאין עצים מכל מקום וסמורין מנמילת ידים ומדסאי ומלערב וכשעמד שלמה שנאמר בימיו יהודה וישראל רבים ונ' תיקן להם ידים ועירובין שלא נהנו בהן מקודם עד אותו זמן. דרש רבה מאי דכתיב לכה דודי נצא השדה ונ' אמרה כנסת ישראל [למני הקבית] לכה דודי רבונו שיע אל תדיני [כיושבין] כרכים שיש בהם גזל ועריות ושבוועה שוא. נצא השדה אראך תלמידי חכמים שעוסקין בתורה סתוך הרחק, גלינה בכפרים אל חקרי בכפרים אלא בכפרים אראך בני עשו הרשע שהשפעת להם מוכה וכפרו בכך. [נשכימת] לכתרים אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. נראה אם פתחה הגפן אלו בעלי מקרא פתח הסמדר אלו בעלי משנה הנצו הרמנים אלו בעלי תלמוד, שם אתן את דודי לך אראך שבח בני ובנותי. אמר רב המנונא מאי דכתיב וידבר שלשת אלפים משל יהי שירו חמשה ואלף על כל דבר ודבר של משל אמר שלשת אלפים משל ועל כל דבר ודבר של סופרים אמר חמשה ואלף טעמים. דרש רבא מאי דכתיב ותר שהי קהלת חכם עוד לימד דעת את העם אמרה בסימני טעמים ואמרה בדרמי לה. איזן וחקר ותיקן משלים הרבה אמר עולא אמר ר' אלעזר בתחלה ה'י' תורה דומה לקופה שאין לה אונים עד שבא שלמה ועשה לה אונים, קוחותיו תלתלים אמר רב חזרא אמר מר עוקבא מלמד שה'י' דורש על כל קיץ וקיץ תלי תלים של הלכות. [שתורות כעורב] כמי אתה מצאן במי שמשכים ומעריב עליהן בבית המדרש. רבה אמר כמי שמשחרר מניו עליהן כעורב רבא אמר כמי שמשכים עצמו אכזרי י' כעורב על בניו :

ל באנו לפרש ענין העירוב, העירובין תלוקין הכא לארבעה עינים, האחד עירובי תחומין, והשני שתופי מבואות, והשלישי עירובי חצרות, הריבעי עירובי תבשילין, ואיכא נמי בכלל עירובי חצרות ושתופי מבואות עירוב העיד כולה בזמן שהיא מנוספת ומעריבין בלהן כחרא והרי אנו מפרשין כל אחד ואחד במקומו. תחלה אצטרוכינן לברורי דאעיג דעירובי חצרות דרבנן [אבל] עירובי תחומין דאורייתא מרגיסינן בפיך כמה מדליקין יב' ומעריבין ופוטמין את החמין ואוקימנא מעריבין עירובי חצרות אבל לא עירובי תחומין וכבר מירשנו לה בהלכות ערבי שבתות כי בין השמשות ספק ועירובי חצרות רבנן וספק דדבריהם להקל, וגריסינן נמי בירושלמי יג' הדא דאת אמר בעירובי חצרות אכל עירובי תחומין דאורייתא הן וגריסינן נמי בסוף פ"ק דעירובין דיון יד' וסמורין מרחיצת ידים

עתים לבניה

לשון זה בשמו בשו"ת הנאונים דמוס ליק סי' ע"ו. ט) פנאי למדוד כצ"ל. י) עירובין דף י"ו ע"כ ולשו מה דמבואר שם דרק מעירובי חצרות סמורין אבל לא מעירובי תחומין א"כ צ"ל דתקנת שלמה לא ה'י' על עירובי תחומין וכן מבואר ברש"י שם וברמב"ם פ"א מה' עירובין ה"ד דתקנת שלמה ה'י' על עירובי חצרות ושתופי מבואות ולפ"ז צ"ע מ"ש הרב האי גאון שלא ה'י' להם פנאי לכבוד בין עיר לעיר ושמה לא נהניגום בעירובין כי במחנה הם סמורין והרי מרידה מעיר לעיר היא לעיני עירובי תחומין ומה לא נסתי, וצ"ל דכוונתו כי להיות שלא ה'י' להם פנאי למדוד לא הונגה בעירובי תחומין והיו באמת נזהרין מזה לצאת חוץ לתחום ועל ע"ה ושתופי מבואות לא הונגה כיון שמהו היו סמורין במחנה עד אח"כ שתוקן שלמה, ולפ"ז שוב י"ל דאחד תקנת שלמה תיקן גם הוא כמו כן גם על עירובי תחומין אבל מפרש"י ודמב"ם מבואר דעירובי תחומין אינו מתקנת שלמה. יז) צ"ל על בניו כעורב ועפרש"י שם וכן פ' בב"ב דף ט' ע"א וסקרוץ במדרש שמואל פ"ה ובזיקרא רבה פ"ט. יח) שבת ל"ד ע"א. יט) ירושלמי שבת סוף פ"ב. יז) בסילת דיון כוונתו על ש"ם כבלי ע"ש בעירובין דף י"ו ע"כ ועיני ירושלמי פ"ג דעירובין ה"ד ששם

במלעבך אמרי דבי ר' ינאי לא שנו אלא עירובי חצרות אבל עירובי תחומין לא דתני ר' חייא לוקין על ערובי תחומין דבר תורה. קשי' ל' לר' יונתן וכו' לוקין על לאו הניחן לאזדרת מיתות ביד. אמר רב אשי מי כתיב אל יצא אדם אל יצא כתיב כלומר יצאה ברגלים לכד היא ואין בה מיתות כ"ד אלא באזדרת בלבד היא ולפיכך לוקין עלי' טו) מיהו [ערובין] תחומין מאלפים אמה ולהלן מדרבנן. אבל איצטרכינן לברורי מכמה דיי עירובי תחומין דבר תורה אי הוי מאלפים אמה ולהלן או מ"ב מיל ולהלן הוא מילתא חזינא כ"י מלונגא דבעל הלכות כתב הכי טז) הני ד' אמות מאי עבידתיהו דאלו היכא דהציאו גוים או רוח רעה חוץ לתחום השבת היכא דשבקוהו ת) התורה לשבות שנאמר שבו איש מתחתיו כתחתיו וכמה היא תחתיו ד' אמות ג' אמות שלו ואמה כדי שיפוש ידיו ורגליו ית) ומגיל דתחום שבת אלפים אמה היא דכתיב ומגרשי הערים אשר תתנו ללוים ומדותם מתוך לעיר ותניא יט) ר' עקיבא אומר איא לומר אלף אמה שכבר נאמר אלפים ואי אפשר לומר אלפים שכבר נאמר אלף ומה תיל אלפים אמה ואלף אמה אלא אלף אמה מגרש ואלפים אמה תחום שבת עד שני אלפים אמה שרי ל' למגרי בשבתא איבראי ממתא מפי מהני לא. ומאן דמני מפי מאלפים אמה בשבת מלקינן ל' דתנא ר' חייא לוקין על עירובי תחומין דבר תורה כ) ובשבת שרי למיריהם למירקא בתוך התחום אבל תוץ לתחום כגון דאיכא סירקא במתא אחירתא אינן אבלא וקא אויל לנחומיה או לדבר מצוה או לקבולי אפי' דרבי' וקיימא הווא מתא תוץ לתחום אמור למיזול בשנתא הויכא לעבד [לדליל] [לדליל] במעלי שבתא ולשקול בהדי' מון שתי סעודות וכמה דרין ית נזנרות בינוניות ואפי' עירב בין או בשכר או בתומין עירובי עירוב כותנן כה) ככל מערבין ומשתתפין חרין מן המים ומן המלה. והיי' עירובי תחומין אבל עירובי חצרות אין מערבין אלא בפת (וושחלים) [שלם] ושקיל ל' להווא עירוב ומנח ל' סוף אלפים אמה ואומר הכי והו עירובי למחר לכאן ואוכלנו דקני ל' שביחה התם. ודוקא היכא דאמר שביחתו למחר כאן מותר לילך למחר עד סקום עירובו ותצוה לו אלפים אמה ואסור לילך בין מלפניו בין מלאחרי' ואסילו אמה אחת דאיתמר ל' למיזול להך ניסא דמתא דכיין דאיתעקד

עתים לבינה

בחילוף מנומת הבבלי דשם ס"ל לר' חייא דאין לוקין על עירובי תחומין ור' יונתן ס"ל דלוקין ע"ש. טו) אין הלשון מתוקן שהחליט סקודם דתחומין מאלפים אמה רק מדרבנן ושוב כתב שצריך לברר מכמה דיי תחומין מה"ת אי מאלפים אמה ולהלן ומכרח דשיבוש היא ועינין למתוקן. טז) לשון הלכות גדולות ה' עירובין. יז) נתנה לו התורה מקום לשבות כצ"ל. יח) לקטן סו' ג' הביא רבינו שם בזה מחלוקת ר' מאיר ור' יהודה כמבואר בעירובין ס"ח ע"א והבה"ג שכתב והאמה כרי שיפוש ידיו ורגליו סתם כר' מאיר ובאמת יש ג"כ בין ר"ם לר"י אי ר"א מצמצמת והבינן ל' או סרווחת ע"ש במבוא, וקשה דהא קו"ל ר"ם ור"י הלכה כר"י. הגם דבתוספתא ט' וזירושלמי רפ"ד תובא דרבי ר"ם בשם ח"ק מ"ם לה"ש דילן דמפורש ב' דרבי ר"ם קשה אך הרמב"ם פ"ב מה' שבת הט"ז כתב ג"כ כר"ם ועמ"ש בכ"מ שם ובב"י רס"י שם"ט ולפי המבואר גם דעת הבה"ג כדעת רבינו הרמב"ם. [מהר"כ גר"ו.] מה שהעיר ידיו מהר"כ גר"ו הנה לפרש"י ר"ם הוא דס"ל ד"א סרווחת אבל הר"ף והרא"ש שם מירשו להיפוך דלך' מאיר הן מצומצמת וכ"כ גם רבינו לקטן בסו' ג', ובאמת אפי' אם נאמר דר' יהודה הוא לתומא ג"כ ראוי לפסוק כר"י דהא נגד כלל מפורש לא אמרינן הלכה כרבי המקיל בעירוב כמ"ש הרא"ש בס"ב סו' ד' כש"כ אי ר' יהודה לקולא והבה"ג כתב להדיא לקטן שם במחלוקת זה דר"ם ור"י והלכה כר' מאיר ואחר שיטתו זה נמשך גם כאן וכ"כ גם השאלות וזהו גם הרמב"ם פסק כר"ם ושנה בזה הרב קרבן נתנאל בפ"ד או"ק מ"ד ע"ש ועמ"ש בזה במרכבת המשנה פ"ב שם ובספר מעשה רוקח שם. יט) סוטה כ"ו ב'. כ) תפיס לשון למיריהם ונתכוין כוה להא דש"ם ברכות ז' ע"ב. לה) כ"ו מע"ב ורף פ' טע"ב. ומ"ש והי"ם ע"ת וכו' כן היא גם בבה"ג שלנו ונשמע כל זה בבה"ג כתי

לי ביתא מן מתא דהריל ביתא ברוכתא דאנה כי עירובא לא שרי לי למיול אלא הדר תורניה דעירוביה אלפים אמה ואי אתבי לערובי לבר מתחומי כיון דמרחק עירוביה ספי מאלפים אמה הריל כמו שיצא חוץ לתחום אפי' אמה אחת לא יכנס ואין לו אלא די' אמות. והיכי דאיתבי לעירוביה בתחומא ונתגלגל חוץ לתחום אם מבעד יום אינו עירוב משחשיכה היו עירוב ואמר רבא לא שנו אלא נתגלגל חוץ לדי' אמות אבל נתגלגל תוך די' אמות היו עירוב אלו תורף דברי בעל הלכות דסיל דמאן דמסני לבר מאלפים אמה מלקינן לי דבר תורה והנאון רי יצחק כג) לא סיל הכי ארא סביר לי דעירובי תחומין מהן דרבנן ומהן דאורייתא ואייתא סיעתא מנמרא ודבני מערבא והכי כתיב בהלכות שלו, וקשי' לן היכי אמרינן הכא לוקין על עירוב תחומין דבר תורה ואנן קייל דליתא לדריע דאמר תחומין דאורייתא ואשכחן בנמרא דבני מערבא כג) דגרסי הגיעך סוף תחומי שבת שאינן מחוורין דבר תורה רי מונא בעי ניתא אלפים אמה שאינן מחוור ארבעת אלפים אמה מחוור הוא רי שמעון בר כרסנא בשם רי אחא אין לך מחוור מכולן אלא תחומין ייב מיל במתנה ישראל נמצא טכשו תחומי שבת מהן דאורייתא מהן דרבנן מאלפים אמה ולמעלה עד ייב מיל לוקה עליהן מדרבנן ולדי' עקיבא לוקה עליהן מדאורייתא דכתיב מקור העיר והוצא אלה אמה סביב וכתיב ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה ונוי' איא לומר אלפים שבכר נאמר אלה שבכר נאמר אלפים אלא אלה אמה מגרש ואלפים אמה תחום שבת ורבנן סברי אלה אמה מגרש ואלפים אמה שדות וכרמים, וסיב מיל ולמעלה לוקין עליהן מדאורייתא לדברי הכל דכתיב אל יצא איש ממקומו דהיינו ייב מיל כנגד מתנה ישראל. אבל אלפים אמה ולמטה מותרין לדברי הכל והוא מעטא דכתב האי נאון מעטא תריצא ומסיכתר היא, ובתשובה לנאון כד) מי שיצא חוץ לתחום בשבת במיד מלקינן ליה דתנא רי חייא לוקין על עירובי תחומין דבר תורה דכתיב

עתיס לבינה

הגרסא ברפוס ברלין תרס"ח, ויש להגי' בדברי רבינו זהו עירובי, „שאבוא“ למחר ע"ש. כג) כוונתו להרי"ף עיני רי"ף ספ"ק דעירובין, ודעתו ברעה הרי"ף כמ"ש הרד"ה שם ודלא כתרמב"ן במלחמת שם, והאחרונים בס' שערי השלך ובש"ת נודע ביהודא תנינא או"ח סי' מ"ו וזולתן פלפלו בראיות וקדשויות אי תחומין וי"ב מיל היא דאורייתא ולא דאו שבכל ראיותיהם כבר קדמם דרבנן בס' הלקשות בחי' עירובין וברמב"ן שם תרגיש ג"כ באותו קדשי' שנתעצמו בו השעה"ם מכ"ו משבת וכנ"ב תנ"ל מהא דיומא דס"ו ע"ב עתי אפי' בשבת דפרוך הש"ס למאי הלכתא ולא קאמר להתיר תחומין דמירושלים עד הצוק י"ב מיל הוי, ובאמת יקשה קדשי' זו אף אי לדידן תחומין דרבנן הוי מ"ס כרייתא זו היא סתם ספרא וקי"ל בסנהדרין [ע"ז ע"א] דסתם ספרא ר"י אליבא דה"ע דהוא עכ"פ מיל תחומין דאורייתא, ומ"ש כנ"ב שם לתרץ הוי יתדא הוי ס"ל דלא חי' מירושלים עד הצוק רק עשרה מילין ועי' ג"כ בשעה"ם שם במח"כ אין זה כלום ראשו צוק זה כתיב בקרא והתורה התירה סתם אפי' בשבת לחוליקו לארץ גזירה אפילו אם לא יתי' אפשר להעליך לצוק זה הקרוב וזמנן שהי' להם המטבחן בשילה הרי לא חוליקו לצוק זה ואפשר שהי' להם צוק רחוק יותר מ"ב מיל אבל כשאנו לעצמי אינו רואה הוכחה כלום מהתם דהא גם אי תחומין מה"ל אינו רק איסור לאו וספי ניתא להש"ס למצוא ג"ם גם להיותו מלאכה של תובס מיתה דהיינו לאו ההוצאה דמשני רב ששת וסמילא כש"כ איסור תחומין ובספרי מצוה חיינך מצוה כ"ד הארבתו בענין זה. כג) ירושלמי עירובין פ"ג ת"ד ופ"ה ה"ד. כד) תבא שו"ת הגאונים ד' ליק סי' ע"ה על שם רב האיי וכן בשערי תשובה סי' מ"ד. ובאמת גם אי תחומין דרבנן ג"כ ביצא חוץ לתחום מלקינן לי' כמפורש בספחים ד"ב רע"ג גם בה"ט שני תכ"כ במדרכי ספ"ק דעירובין. וענ"ו הוי אפשר לומר יל"ש"ם דילן הא דקאמר ר"ח לוקין על עירובי תחומין דבר תורה היינו סבות מרדות ארבעים כעין מלקות דאורייתא כיון דאסמכתו אקרא חמור ספי מע"ה ועש"ת תשובה ח"ב סי' ג"א בשם שו"ת הרשב"א דאיסורין דרבנן דאסמכתו לדאורייתא לוקין מלקות ארבעים כעין דאורייתא ועתס' תנינא

אל יצא איש ממקומו. ופי' שהחילל שבת בהוה במיד ברין הוא דלא מלקינן ל' דכי אמרינן דחייב מלקת בחייבי לאוין אינ בחייבי כריתות כדתנן כל חייבי כריתות שלק נפטרו מדי כריתות (כס) שנאמר ונקלה אחיך לעיניך כיון שלקה הרי הוא כאחך ואמרינן עלה חייבי כריתות קתני חייבי מיתות ביד לא קתני אלא בהוה מה אפשר לן לעשות לו אנו מלקין אותו ומבזין אותו כדי שלא יהא הדבר בהותר ואל ישנה באולתו (כו):

לא תגן (כ) מי שהוציאנו נים או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות. פי' כיון שהוציאנו נים חיצן לתחום במקום שהגיהונו שם אין לוח משם אלא כדי אמות ויהבו ל' רבנן. ההורוה כאילו לא יצא. והליכודו לעיר אחרת ונתנהו בריר או כסדר ריג ור' אלעזר אמרים מהלך את כולה. ר' יהושע ור'ע אומרים אין לו אלא ד' אמות. מעשה שבאו מבבל ארדסין (כח). ואית דגרסו מפרנסין. והסלינה סמינתן בים ריג וריא בן עזריה הלכו את כולה. ר' יהושע ור'ע לא זוו מד' אמות שרצו להחמיר על עצמן. אמר רב נחמן (כט) יצא לדעת אין לו אלא ד' אמות והוצינה הכי יצא לדעת אעפ"י שהחזירוהו נים בעל כרחי' אין לו אלא ד' אמות. בעי מיני' מרבה הוצרך לנקבו מהו כלומר היכא הוציאנו נים דאין לו אלא ד' אמות הוצרך לנקבו. אית דפרשי' (ל) כגון השתנות מים או הוצאת ריעי מה יעשה שאי' לו לאדם לעשות צרכיו בתוך ד' אמות. אמר רהו גדול כבוד הבריות. אמרי נדרעי אי סיקה הוא עייל לתחומא וכיון דעאל עאל. כלומר אם הוא חכם כיון שהתירו לו חכמים לצאת מסני כבוד הבריות וברשות קא נסיק לעיל לתחומיה שיצאתו חיצן לדי' אמות יהי' לאותו רוח כדי שיכנס בתוך התחום וכיון דעאל עאל יש לו אלפים אמה דכיון דברשות קא עייל הרי הוא כאילו לא יצא והכי פירש ריח דהאי הוצרך לנקבו כגון השתנות מים או הוצאת ריעי. ואנן לעניד לא מתחד לן דהוי בכלל האי הוצרך לנקבו בהשתנות מים אלא בהוצאת ריעי לנדולים לחוד דהא קא אמרינן באידך סריקין דכבודת (ל) משחינים מים בסני רבים והלכך ליכא הכא גדול כבוד הבריות מסני כבוד עצמו משום דבתוך ארבע אמות דיהבי

עחים לבניה

י"ח דהא דאמרו מלאכת תה"מ דאורייתא דחמיר דאסכחוהו אקרא וז"כ תוס' בכורות ג"ד לענין מעשר פירות דאורייתא וכזה מהלך הש"ס בשבת דליד' ובעירובין דף ל"א ובעירובין דס"ו רע"ב בין ע"ת לע"ח דעירובי תחומין חמור ספי משום דאסכחי' אקרא, ועפ"ו מתורץ תמיהת הרמב"ן שתמה למה הוציאו רבי ר' ינאי את המטנה השני סתם מדברי המורכין ולהעמידה כרעת יחיד המגור תחומין דאורייתא וגם למה לא החזירו דברי ר' עקיבא בכאן דבכל החלמוד תחומין דאורי' בדעת ר"ע תלין אותה ע"ש ולפ"ש לק"ם ובארתי מהו בספרי מ"ח הג"ל. (כ) סבות כ"ג ב', ופי' ואמרינן עלה חייבי כריתות קתני וכו' חיבת "עלה" פ"ס דהא אמרו שם כדף י"ג סע"א על סוגי' דתנן ואלו הן הלוקין וכו' ע"ש. (כ) עיין רמב"ם בפ"י המטנה פ"א דרעלין מ"ב שכתב ד"ל וז"כ מן הסקבל בדידי ומן המפורסם לעשות על פיו שאיש העושה עבירה שחייב עליה מיתות ב"ד תשאל ואין אנו יכולים היום לזון דיני נפשות מהיימין אותו היום עולם בס"ת אהי' שמלקין אותו ואין מתירין אותו לעולם עכ"ל והה סקבלות הגאונים כמבואר בתשובת הגאון הג"ל. ומ"ס מ"ש הימב"ם ואין מתירין אותו לעולם אולי כוננתו עד שיקבל תשובה רצ"ע. (ח) עירובין מ"א. (ח) מ"ש רבינו גי' ראשונה מבבל ארדסין אין לו כיבוד וראיתי ככה"ג דיוס ברלין הנוטמא מבי ארדסין וע"ש בתננות המ"ל. (ט) שם ולפנינו אמר ר"ג אמר שמואל וע"ש כד"ס. ומ"ס או אפילו התחייח נים מ"ס וצ"ל או אפילו הוציאנו נים וחזר לדעת ע"ש בגמרא. (י) העתוק כל דבריו תרא"ש שם פ"ד סס"י א' בשם וכתב תרב ר' יחזקאל ברעלמי וחסכום עמו. (יא) בכורות ס"ד רע"ב וחיבה באידך סריקין פ"ס. ויש להצי' ברבריו הלכך ליכא לספר הכא גדול כבוד הבריות, וא'

ל"י רבנן אינו יכול למנסם בהוצאות מים, הינן ליכא כבוד הבריות דאינו כל כך שינוף לקמנים מפני שנבלעין במקומן אבל לגדולים ראיין נבלעים ויש בהם ריח ומראה וודאי איכא כבוד הבריות שא"י לו למנף אותן ד"י אמת בגדולים הלכך לא בירור לן מילתא שפיר אי הוה השתנות מים בכלל האי התוך לנקביו, ואתיל דהו בכלל אפשר למהו מעמא משום דברי תורה דכיון דאשתין בתוך דיא אפור ל"י לעסוק ברית כההוא דזכתא כל זמן שרשומן ניכר (ג) וחיו לן חשונה לרבינו האי זיל (ג) בהאי ענינא ומיתחיו לן מינה דהאי כבוד הבריות מפני הרבים שרואין אותו ולא כבוד עצמו, ואלו הן תורף דבריו, וששאלתם האי דבעו מיניה דרבה התוך לנקביו וכו' עד אמרי נהרדעי אי חכים הוא עייל לתחומי וביון דעקר עקר, מאי תחומיה דעייל ל"י והיכא שרי ל"י חכימא למיעבד מה דלא שרי ל"י ומה פ"י ביון דעקר עקר, [תשובה] חכימא לא מישתרי ל"י מה דלא שרי והכי היא מילתא דוודאי מי שהוציא אותו נים או רוח רעה חזר לדעת אין לו אלא ד"י אמת אלא מיהו אם התוך לנקביו ויש שם כניא שהוא מתבייש לעשות צרכיו בפניהם יש לו לצאת מאותן דיא עד מקום שהוא יושב [אן] יודי ועושה צרכיו כי כבוד הבריות דוחה את הברר הזה ומפריש בסמי מנותח (ד) דהאי ל"י שכבוד הבריות דוחה בלאו דלא תסור זכיון, שיש לו [רשות] להליך לעשות צרכיו כלפי החום שלו דמעיקרא שהוציא אותו ממנו הניים או הרוח רעה וביון שנכנס לתחומו כבר הותר ודרי הוא כאלו לא יצא ואינו דומה למי שהוציא אותו נים שחזר לדעתו שאין לו אלא דיא שהרי זה יצא ברשות מדי אמותיו והלך אל שם ובהיתר מפני כבודו שהוא דוחה הלכה זו, וריח נאון זיל כתב הכי בספרושו ואם זה שהתוך לנקביו הוא חכם ויודע שהנכנס בתחומו אפ"י מויד כיון שתחלתו אנוס היה אם חזר בתחומו כאלו לא יצא ויש לו אלפים אמה, ילך לעשות צרכיו באותו מקום שיצא מ"ו ואם יודמן לו לכנס בתחומו ונכנס בתחומו ישב שם ודינו כאלו הניים תחזירוהו ויש לו אלפים אמה לכל רוח חזו פ"י כיון דעאל עאל, והאי דכתב ואם יודמן לו לכנס בתחומו, כלומר שאם יודמן לו שרתחום שלו קרוב ובין כך שהוא דולך להסתור ולהבדל מבני אדם שהם עמו הוא נכנס בתחומו ומאי דכתב ריח ויודע שהנכנס בתחומו אפ"י מויד כיון שתחלתו אנוס די' וכו' מיתחיו לן לעניד דשעותא הוא ולעולם לא כתב ריח הכי ואפשר דרוי טעות סופר כי וודאי [ברור] היא ומפורש בשמיעה שהנכנס בתחומו מויד אין לו אלא ד"י אמת והאי אינו מויד אלא ברשות קא עייל מפני כבוד הבריות וכדמעיינת בנוסחא דלעיל דכתב מיתחיו לך דהכי היא הלכך לא אפשר שיכתוב ריח כהינן אלא ספרא הוא דשעה (ה):

עתים לבניה

דיאכא כבוד הבריות מפני כבוד עצמו משום וכו' כע"ל ע"ש ברא"ש, (ג) עש"ס ברכות כ"ה סע"א שזה דעת גניבא אבל פליגו עליו רכל שאין בהן טופס ע"מ להטפוח שרי וכן פסקו כל הפוסקים ודברי רבינו ע"ע, [מהר"י גר"ן], עיין שלשי הגבורים פ"ג דברכות שם שכתב הרמב"ם ופס"ג ספק דבעינן כל זמן שאין רשומן ניכר, וכן היא באמת בפס"ג עשה י"ת וזוהו נראה שכן הי' גירסתם ברמב"ם פ"ג מה' ק"ש ה"ז ועב"ם שם כתב דבקצת ספרי רבינו כתב כל זמן שרשומן ניכר וכו' הוא וע"ל כ"ו שמפיתון זה' שלא הרגיש מהסמ"ג הג"ל עכ"ל נראה שגם רבינו חיש לחומרא כדעת גניבא, (ג) מ"ש להוכיח מהרב האוי שלא הותר משום כבוד הבריות אלא מפני רבים הרואין ולא כבוד עצמו צ"ע מהשבת דף פ"א רע"ב דסכואר לעינן טלטול אבנים מקדולות לקנה דמותו מפני כבוד הבריות אף שזה נוגע רק לכבוד עצמו, ואולי שייך בזה כבוד אחרים שמתחזקו בגדיו ויתראו לחוץ, (ז) דף ל"ח רע"א, (ס) לא ידעתי למה כתב ע"ד הר"ח הללו רשעותא היא והרי הר"ח כתב בלשוננו אפ"י מויד כיון שתחלתו אנוס הי' ולכאורה הם שני דברים הסותרים זה את זה אבל כוונתו שישם דאנוס שבא לו ע"י אחרים וודאי אנוס גסור הוא אבל כאן הרי

לב אמר רב סמא (ט) סירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו אסי' במייד לא הפסידו את מקומן מי'ס אנטין ניהו כיון דלאו בני דעת נינהו ואף לא דבר שהולך ברגליו אנטין ניהו בין בהצאה בין בחזרה ואוקימנא בנמרא כתנאי. (ו) אמר רב נחמן אמר שמואל הו' מהלך בבקעה ואינו יודע תחום שבת, ואית דניסי (ח) שבת בבקעה ואינו יודע תחום שבת, מהלך אלפים פסיעות בינונית הו' תחום שבת, ואמר רב נחמן אמר שמואל (ט) שבת בבקעה הקיפוהו גוים מחיצה בשבת מהלך אלפים אמה ומטלמל בכלה עיי וריקה, ופירשו רבוותא הכי (מ) כיצד אמה מצא בקעה זו כגון שהיתה כחמשת אלפים אמה ושבת באמצעיתה והקיפוהו גוים לבקעה זו מחיצה הו' ממקום שביחחו למחיצה אלפים חמש מאות אמה לכל רוח, מהלך אלפים אמה עד מקום שבותו ואותן חמש מאות שנשתיירו מסוף תחומה ועד מחיצה מטלמל בהו עיי וריקה דמיל לשמואל רכיון דהקיפוהו מחיצה הויל כרשות היחיד ולא כשאר רהי דאי ברהי שרי לטלמולי לכתחלה בכלה וכשיכ להלך בכלה, ומי'ס עיי וריקה מפני שבשבת הו' הקיפוהו מחיצה ולא מבעד יום ושני חכמים (מא) כל שנאסרה מקצת שבת נאסרה כל השבת כולה ולא לגמרי אלא בוריקה שרי שמואל (מב) ורב הונא אמר מהלך אלפים כדשמואל שהן תחומי אבל אין מטלמל בה אלא בדי' אמות דמיל לרב הונא רכי כרמלית דמי' ובר' אמת שלו הוא מטלמל ומקשינן לרב הונא נהי לטלמולי לא מטלמל כדרכי' עיי וריקה מיהא ליטלמל, אמר לך ריה אין הינ דשרי לי' לטלמוליה בכלה עיי וריקה אלא גורין שמה ימשוך אחר הצה, באלפים מיהא דתחומי' היא לטלמל כי אורחי' ואמרינן באלפים גמי אסור לטלמל דאסירן להן הילוך חמש מאות אמה דמסוף תחומי ועד מחיצה והויל תחומי' גומא לגבי הנך חמש מאות כחצר שנפרצה במלואה למקום האסור לה, וכמה מילואה ביתר מעשר אמות כרתנן (מג) כל סירצה שהיא בעשר אמות מותר טמני שהיא כמתח יתר מכאן אסור כשיכ היא דליתא למחיצה כלל בין אלפים להנך חמש מאות והלכתא כשמואל דתני' כותיה, ובתשובה ששאלתם הלכה כשמואל או הלכה כרב הונא [תשובה] אעינן דקאים חייא בר רב כרב הונא הלכתא כשמואל חרדא דשמואל לגבי רב הונא רבו הוא דלא אשכחן רבעא מיני' שמואל מרב הונא בכלה תלמודא אלא בתרין מילי (מד) ואלו רב הונא משמואל טובא איכא, ועוד דקאים רב נחמן כותיה [דשמואל] דאיל לרב הונא לא תיטלוג עליה דשמואל

עחים לבניה

באמת במייד יצא מעצמו אלא שהותר לו לצאת ע"י שהיה צריך לנקביו וכבוד הבריות דוחה כהאי דאמרינן כש"ס ב"ב דמ"ו סע"ב דילמא שאני אונכא דנפשיה מאונכא דאחינאי וה"נ מיחשב מזור שהי הוא בוזר לעצמו לילך לאותו דרך שתחומי שם ולזה כתב כיון דמ"ס עיקרו ע"י אונס הוא מותר אבל לאו כ"ע יודעין זה ולזה הוצרך הש"ס לומר אי סיפק הוא לדעת דגם בכה"ג מיחשב כאונס דיהי' שרי לו כנ"ל ברור. (לו) עירובין מ"א ב', (לז) שם מ"ב א', (מ) עיין ר"ס שם. (לט) שם. (נ) לא ידעתו למי נהכוין וגם כפי' ר"ח וברי"ף לא נמצא דובר המובן מאילוי תמו דסיורי כשיש ממקומו עד המחיצה יותר מאלפים. (מא) עירובין דף ע' ע"ב, (מב) שם מ"ב סע"א. (מג) שם ס"ז ע"ב, (מד) כן מצינו בגיטין דף ה' ע"א ובתולין ד"ג ועתוס' שם ומ"ש בספרי מאיר ע"ח אות ר"ה וצ"ל דאף דגם חייא בר רב ס"ל כ"ר"ה הנה באמת חייא בר רב הו' ג"כ כתלמיד לגבי שמואל עיין ש"ס עירובין דס"ז ע"ב, וגם דהא ר"ג ג"כ כשמואל ס"ל וכאמת לא הוצרכו לכל זה רכיון דתני' כותיה דשמואל שזה כלל בכל הש"ס דכל היכא דתני' כותיה' הפלוגי הלכה כפלוגי, וכפי הצראה לא הו' גורם הגאון הא דאיתא לפנינו דרתה ר"ה התם ע"י משיכה ועיין בפרי"ש שם שם שכתב ג"כ ולא גרסינן לי' וכ"ס מדר"ף שם, ומ"ש הגאון דאי ס"ד לאו הלכה היא תי' לו לדי' להשיב לר"ג והיא בייחא לאו הלכה נראה שכונתו כהאי דר"ש שבת דקב"ב וש"ס פסחים צ"ס שהשיבו מאן לימא לך דמתרצתא היא דילמא משיבשתא הוא וכוהו מושב השגות רבינו, ויש להעיר דבעירובין דצ"ס סע"א היא מתלוקת אביי ורבא אי גורין כרמלית שמה ימשוך אחר

דחגי כוחתי' הולך מן ברייתא ומדרב נחמן הלכתא כוחתי' דשמואל והרא ברייתא דחגי כוחתי' דשמואל הלכה היא דאי סיד לאו הלכה היא דרבי לרב הונא לאוהובי לרב נחמן ולמימר לי' ההוא ברייתא לאו הלכה אלא שרם מודה דברייתא הלכתא היא ועוד קאמר רב נחמן מודה לי' הונא ורינ' כשמואל רבי' לסבך מאלו המעשים הלכה כשמואל, ואנן הוי לן דודאי הלכתא כשמואל וליכא דפליגי בהא מילתא מהא הני מילי נפיש דכתבי בתשובה זו פיירי (מס) אינן ולא נמי מינידו בשאר דוכתי, דקאמר בה דריל למיטר לאו הלכה היא שאין דרך התלמוד לומר לאמוראה כך לאו הלכה היא אלא דרך התלמוד לומר הוויא לאו מיעתא היא או לדמות הברייתא בשום תירוץ מיס הלכתא כשמואל, ולענין הילוך ברנלי' כיע לא פליגי שאין לו להלך ברנלי' אלא כמה שקנה שביחה מבעוד יום ומחיצה שנעשית לא מהניא לי' להילוך כי לא שביח מעיקרא באורי מחיצת וני' פליגי במלמול שמואל סבר דינא כהשתא כיון דהשתא מוקפת מחיצת שרי למלמול בתוך כל המחיצות כולן מיהו עד אלפים אמה במקום שיש לו רשות להלך ממלמול כדרכו וחיץ אלפים עד סוף המחיצות ממלמול עיי' זריקה (מז) ורב הונא פליגי ואמר כל מחיצה שנעשית בשבת לאו מחיצה היא ולא מהניא לכלום והלכתא כשמואל דחגי כוחתי' הי' מורד וכו' וכלתה מרתו בחגי העיד מתר' למלמול בכל העיר וכו' ובבלבד שלא יעבור התחום ברנלי' ובמאי ממלמול בכל העיר כיון שאין לו לעבור התחום ברנלי' שהוא חגי העיר ודאי על ידי זריקה ממלמול:

לג הו'יבדו לעיר אחרת ונתנהו בריר או בסהר וכו', מתני' כדכתובנן לעיל, אמר רב (מז) הלכה כרבי דאמר מהלך את כולה בריר או בסהר ובספינה, ושמואל אמר הלכה כרבי בספינה אבל לא בריר ולא בסהר דכיע מיהת הלכה כרבי בספינה מיס רבה אמר תואיל ושבת באורי מחיצת מבעוד יום ורי' זירא אמר תואיל וספינה טמלתו מתחילת ד' ומגיהו בסוף ד' מאי בנייהו איכא בנייהו שנחתו דומי הספינה אינן בקופץ מספינה לספינה לרבה דאמר תואיל ושבת באורי מחיצת הבא אסור דהא לא שבת באורי מחיצת לי' זירא מתר' תואיל וספינה טמלתו מתחילת ד' ומגיהו בסוף ד', ורי' זירא מיס לא אמר כרבה מחיצת להכריח מיס הן עשויות, ורבה מיס לא אמר כרבי במהלכת כיע לא פליגי דשווי' כי פליגי בשעמרת, דיקא מתני' כוחתי' דרבה

עתיס לכינה

הפניו שלא הביאו מסתלקות שמואל ורי"ה דהכא, ובאמת כי תרמכ"ם פוסק גם התם דכבירמילית לא חיישינן ומ"ם תש"ם הי' להביא מהכא וצ"ע, ועיין במה שפילפל בשו"ת עבודת הגרשוני סימן ק"ד אי גזרינן גזירה בכרמלית ולא העיר מהאי דהכא ועיי"ש ב"ב. (מז) כלשון זה כתב רבינו ג"כ לעיל בסימן ד' ע"ד הגאון ושם כתב כלשונו חבטי גינה וכן לקמן ועיין ג"כ ברי"ף ס"ג דיבמות שכתב דהאי פירושא חבטי כעלמא היא ועי"ש בתגובה א"ש נדחק בהבנות חמלה ואולי גם כאן צ"ל חבטי אינון, [מתרי"כ נר"ן], (מז) דבריו לכאורה צ"ע דהוא ר"ה אמר דק משום גזירה ששא יהי' נמשך אחר הפניו אבל גם הוא ס"ל דמחיצת הנעשית בשבת מחיצה היא כדפריך הש"ס ובפילפל בבבלי וכן פרש"י שם תוס' וצ"ע, [מתרי"כ נר"ן], באמת דברי רבינו הללו מסיקא ולענין הילוך ברנלי' עד פשו' הם רברי ר"ח גאון ו"ל כפירושו הגרסם בש"ס ד' וזילנא דחמגי' שם תתפילא על הרבוי כתמיהת יודירי מתרי"כ נר"ן [יש להג' בתהלה דברי רבינו ומחיצה שנעשית, בשבת" לא מתני' וכו' ע"ש], ולדעתו פשוט' השעות קל יש כדבריו וצ"ל הי"ה פליגי ואמר כי המחיצה שנעשית בשבת וכו' והנהנו משפחה וספרש' לדר"ה ומחיצה זו שנעשית בשבת לאו מחיצה לדחות מעיל לכלום דהא לענין הילוך ברנלי' לא תועילה ולזריקה חיץ מאלפים לא תועילה משום גזירה ששא יסדך ולמלמול בתוך אלפים ג"כ אסור דהוי' חצר שגפרה וכו' דקאמר לעיל וממילא לאו מחיצה היא וכן הווא לשון הירושלמי ס"ד דעירובין שש' ר"ה אסור לא תועילה לו מחיצתו בלום ע"ש בג"ל בריר, (מז) שם ס"ב ס"ב, ס"ג א', (מז) כל זה מתייקא מתני' הוא לשון דרי"א

דקתני ספינה דומי' דריר וסתר מה דר' וסתר דקביעי אף ספינה דקביעי. וקא פסקי רבוחתא
 מוח' הלכה כשמואל ואעני דק"ל הלכתא כרב באיסורי הבא הלכתא כשמואל דהא
 תני' כותי' דתני' חנני' אמר כל אותו היום ישבו ודנו בדבר הלכה לאמש הכריע אחי
 אבא ביניהון ואמר נראין דברי רב נכספינה דכרי ריע בריר וסתר, וכתב הגאון ר' יצחק
 מטו הכי ואנן לא סבירא לן הכי דהא תניא [דחנניא] לא נמרינן מינה אלא דפליגי
 ריג וריע אבל סייע' אחד מיניהו לא נמרינן דהא קי"ל דאין לסדן הלכה לא מפי
 משנה ולא מפי תלמוד (נ) וכ"ת האי מכריע הוא ואמרינן (ח) כל מקום ששנים תולקין
 ואחד מכריע הלכה כדברי המכריע. הא אמרינן על הדין מיטרא במסך כירה (כ) הי"ס
 במתני' אבל כברייתא לא, ועוד אחי אביו של חנניא היינו רבי יהושע הנאך הוא
 התולק הוא המכריע הלכך הדין לכללא הלכה כרב באיסורי (נ) וכשמואל בדיני
 ועוד הא אמרינן לקמן בענין נחמיה ברי' דרב הונא בר הנילאי (נד) דאי סיד בדמלאי
 גברי עסקינן הא אמר רב הלכה כריג בריר וסתר וספינה דאלמא הלכתא כדוסק
 רב (נו) הוא רביע רב תנינא יש תחומין למעלה מעשרה או לא כגון עמוד גבוה יוד
 חיינו רחב ד' או מאן דקא אדל כספינה או בקפוצה ואתניה לסיפושמה ממשיה ואליתו
 דלא אתו בשבתא ולא איששטא ואמרינן תנא סמוקי סמסקא לי' ולחטרא הלכך יש
 תחומין [למעלה מעשרה] והמאלך כספינה יש בה איסור תחומין אי נסיק מינה אבל
 אי לא נסיק מינה ספורש למטה אבל אי תהו לה ספינה בתוך התחום קודם שחשיכה
 שרי למנסך מינה כי מיא כרמלית נינהו וסותר להלך נוסף של אדם מכרמלית לדהיי
 או לדהיר או טריחי לדהיר ובלבד שלא יצא חוץ לתחום וכמעשה דריג דאמר לזו מותר :

עתים לכינה

ונתכוין בזה לתמונן רבינו תננאל שכ"כ בפירושו אלא שד"ח הוסיף שם עוד גם תא דקאמי חש"ס
 שם רוקא מוח דקתני אלא שרצו לתחמו' על עצמן, והר"ף הוסיף שם זה נראה דס"ל כמ"ש התוס'
 שם דר"ז ס"ל דמח אין דיוק דמפרש שרצו להתחמו' כשמתעיתו, וז"ל לש"ז דאי לאו דמבירא לזו
 כן מיינא לאסור כיון דרבי יהושע ור"ע דגדולים מהם עשו מעשה להקל לא חי' רשאין כפייהם
 להתחמו' על עצמן ועש"ת מעיל צדקה סי' מ"ט ג'. (ט) הר"ף שם בזהביתו. (י) עיין גיה דף ו'
 סע"ב דהש"ס קאמר שם כן אליבא דשמואל גופא דאף דתנן שם במשנה והלכה כדבריו אין לסדן
 הלכה מפי תלמוד ועש"ס כ"ב ק"ל ע"ב וגיורת דראשונים חי' מפי משנה ומפי תלמוד ועפרשי'
 דהשב"ס שם דכיון שרק בדרך ליסוד נאמרה אפשר שאם יבא לדין מעשה חיו מדקדיקין יתיר ולפ"ז
 י"ל רבאן דתני' כל היום ישבו ודנו בדבר הלכה לאמש הכריע אחי אבא בכח"ג שפיר לסדן
 הלכה מהו וכן מ"ש הר"ף ר' יהושע בעצמו שהיא התולק לא מסיקי מכריע והגה משלון כברייתא
 דקתני דברי ר' עקיבא וכו' משמע דהתולק חי' ר"ע עם ר"ג, ור' יהושע הוא שהכריע כר"ע כנ"ל
 בטעמו של הר"ח ועיין בספר עין חזק ערך ח' אוח ג"ס שהביא ג"כ בשם חשימה מקובצת בשם
 דר"ן הויכא דתניא שרנו דברי הלכה זו וקבעו הלכה כר"ם לא אמרינן בזה אין למידין הלכה
 מפי משנה ותלמוד ע"ש ועיין היטב בש"ס פסחים דף ק' סע"א וכו' דבמי' רבש"ס הוח"ס שם. (מ) שבת
 ל"ט ע"ב. (נ) שם מ' ע"א. דילמא" ה"ס במתני' ועתוס' שם ר"ה דכפ"ס שדבריהם תמוחים קצת
 כמו שהאריך ג"כ במשנה למלך פ"א מה' בית הבחירה ה"ה ושם העלה ברעת התוס' דס"ל וכלל
 זה הוא גם כברייתא ע"ש וכו"ס ג"כ בתוס' מ"ק כ"ז ע"ב ר"ה תג"ה ובאמת לכאורה כן ספורש
 בש"ס בריכות מ"ג ע"ב דעל מה דתני' בבביתא אמר ר"ג. אני מכריע אמרינן א"י יותגן הלכה
 כדברי המכריע, שוב רמיתו בתוס' פסחים כ"א ע"א שכתבו דר"ג התם לא הוי מכריע דבלא"ה לא
 תוצרך ר' יוחנן לפסוק כמותו דהא בלא"ה כבר כיוול ר' יוחנן בשבת [תנ"ל] והלכה כמכריע,
 ואמרתו דהא ר' יוחנן לא אמר שם כלל זה רק במשנה והבא כברייתא היא וסוח סוכת ג"כ דס"ל
 לתוס' וכלל זה גם כברייתא ועש"ת מנחה עזריה סי' ה'. (ז) ככורות מ"ט ע"ב. (ח) דף מ"ג
 ע"ב. (ט) שם ע"א, ומ"ש ואמרינן תנא סמוקי סמסקא לי' ולחטרא, שם בע"ב אמרו כן לענין תחומין
 דאורייתא אבל לענין תעשין דרבנן י"ל דסמוקי לקולא וכן פסק הר"ה בבעל הסאור והאיתו ג"כ
 בחי' היסב"ן שהביא דברי רבינו הללו ודהה' כן דבריו אבל דרא"ש פסק ג"כ לחטרא וכתב שם

לך ואשכחך בספקות נ) הכי שאלו מקמי רב יהודאי נאון לשון הים הנכנס בישוב ויבשה מכאן ומכאן מותח מאלמים אמה מרו להפליג בו בשבת ואמר אסור. תוב שאלו מקמי ספינה שנכנסה לנמל והיתה בתוך התחום מעד יום מרו לירד. זימנו בשבת ואמר מותר. וזו שאלו מקמי ספינה שבאה מחוץ לתחום בשבת בני העיר מרו לעלות בה בשבת ואמר מותר נ) הך מילתא לא ברור לן אן דאי אתא ספינה בשבת הואיל ואתי מחוץ לתחום קרובה להיות מקום איסור שקנתה שביתה כרגלי הבעלים הויכי יכנס בה בשבת אבל הואיל וקא שרי נאון אפטר למדווי מעמא כפירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו דאמרינן נח) כרו אנוסין ניגדו אי נמי כדבר שאין מאוחז המין במחזבר ואחאי מחוץ לתחום שלא אסרה אותו נע) ההלכה במגע, תוב שאלו מקמי מרו לשכור רשות מן הגוים לשלשל בכל הספינה, ואמר לא צריך, תוב שאלו מקמי די יושב בספינה כשהיא מהלכת בשבת מרו לשלשל דלי ולמלאו ומרו להשליך שווי כוסות ועצמות וקליפים לים, ואמר יעשו דלי שיש בו די על די וישליך לתוכו וימלא, ואנן חיי לן נמרא בהדיא כהא מילתא כמסי שבת סרק הוורק דתנן ס) הוורק מן הים ליבשה ומן ליבשה לים מן הים לספינה ומן הספינה לים מן ספינה להברתה ספור. והאי ספור דהתם ספור מרין הוורק לרהי מדריד שחוא חייב מיתה אבל אסור שדעא אסור לרוק מכל הני דתני במתני' אבל ספינת קשורות זו בזו משלמלין לכתחלה מזו לזו אבל אם אינן קשורות אעפי' שמוקפות אין משלמלין מזו לזו, ואמרינן בנמרא סא) איחמר ספינה רב הונא אמר מציא ממנה זיו כל שהו וממלא רב חסרא ורבה בר רב הונא אמרי עושה מקום ארבעה וממלא והלכתא כותייהו דהויל רב הונא חד לבני תרי ואין דבריו של אחר במקום שנים סב) והלכתא נמי כחו בכרמלית לא נזר רבנן וכללא דמילתא ים כרמלית היא אבל ספינה מעמים שהיא רדי' מעמים שהיא מקום סיפור, והתם כמרק כל גנות העיר סג) אמרינן ספינה רב

עתים לכינה

ב"ק' בשם הב"ב רשאני תכא כיון דהראשונים גופיהו מספקא להו ולא איפשטא איבעי' לא אמרינן בזה הלכה כהמיקל בעירוב או ספק עירוב לקולא ע"ש ונ"ל ראוי לדבריו מש"ס ברכות דף נ"א סוף ע"א ע"ש והנה מצאתי באור זרוע הגדול ח"א הלכות גדה סוף סי' שמ"ח שכתב דא"ג דכתמים דרבנן וספקא דרבנן לקולא וגם תנן שלא אמרו בכתמים לחקל אלא להחמיר מ"מ הואיל ולא איפשטא האיבעי' אולינן להחמיר ע"ש וזה כדהב"ח ולפ"ז אני תמה ע"ד האור זרוע בה"ב סי' קמ"ו שכתב בדין זה דכיון דלא איפשטא האיבעי' וקו"ל לתוסין דרבנן אולינן בה לקולא וסותר א"ע להאי כללא דאתנית הוא גופיה בהלכות גדה הנ"ל, נ) הרב משי"ח ס"ט הגי' על הגליון שכן הוא מספקות קמנת רש"י וישן קושטא ע"כ וכונתו לאלו שגרסו שם שנת רע"ו ורבינו העתיק משם במקומות רבות ואולי כוון להם גם הערוך בערך מגל ג' ע"ש, ותשובת אלו דרב יהודאי שזכר פה נרשפו ג"כ בשר"ת הגאונים ד' לוק סי' ס"ה, [מהר"כ נ"ו], ז) עיון שבלי הלקט סימן ק"א שכתב שאלו לפני רב יהודאי נאון ספינה שבאה מחוץ לתחום בשבת מרו לעלות בני העיר לחיכה בשבת והשיב סותרין בני העיר לכנס ולמלאו כפירותיהן וכבש שם בשם הרי"ד לפי שבהיתר יצאו חוץ לתחום ועיי"ש ב"ב ועשר"ת הגאונים מנסובה סי' פ"ג ובתמים רע"ס סי' ע"ד, [מהר"כ נ"ו], נח) עירובין ס"א סע"ב, נט) עש"ס ביצה כ"ה ולא נמצא שם שסותר במגע אבל הרא"ש הוא שכתב שם דב"י דסותר במגע גם לישראל זה שהובא כשבילו כיון דסותרין לישראל אחר ע"ש וכאן באמת לא חוצרין לזה ויותר נראה דצ"ל שלא אסרה אותה ההלכה, לאחרי, וכבר"ו שכ' הרא"ש להתיר המשולל גם לישראל זה שאסרוין לו הואיל דחזי לישראל אחר העיר אבא מארי הנאון וצ"ל ראוי לדבריו מש"ס סוכה דף ס"ב ע"א ועפ"ש שם ד"ה קמ"ל וכן סוכה מש"ס שבת קמ"ו הרומה מותר לישראל בשלפול הואיל דחזיא לכהנים ועתוס' שבת דפו' ע"ב ר"ה מי יימר וצ"ע כדכרי הר"ן פ"ג דשבת גבי בגדי עניים שלא כ"כ ע"ש עכ"ל, ומה שהעיר אמר"י מזה עיון ג"כ באריכות בשער המלך ריש ה' לולב ע"ש, ס) שבת ק' ע"ב, סא) כל זה לשון הרי"ף שם, סב) שם זבדקס"א ע"א, סג) עירובין צ' סע"א, סד) רב"ז תמה וסכרמלית לכרמלית בתוך

אמר מותר למלטל בנזלה ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בדי אמה קסבר רב כיון דאית ליה מחיצות יהוי הוא. ושמואל סבר דהגך מחיצת להברח מים עשויות הדלקתא כרב השתא היכא דאיתא יהוי אין מטלטלין מתוכה לים ולא מן הים לתוכה ואם הציא והכניס פסור מחיוב מיתה אבל אסור. והיג היכא דהיא כרמליה דקיל סד) אין מציאין ומכניסין כרמלית לכרמלית חומטין דמהניא עירובא אבל מקום פסור מטלטלין מיני לרהי ולא חיישינן בלבד שלא יחליף כדאמרינן נמי התם כי אתא רב דימי איר יחונן אין כרמלית פחותה מדיא אמר רב ששת וחוססת עד עשרה ופרישנא דעד עשרה היא דהיא כרמלית למעלה מעשרה לא הוי כרמלית ואקילו בה רבנן מקולי הניד ומקולי יהוי. [מקולי יהוי] דאי איכא די על די היא כרמלית ואי לא. לא היא כרמלית. מקילי הניד דעד עשרה היא דהיא כרמלית למעלה מעשרה מקום פסור הוא. והשתא היכא דבעי למטלא מיה מן נהרא ולעיולי לספינה עביד כירה ורבה בר ריה דאמר ועושה מקום די ומטלא כדי שיהא מקום פסור שמעלה מן הים או מן הנהר שהיא כרמלית לאותו מקום פסור ופירש מר רב יהודאי נאמן סס) ששמע מן הוקנים שאותו מקום כנון חיבה פחותה או מל פתחה ונמצא סיוע בתלמוד ארץ ישראל סו):

לדא אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרי חייא בר אבין סו). לרב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי עושה מקום די ומטלא ואעיג דליכא משפת מים עשרה טפחים שופכים ירדה להיכא שדי לזו וכית דשדי לזו באותו מקום מאיסי לזו מיה. איל שדי לזו על דוסני הספינה שהיא בכלל יהוי ואעיג דמכחו קא אולי בכרמלית. כוחו בכרמלית לא גזרו רבנן. ובפרק ריא אומר תולין סח) נרמינן אמר רב יהודא האי מאן דסחי במיא בשבתא נינוב נששי גניסק ואי לא מיסק בכרמלית לרהי סוף סוף כי נחית קא דחי מיה ואמרינן כחו בכרמלית לא גזרו והכי קא מסייע לן מברייתא דהניא ספינה שבים וכי. אמר רב הונא סס) האי ביציאתא דמישן אין מטלטלין בה אלא בדי אמה הני ביציאתא ספינות קמטת הן שעשוין לנדולות ומולכות למניהן כשמניעות לנמל או למקום מים שאינן עמוקות שאין ספינות נדולות נכנסות לשם וישבין באותו ספינה קמנה עד שמגיעין ליבשה ואתה ספינה קמנה קלה היא מאוד ואין לה כובד דהולכת אפי' בביצה ולכך נקראת ביצית כדאמרי אינשי ביציאתא דמישן. ומישן זה בלשון ערב מיסאן היא בקצה בבל מקום אנמי מים ורוב המקום ששם ביצה יש שם נומא וקנים ועושיין לה ספינות קמטת וכן עושיין לספינות נדולות ספינות קמטת כזו דיש לה דמנות שהן מחיצותיה אלא דיש בקרקעיה חלל שהיא נסרים עשוין כמין שחי וערב והמים נכנסין לה ומי שיושב בה יושב במים ועושיין אותה כדי שלא תטבע

עתים לכינה

ד"א לא מצינו לאסור ומפורש בש"ס עירובין דס"ו ע"ב דמותר לכתולה וכן שם ק"א ב' למוד פותח ונועל ע"ש ובשבת ה' ע"ב תוא ועירובו בכרמלית דמבואר מכל זה דאין איסור הוצאה בכרמלית לכרמלית וכ"כ במדרכי רפ"ק רשבת ובש"ע או"ח סי' שמ"ו ס"ב ובב"י ורמ"א סי' שג"ה דסי' שע"ב ואך בירושלמי פ"א דשבת סוף ה"ה ר' בון בר חייא בעי מעתה שתי כרמלות פסורות זלו"ז מוכח דעת הירושלמי דס"ל דאין מטלטלין בכרמלית לכרמלית וע"ש בהגהות גליון הש"ה דרבוי רבינו שכתב וקיי"ל דאין מציאין ומכניסין בכרמלית לכרמלית פלוזים בעיניו. [מהרי"כ נר"ו] סי' וכו' בשם הרשב"ן ובחי' הרשב"א והרי"ב"א והר"ן בשבת דף ק' ועי' ג"כ באור זרוע סי' ג' ובה"מ סמ"ו משבת ה"כ. [מהרי"ב נר"ו]. סו) ירושלמי שבת פ"א סוף ה"ה ועיין רמב"ן שם. סז) שבת ק' ע"ב. סח) שבת קמ"א ע"א, ולפינו שם וברו"ף זכור"ש איתא דילמא אתי לאתריי ד"א בכרמלית ורבינו שכתב בכרמלית לרהי אולי ס"ל במים המוקף מחיצות וצ"ע. [מהרי"כ נר"ו]. סט) שבת ק"א ע"א. ומ"ש לפרש היא ספי' ר"ח שם וכדבא גם בתוס' שם בשם וכן בערוך ערך ביצת ולשונו שם מוטעה ונאמרה לנכון בערוך דפוס ביסליאה וכפי' ה"ח שרוב פירושי הערוך

לעולם ואפי' נחמכת על פניה שהרי המים נכנסין תמיד לה. כגון זה כיון שהוא פירצה לים שהוא כרמלית קאמר רב הונא שכרמלית היא ואינו רהי ואין ממלשלין בה אלא בדי' אמות. מסינת קשורות זו בזו ממלשלין מזו לזו עיי' עירוב כרדב ספרא ט) וכדחני' כותהי' מסינת קשורות זו בזו מערבין וממלשלין מזו לזו נפסקי נאסרו חזרו ונקשרו בין שתנין בין מדין בין מטיעין חזרו להיותן הראשון וכן מחצלות הפרוסות להייר מערבין וממלשלין מזו לזו נגללו נאסרו חזרו ונפרסו בין שונגין בין מדין בין אנוסין בין מטיעין חזרו להיותן הראשון שכל מחיצה שנעשית בין שונגין בין מדין שמה מחיצה אינו האמר רב נחמן לא שנו אלא לזרוק אבל לשלול לא בי' איתמר דרב נחמן אמר איתמר. ומסינת קשורה בחביתה לא שרי לשלולי עד דמיקשרה בדבר שהיא יכול להעמידה ואפי' הי' חום הסרבל מעמידה הוי מתירה לשלול בה :

לן על) פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשבה אמרו לו לריני מהו לנו לירד אמר להן מתר שכבר הייתי מסתכל והיינו בתוך התחום. תנא שופרת הי' לו לריני שהי' מביים תחמה אלפים אמי ביבשה וכנגדן אלפים אמה בים. סי' כעין שזמרת עשויה מנחשת היתה לו לריני ושיער בה אלפים אמה ביבשה והיתה אצלו לשער בה בים ומפרש כך בירושלמי טכ) מצמיט היתה לו לריני והי' משער בה עינו למישור אלפים מאמה והי' משער בה בים. למה לי למיטר והיינו בתוך התחום עד שלא חשיכה והא ריני שרי אמר' משחשיכה אם נכנסו בנמל כגון דיר וסרה. תיפטר שהי' נמל יתר מבית סאתים ולא הי' מחיצות נבדות יותר מעשרה ולא הי' פרוצות יותר מעשרה ולא הי' עומד כנגד עומד וסרוץ כנגד פרוץ. (ניוסא) עג) מתחיל לן מהא נמרא דבני מערבא דהך דקא שרי ריני בדיר וסרה בוסן שהן בית סאתים ויש להם מחיצות נבדות עשרה (אפי') אבל בלאיה לא שרי. ואנן לא בירי לן הגי מילי ואין בנו כח למסוק בהן כלום דהא דבני מערבא אפשר למיטר דמיסתעימי מהא דאמר לעיל עד) דאמר רב נחמן אמר שמאל שבת בכקעה והקיפוח גוים מחיצה בשבת מהלך באלפים וממלשלין בה בכולה עיי' זריקה והלכה כרב נחמן והי' ששבת בכקעה והקיפוח גוים מחיצה בשבת לא גרע מהולכותו לעיר אחרת ונתנוהו בירי או בסתר דקאמר ריני שמהלך את כולה והי' לה לא יהלך את כולה ואיכא למיטר דהך דהקיפוח גוים לא חשיבא כל כך כמחיצה נמרה לא אפשר לן למיטר דהא קא שרי רב נחמן לשלול בכולה עיי' זריקה וכיון דבזריקה שרי כשיב ודאי ביציאת גופו. דחמרה היא העצמות המין ביציאת גופו דהיא מאכות מלאכות. ועוד דהא חזינן לקמן

עתים לבניה

לקוחים ג"כ ספי' ת"ח. ומ"ש כדאמרי אינשי וכו' בש"ס ב"ב ע"ג ע"א, (מדי"כ ג"ר). ע) שבת ק"א ע"ב. על) עירובין מ"ג ב', וכל דברי רבינו הם ספי' ת"ח שם. עג) ירושלמי שם ה"ב מ"ד ושם בשעת מצורות ונרחק בפירושו הקה"ע והפ"ט שם ובאמת פ"ט ד"ל מצורות ודאיאתא בפי' ת"ח ורבינו פה ובארוז סי' ו' והיא משורש צופה ז"ל, (מדי"כ ג"ר). עג) עין גירוסא בפי' ר"ה וכן לפנינו ומ"ש להגי' בקה"ע שם ועמ"ש להגי' בתוספת ר"ד לעירובין מהדור"ל ד"ל או לא הי' מחיצות וכו' או לא הי' פרוצות וכו' או לא הי' עומד כנגד הפרוץ ע"ש. עג) מ"ב א', והקשי' שחקשה למה גרע זה מהולכותו לעיר אחרת כן הקשה ג"כ בפרש"י שם. ומ"ש דאין לתרוץ דהקיפוח גוים לא חשוב כמחיצה נמרה כן חירק באמת ת"ח"ה בעל המאור שם, ולזה כתב לתרוץ דמיורי רב נחמן בחי' יותר מבית סאתים (הוי' סוקה לדירה כדפרש"י) וכגראת שהבין רמיט ברעת הירושלמי דאף בירי ומד שחן סוקה לדירה כמבואר ברף י"ח רע"א מ"ב לא הותר רק עו בית סאתים ולזה הקשה אח"כ על הירושלמי מהא דאמרו לו לריני ועינן כאור חרוע ה' ע"ש סי' ו' אות ג' שגראה שגפ חריבנו אפרים הבין כן בהירושלמי אבל חריבנו ואל' שם בסי' ו' דחת דבירי דהירושלמי לא קאמר אלא בנמל שלא הוקף לדירה ולזה גיורת מבית סאתים אמר אבל בהוקף לדירה גם ביותר מבית סאתים מתר ועיי"ש"ה וכן הבין הריב"א בחי' גרוי פירקן וכדף מ"ג ע"ב

מה) בעזרה דנהמא בר חנילאי דחשיבא מדינת בני אדם להלך וכין דלא שרי רב נחמן להלך יותר מן אלפים באותו מדינה אפשר למיטר דמשום האי טעמא היא דלא שרי ר'נ ברין וסרי אלא בבית סאתים כגמרא דבני מערבא. ואפשר נמי למיטר דלא מיסתיע מידא דרב נחמן דדינקאמר משמי' דשמואל ושמואל הוא מארי דשמעתא דקאמר הכא הלכה כרינ' בספינה אבל לא בריר ולא כסרי ומשום האי טעמא קאמר בהווא אחריתי דלא יולך יותר מאלפים שחן תרום שבינתו. ומשום הכי לא ברירא לן דק נטרא דבני מערבא. ותו דקאמינן בפרק ראין עושין ססין טו) ר' יהודה אומר בית סאתים מותר יותר מבית סאתים אסור אמר לר' יהודה אי אתה מודה בריר וסרי ומוקצה וחצי שאפי' עד בית חמשה כורין ובית עשרת כורין מותר. אמר ליה וו מדינה ואלו ססין, ואפי' רבי יהודה לא קא מליג בריר וסרי ומוקצה אלא אהדר להן לרבנן וו מדינה ואלו ססין הילכך לא בריר לן הא מילתא למסקנא בה מדי :

לן מדאי ענדא דרג' שמעינן דספינה שנכנסה בתוך התחום מבעוד יום מותר לצאת ממנה בשבת. מידו איצטריכנן לברורי דאי לא אפשר ל' למסקנא אלא דרך דיזמא אסור טו) לפי שאסור לשום במים בין בשבת בין בימים כרתנן בפרק משילין טז) ולא רובין עינ' בהמה ולא שומן עי' המים. וכן נמי איצטריכ' לן לפרושי דאי הי ספינה מהלכת בשבת. בים או בנהר אסור לצאת ממנה לים או לנהר ולא מיבעי' משום איסור ולא שומן דאסור אלא אפי' היכא דליכא למינוד משום ולא שומן כגון סלע בים או אתרי דקלישי כ'י' מ'א שהוא יכול לעמוד במים בגלוי אפי' דבי אסור לצאת ממנה מפני שקנה שביחה בספינה כי דדאי דבר ברור הוא אדם עצמו יכול לצאת מרשות לרשות בשבת ובלבד שלא יצא. ועין לתרום. ואיה בספינה נמי יצא לים כיון שאדם יצא מרשות לרשות. הא לא אפשר לן למיטר בספינה מהלכת דהא תינה בומן שהספינה עומדת מעיש במקום אחד יכול לצאת ממנה לים כדרך שאדם יצא מרשות לרשות אבל אם ספינה מהלכת היא אסור לצאת ממנה שכיין ששלמו לו לאדם אלפים אמה ממקום שקנה בו שביחה אסור לפסוע אפי' פסיעה אחת הלכך אדם הדולך בספינה אסור למסקנא לים. אבל כשהוא בספינה עצמה חשבינן ל' כאלו הוא נח במקומו. ואם באנו לומר שאפי' בספינה יש בה משום תחומין לא אפשר לן למיטר הדבר הרעק מן הרעק וסדך שמעתא דכתבינן לעיל דבעי רב הגניא יש תחומין למעלה מעשרה או לא ופושטין כגמרא כגון עמד נבה וכו' אי נמי דקא אדיל בקפצה ולא איפשטא ואמינן לעיל רכין דלא איפשרה לחומרא אוליגן הילכך יש תחומין. ואיכא נוסחא דכתוב בר' אי נמי דקא אדיל בספינה כדכתבינן לעיל ולהגך נוסחא לא אפשר למיטר דקא אדיל בספינה אלא לענין לצאת ממנה בשבת לים אבל הילוך הספינה עצמה דדאי חצי. מהלכת היא דאי סיד רבעי רב הגניא כהני מ'ס לא (פריש) פשיט ל' מברייתא השנייה ביציאת השבת טז) תיר אין מפליגין בספינה סחות מני' לימים לשבת וכו' ופוסק עמו עי' לשבות ואינו שבת דבריר רבי רשב'י אומר אינו צריך למסקנא ואי סיד דאיתיה לחאי כעי' דרב הגניא בספינה הא חזינן מהא דאין תחומין ט) אלא ודאי דק בעיא דרב הגניא ליתא בספינה. ואפי' מאן דגריס

עתי' לבינה

ברעק הירושלמי הללו, (מהד' ר' גר'ן.) מה) ס'ג טע"ב. ט) כ"ב ע"א. טו) נראה דע"ל למיסקנא אלא דרך משותף אסור. טז) ביצה ל"ז ב' ועש"ס שבת דף ט' סוף ע"ב ע"ש. טז) שבת י"ט ע"א. ט) כהנת רבינו מרתי' שם לרדבר מצוח מותר לפרוש ואמילו באינו שוכרת הספינה ואם שייך תחומין (למעלה מעשרה) גם בספינה א"כ למה לא פשיט הש"ס מזה דאין תחומין למעלה מעשרה ואל"כ למה תותר לפרוש לדבר מצוח וזה הכמים העמידו דבריהם אפי' במקום עשה בקשיות

אין דקא אױל בספינה אלא קאמר אלא לענין לצאת ממנה אבל בספינה עצמה אין תחומין ולשנא דהקנא דרבוותא לית בהו אי נמי דקא אױל. בספינה אלא דקא אױל :
בכפיצה :

לח והאי דקאמרין לעיל דסמינות קשורות זו בזו ממלמלין מזו לזו עיי עירוב וכמו
הירודן רב ספרא משום דהוי ברשות והוי כשנים שדרין ברשות אחד שצריכין
עירוב אבל נומן דליכא עירוב אסור למלמל מזו לזו, אבל לצאת מזו לזו איכא למיד
דנומן שקשורות יוצאין מזו לזו ואפי' בלא עירוב, בי גופו של אדם לצאת מרשות
לרשות בתוך התחום (אבל) לא צריך עירוב ומנפח דמתניתן שמעינן דקתני ממלמלין מזו
לזו ולענין מלמול היא דאוקמה רב ספרא עיי עירוב אבל שלא לענין מלמול לא
אבל אם אינן קשורין הסמינות זו בזו והן סמוכות זו לזו בלי הספק אייר ביניהן תחם
איצטריכין לברוי אם יוצא אדם מזו לזו, ראיכא מיד מותר לצאת מזו לזו כדרך
שמותר לצאת מרשות בתוך התחום ואיכא מיד כיון שאינן קשורות זו בזו מבערב
וקנה שביחה באחת אסור לצאת ממנה לספינה אחרת דהרי הוא כאילו יוצא חוץ
לתחום פל) ואשכחן השו"ב אחר מרבוותא פנ) בהאי ענינא דליל, ושאלתם מי
שהחשיך לו בדרך בשבת וכי"ש חוץ לתחום כגון תחום אחר או חצי תחום ויש לחוש
שטא הגיע פנ) למדינה מקבל פני אביו או פני רבו ומתפלל עם הצבור מהו לילך
משעה שהחשיך לו מל ולמחר ילך מל אחר אסור בכה"ג או מותר, ילמינך לה סו"ק
דיו"ב או אמרינן היכא דאיתמר היכא רלא איתמר לא איתמר פד) ומה ענין
זה אצל ה', לענין תחומין שבת וי"ב ח"ב וי"ב ח"ב הוא ותחום אחר ואינן משונין

עתיים לכינה

הר"ף רמ"ק רשבת לפי פי' ר"ח שם א"ו רדיון תחומין לא שייך בספינה כלל, והרב משי"ח ס"ט
לא הכין רבוי רבינו והגוי על הגליון וז"ל אמר המשי"ח ס"ט תחום בעירובין ס"ג ע"א ד"ה ולב"ה
{צ"ל תלמן} עמדו על קושי' זו והירצו דאין מפליגין היא אליבא דב"ש עכ"ל והעיד על מה דליתא
כי תחום' שם לא הקשו זה ותירוצם אין להם ענין לרבוי רבינו כמובן, אלא שבחי' ה"שכ"א
לשבת דף י"ט הביא בשם תוספות שחקשו כן לפי' ר"ח שפי' דהא דאין מפליגין בספינה גי' קודם
שבת מיירי למטה מיו"ד ומשום איסור התומין אבל למעלה מעשרה נפחים לא אסרו והקשו דא"כ
למה לא פשים הש"ס מה דיש תחומין למעלה מעשרה ולדעות דמיירי למטה מיו"ד ע"ש וכן
הביא בשם הרמב"ן בחי' עירובין דמ"ג ובשם ספר התרומה ועינין ס' התרומה ה' שבת ס' רכ"ד,
ואולם כאשר התבונתי בלשון הר"ף בשם הר"ח שכתב ומשום גזירות תחומין גזרו בה ולא כתב
ומשום איסור תחומין נלפענ"ד בזה דבר חדש דבאמת ס"ל להר"ח כמ"ש רבינו מה דאין בהולוך
בספינה משום ענין תחומין כלל אלא דלמטה מעשרה סמוך לארעא דהספינה גוששן חשו לגזור
בזה משום גזירות תחומין והששא בעלמא היא ולזה קודם גי' שקשה להעמיד בה וכן לדבר מצוה
כזו, האי לא חשו לאסור וכן למעלה מעשרה כיון דרשוותא אהיינא הוא לא חששו וכו' וא"ש
הכל בג"ל נכון ודוק, פל) צ"ע שלא חזקו מש"ס מפורש בעירובין דף מ"ב סע"ב אי' ביניהו
בקופץ בספינה לפינה ע"ש וע"ש כבעל המאור וכמלחמות ואולי משום דיל' דתחם מיירי
בקשורות זו בזו וס"ס ה' לו להוכיחו, [מחוי"ב גר"ן, פנ) כונתו לפ"ש בתחלת ההלכה במסמן
למ"ד בשם תה"ג דאסור לילך חוץ לתחום אפי' לדבר מצוה, פנ) הלשון מנומנם ועיקר כונת
השאלה דכשינוע לתעור ויכל לקיים מצוה להקביל פני אביו ורבו או להתפלל עם הצבור, אבל
מ"ש ולמחר ילך מל אחר אין לו ביאור כלל כי מה הברל בין לילה למחר ושיכוש היא, ומ"ש
ילמינן ל' מהך דיוה"ב ה' כונת השואל לדמותו להאי דיומא דע"ז דמותר לעבור עד צוארו במ"ש
כדי להקביל פני אביו ורבו וכשם שנדרתה מפני זה איסור רחיצה ביוה"כ ה"ג י"ל דנדרתה איסור
תחומין, פנ) בכאן התחיל השו"ב המשיב שהשיב לו שאין ענין לדמות, היתר תחומין להיתר
רחיצה לדבר מצוה ביוה"כ ואמנם כל לשון התשובה מוטעה וקשי הבנה והנה מ"ש ואין משונין
זה מהו אלא לענין עונשין וכו' צ"ל לענין עונשין מלאכה ששבת במקלה יוה"כ בכרת יו"ש בלאו,
ושוב כתב דלעבור במים דיוה"כ אסור ברחיצה הו"א אפי' ליכר מצוה, יהי' אסור ק"ל דלדבר

זו מזה אלא לענין עונשין ששבת כלאו ויהיכ משום רחיצה סה) ויזט משום שבות מהו דתימא כיון דתנן פו) יהיכ אסור באכילה ושתייה וברחיצה ותנא פז) אסור להרוץ מקצת נופו ככל נופו יכול לכל יהי אסור הוצרך לומר שכל לדבר מצוה כגון להקביל אביו או פני רבו אינן לסירקא כרשרי להו רב יוסף לבני תרבו פת) עובר עד צוארו ובמים ואינו חושש. ולענין שבת ויזט אם בתוך אלפים אמה הוא מותר לעבור במים ובלכר שלא יצא ידו מתחת חפת חלוקי ואם תרין לאלפים אמה אפי' כל שהו לא יעבור שכיון שקידש עליו היום אין לו רשות להלך אלא אלפים אמה שכך שנו חכמים שבו איש תחתיו אלו ד' אמות אל יצא איש ממקומו אלו אלפים אמה בין יש נהר בין אין נהר. ואשכחן נמי לרבינו האי נאון דיל תשובה פט) וזו היא נוסחה. וששאלתם הא דתנן ז) פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשיכה. בשבת וספינה המרששת בים לא קא מיבעי' לי כי קא מיבעי' לי ביוזט וספינה הבאה באחד הנהרות מנו לירד ביוזט. ואם היה דבר מצוה כגון שומר בריה ולולב ביום הראשון של חג ותפלה עם הצבור בשאר ימים טובים מנה. הכי חזינן שאיסור לעבור בספינה כשהיא עוכרת שוין באיסור ותנן זכ) לא שמיך עימם המים בין שם בידו ובנופו בין שם על חבית של שיימיך אסור וכשיכ בספינה ומאי דעביד רב הונא בר חיזק ואמרי לה ריה בר הלוי זכ) שהיה ישן בספינה בלא דעתו לא שרי לכתחלה. ולא דמי' לדרין דאלו האי לענין תחום שבת הוא שאם היו בתוך התחום עד שלא חשיכה מתרין הי' לירד ליבשה והי' אפי' באחד מן הנהרות אם הניע בין השמשות ויכול הוא לעלות ליבשה ובתוך התחום חייב לעלות ואם אינו יכול לעלות ליבשה וקדש עליו היום וישנו בספינה ואח"כ הניעו לנמל שיכול הוא לעלות בו כיון שנכנס לתחום עד שלא קדש היום מותר הוא לעלות לנמל ואפי' לרבר הרשות. אבל להלך במים עי' קרקע מותר היא לדבר מצוה ולדבר תורה ואפי' המים מניעין עד צוארו בזמן שאין צריך לשום את בית ידו על כתפו ולהוציאה מתחת שיפולי כתננו כדתירי זג) ההולך להקביל פני אביו או פני רבו או פני מי שנדחל ממנו עובר עד צוארו במים ובלכר שלא יוציא ידו מתחת חפת חלוקו. ואמרינן עלה איבעי' להו רב לגבי תלמיד מאי אמר רב יצחק בר רב חנה אנה חזיתיה לעירי דעבר לגבי רב חייא תלמידיה לר' רב אשי אמר ההוא רב חייא בר אשי הוה דעבר לגבי זעירי רביה ואמרינן נמי רב יוסף שרי לה לבני תרבו למעבר כמיא ומיתא לסירקא ואמרינן נמי אמר רב יהודא אמר רב שמואל בר יהודא זכ) הוה קיימא אגודא דנהר ססא אמברא דהצידו זכ) והוה קאי רמי כר

עתים לבניה

מצוה מותר כיון שאינו לתענוג אבל לא מותר רק בתוך התחום והי' מותר בשבת ויזט לעבור במים בתוך התחום אבל חוץ לתחום בין במים בין שלא במים אפי' לדבר מצוה אסור. פה) פ"ס זככ"ל. פי) יומא ע"ג ע"ב. זז) שם ע"ז ע"ב. פה) שם. פט) בתוס' עירובין מ"ג ע"א ד"ה הלכה כ"כ בשם הריצב"א ובא"ר סי' קמ"ז בשם הר"י בר שמואל דאיסור הולכה בספינה בשבת משום שם ועטו"ת תשב"צ ח"א סי' כ"א שכתב בשם הרמב"ן שראה בתשובה לרב האי דהאיסור משום דדומה לטט ונתכוון אל תשובה זו שהוכיז רבינו כגון ואליו נתכוון ג"כ בחי' המאיוני שבת י"ס שכ"כ בשם ראשונים של גאונים והוא השיג עליו ע"ש, (מהרי"כ נר"ו). ז) עירובין מ"א ב'. לה) ביצה ל"ז ב'. זכ) שבת קל"ט ע"ב ועתו"ס עירובין דף מ"ג ע"א הנ"ל. זג) יומא ע"ז ב'. זח) צ"ל לגבי ר' חייא בר אשי תלמידיה רב אשי אמר וכו'. לה) צ"ל רב יהודא ור' שמואל בר יהודא. זי) לפנינו אמברא דהציד, ובעיקר הדבר שכתב הגאון דבספינה אסור אפי' לדבר מצוה כ"כ ג"כ הבח"ג בהלכות יוה"כ דלשום אסור ובסור או"ח סי' תר"ג תמה עליו שאם התירו לו איסור רחיצה במים החמור כש"כ גירות שייכ' דקיל ועמ"ש הכ"י והב"ח ובמב"א שם סק"ח זכאן כמורא גם דעת רב האי נאון לאסור אף בספינה ועיין באחרונים מזה (מהרי"כ נר"ו). עיין בכ"י שם שכתב

סמא סתך גימא ורמא לזו קלא סרו למיעבר ומתא לקמיה רבנן ומשאל שמעתא סמטרון רבנן. אמר לזו רב יהודא. רב ושמואל דאמרי תרייהו ובלבד שלא יצא ידיו מתחת חפת חלוקו ובספינה אמר כמו שפירשנו לסעלה :

למך (ז) נחמיה ברי' רבב הונא בר חינלאי משכתייה שמעתא בשבת ושנג ונסיק חרין לתחום איל' רב חסדא לרב נחמן. נחמיה תלמידך שרדי בצעור אמר לו עשה לו מחיצה של בניא ויכנס שנמצא כאילו הוא בתוך דיר או בתוך סדר שמוחר להלך בו וקייל שמחיצה שנעשית בשבת היא מחיצה ורב נחמן נשמעת' דשבת בבקעה. ודוקא שיצא בלא רעת אבל אם יצא לרעת לא. הגהו דעברי מחיצה נמי בעינן דעברי לה שלא לרעת אבל מעבר מחיצה לרעת אמור. ואית הא רב חסדא רעבר מחיצה לרעת הוה דאיל' רב נחמן ול עשה לו מחיצה של בניא ויכנס. רב חסדא שלא מן המנין הוה שלא נמנה עמהן. ואסיקנא לעולם משימא לי' לרב חסדא דהלכתא כריג דשרי להלך ככולה ולא בעא אלא היכא דלא מלו גברי עד התחום ואיל' רב (חסדא) נחמן ול עביר לי' מחיצה של בני אדם וילך נחמיה עד שיגיע בשתי אמות קרוב לתחום ויכנס אלו שתי אמות בלא מחיצה כרי' אליעזר דאמר (ז) מי שיצא חרין לתחום שתי אמות ויכנס שלש לא יכנס (ז) הגהו בני נגנא דאעילו מיא במחיצה של בני אדם נגדינהו שמואל אמר אם אמרו שלא לדעת יאמרו לדעת (ק) הגהו ויקי דהוי שדיין בריסתקא דמתחא בהוי דאחי רבא מסורקא עיילינהו ניהליה לשבתא אחרימא אמר לזו דהוי לי' לדעת ואמור :

ב' מתני' קל' מי שיצא ברשות ואמרו לו כבר נעשה מעשה יש לו אלפים אמה לכל' רוח ואם הי' בתוך התחום כאלו לא יצא שכל' היתראן להציל חחרק למסקמן. מאי קאמר אמר רבה קט' היק אם הי' בתוך התחום שלו כאילו לא יצא מביחו דמי. משימא סרו דתימא הואיל תערך עקר קטיל. רב שימי בר חייא אמר היק אם הי' תחומין שנחנו לו חכמים מובלעין בתוך תחומין שלו כאילו לא יצא מביחו דמי. משימא כלומר אם אותו המקום שהלך בו תחום מובלע בתוך התחום שלו שהוא מוחזק מאלפים אמה כיון שנחנו לו חכמים אלפים אמה לכל' רוח מהלך באותן שיצא ובהא קא מיסלני דמר סבר הכלעת תחומין לאו מילתא היא ומי' הכלעת תחומין מילתא היא ואעיג דלא שבת באויר מחיצתא. ואותבי' אביי לרבה מהא דתנן ר'א אמר שתי' יכנס מאי לאו ר'א לפעמי' דאמר הוא באמצעין ודי' אמות דיהבו לי' רבנן כמאן

עתים לבניה

לתרץ דרתיצה דאמור סאסכתא דקרא תתיוו אבל מעבור לשוב שהוא מדרבנן שאין לו ספק בתורה בזה לא תתיוו דחכמים עשו חיווק לדבריהם יותר מכל תורה, וזה סברא מתורשת ואיברא שסמאחי כסברא זו גם בשו"ת מורלב"ח סי' ק"ג סכתב בדעת הר"ן דדברי רבנן חסור מפי סחזי שיעור דאמור מייבוי דקרא רבין היא רבנן גירודא איכא לטיטר דחכמים עשו חיווק לדבריהם והוא כסח כדברי הב"י ועיין ש"ך יו"ד סי' רל"ט ס"ק ב' שהביא דברי הב"רלב"ח הללו ולא הזכיר גם מהב"י הנ"ל אבל אני חסר על סין דא"כ גם איסור תחומין יהי' מותר ודחי תחומין אמור סאסכתא דקרא ודחי במשנה דר"ה ספור' להדי' דישופר של ר"ה אין מעבדין עליו את התחום, ואולי זה הי' ג"כ רעת השואל בתשובה שהביא רבינו לעיל שנסתפק להתיר איסור תחומין לדבר מצוה כמו שטורו רתיצה כוה"כ אבל ע"פ האמת תרי' זה אינו כמבואר במשנה הנ"ל בתשובות הגאון הנ"ל ועיין ג"כ תוס' עירובין ל"א ע"ב ד"ה כאן שכתבו דבעינן תחומין כיון שיש לו ספק בקרא התמיוו מפי מעינדובי הצירות שאין לו ספק בקרא ע"ב. (ג) שם מ"ד ב'. (ק) שם וכסברא זו זה. (ז) עירובין ס"ג ע"ב ועיין ברי"ף שם. (ח) שם נ"ב ע"ב. (ט) שם מ"ד ב'. (ק) שם וכסברא זו דרבא ג"ל במשנה ספורשת כבכורות דף ל"ה ע"א זה הכלל עיני"ש. (קל) שם מ"ד ב'. (קכ) ע"ש גיוסת רש"י, ומי' כן כן גם בדברי רב שימי כאילו לא יצא מביחו דמי פשיטא, מי' היא רצ"ל

דמיבלען בתוך תחומיה דמי וקאמער יכנס אלסא הבלעת תחומין מילתא היא ועינ לא מלינו רבנן עלי דריא אלא לדבר הירשות אבל לדבר מצוה מדר לוי קנו וקס רבה ולא פריק מדי הילכך הלכתא כרב שמי בר חייא דסבר הבלעת תחומין מילתא היא. ופי ברשות דקאמער ברשות כיד. שכל היוצאין להציל תורין למקומן אוקימנא תהיין למקומן ככלי ויינן כרתני קס) בראשונה היו מניחין כלי ויינן בכית הסמוך לחומה פשיא הכירו בהן אויבים נכנסו ליפול ויינן נכנסו אחריהן דחקו זה את זה והרטו זה בזה יותר ממה שהרטו בהן אויבים באותו שעה התקינו שיהוו ככלי ויינן למקומן. חנן בראש השנה סי' אם אין מכירין קס) בראשונה לא היי חזן משם כל היום התקין דינ הוקן שיהיי מהלכין אלפים אמה לכל רוח ולא אלו בלבד אמרו אלא [אף] חכמה הבאה לילד והבא למלך את הקסין קו) והבא להציל מן הגנים ומן הלספין ומן הדליקה ומן המסולת הרי אלו כנאשי העיר ויש להם אלפים אמה לכל רוח :

מא מתני' מי שישן בדרך ועמד קו) והרי הוא סמוך לעיר הואיל ולא היתה כוונתו לכך לא יכנס דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר יכנס אמי ר' יהודה מעשה ונכנס ר' פרסן כלא מתכוין ופי' רית זיל בני כיון שהיי בדעתו בתחלה לילך לוו העיר אעס" שעשוי לא הזכיר כלום אמי ר' יהודה דמי כדון מי שיצא לילך לעיר שמעדין

עחים לכינה

כאילו לא יצא מתחמו כלוסד וכי' ע"ס. ק) לשון הריף וע"ש בפ"י הר"ח. ק) דם מ"ה א'. ק) ר"ה כ"ג ב'. ק) מלות אלו והבא למלך את הקסין ליתא לפנינו דם וקס תובא בירושלמי דם תני אף בא למלך את הקסין ואמרו דאמי' כ"א רס"ל דבשירי מילה רוחה. שבת ע"ש ובאמת לדין לא שייך להחיר כרתנן בר"ה ליד בשופר של ר"ה ראיין מעבירין עליו את התחתם וכס"ס לעיל ולא תותר איסור תחומין בשביל צורך מצוה ועש"ת זואל ומשיב מהורא הגינא ח"ר סי' קס"ד באחד בכפר יהי' לו בן למלך בשבת טהל כפסח והכוהל לא רצה לעזוב ביתו בפסח לנסוע מהעיר להכפר קודם הפסח וכתב דם בטעמים ואכתלאות להחיר להכוהל לילך בשבת ותיך לתתם כדי למלך התינוק וסיים ועל כן לדבר מצוה חמורה כזו מצות מילה שכתבה עליה י"ג ברייתא נלפענ"ד ודאי דמותר ע"ש ובמח"כתא כמן דך הכפסח ולא סלקא לוי' שפעתתא כמו שהעיר עליו אבא סארי בגליון דם ראישתמתי' ירושלמי שפושטת בר"ה הנ"ל דק לר"א מותר לילך לתתם למלך את הקסין אבל לירון ראיין כשירי מילה רוחה שבת אסור, ולדעתו נראה דגם לר"א אינו מותר אלא בהאב עצמו הבא למלך חייב מצות מילה ביום השמיני רק על האב ולא על אחרים כמבואר בדברי רס"י ביבמות דף ע"א ע"ב ד"ה חבושין וכן תוכוח בשו"ת תשב"צ ח"ג סוף סי' ח' וס"ס הרמב"ם בפ"ה סוף פ"ה דשבת דמי שרואה כתבירו בן ערל ואינו מל אותו עובר על כ"ע עד שימול אותו כאילו היה בנו, סיורי אחר יום השמיני, ואולם בתשובה שהשבתה ליד"ג הרב הגדול הריף ובקי כוה' חנוך ערונטרויט ג"י רב לעיי' בעיר מינבען הארכתי המצוה זו על אחרים גם ביום השמיני כשאין האב יודע למלך ועיין ג"כ בשו"ת ר"ח אור ורע סימן י"א ובארתי דם כי אין במצות מילה תורת שליחות כי המצוה קיים מהוה ולא האב, אבל דם הארכתי בתשובתי שחיוב מצוה זו היא רק כשהמהוה דם בעיר התינוק או כשהוא קצת אבל שיהי' בחיוב לטרוח מעירו לילך לעיר אחרת לימול דם התינוק זה לא שפסגו עיין ג"כ בשבת אדם כלי מ"ה סימן ג' וכס"ס בירושלמי פ"א דמייא בהא דתני רשב"י גדול כיבוד א"א ע"ש באוסן ד"ה שאין שום סכרא להחיר למהלך לעבור על איסור תחומין בשביל מצות מילה בשמיני, ומ"ש דם בשואל ומשיב להרש לעיני עשה דוחה ל"ה דלא מיקרי אפשר לקיים שניהם אלא אם כונן המצוה אפשר עכשיו לקיים שניהם אבל לא כשקידים או יאחר ביום אחר. רב"ז כתב להדיא הרישב"א בחי' לשבת דף כ"ג בשם הרמב"ן והרישב"א חיוק רב"ז בראיית עיני' שבה סרת תמיחה הנרתו ומלתי סימן כ"ה סק"א שכתבה על הר"א שם מש"ס פ"ק דביצה דס"ד דעשה דכיופי דוחה ל"ה ריו"ס והיי אפשר לקיים שניהם לקבל הדם ככלי ולבנות למכר עי"ש ואישתמתי' דבוי הרישב"א הג"ל דבאמת כה"ג שאפשר לו לעשות המצוה גם ביום מחר לא מיקרי עי"ז אפשר לקיים שניהם ובתשובה הארכתי. ק) מ"ה ע"א ולפינו שישכ וכו' ורבינו גרסות השאלות והר"ה

בו שמתר לו לילך עד אותו העיר אם הוא בתוך ארבעת אלפים אמה שנמצא כאילו עירב ברנליו ולכן נכנס ר"ם בלא מתכוין שני תחומי שבת כמו שעירב ברנליו ודבוקת אחריו קט) מרשו הכי שמשנתנו נמי ששבת בתוך החחום העיר היא דרי מאיר סבר כיון שלא הי' יודע שהעיר קרובה אליו בתוך תחומי ונתכוין לשבת במקומו אין לו אלא אלפים אמה ואם היתה העיר בסוף אלפים אמה הי' לא יכנס ואם היתה במקצת אלפים אמה יכנס עד תשלום אלפים אמה לבד ור' יהודה סבר כיון שאלו הי' יודע שהעיר קרובה לא הי' קונה שביחה אלא עם בני העיר הי' הוא כמו שקנה שביחה עמון ומותר ליכנס בה לעיר ולהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה וכתב הגאון ר' יצחק קט) דהאי פירושא בתרא דמיסתבר היא וכיז מר רב אחא משכחא קי) וקיייל נרי' יהודה חדא דרי' מאיר ורי' יהודה הלכה כריי' ועוד דרטינין ביהדי' בסוק חלוך קיל) אמר רב יהודא אמר שמואל הלכה כרי' יהודה ולא עוד אלא כל מקום ששנה ר' יהודה בעירובין הלכה כמותו :

בב מתני' קיי) מי שישן בדרך ולא ידע עד שחשיכה יש לו אלפים אמה לכל רוח רכרי ר' יוחנן בן גורי כלומר שקונה שביחה במקומו ואפי' הי' ישן בעת שנכנסה השבת כדרך שקונה שביחה מי שהוא נעור ואומר כאן הנה שביחתי. וחכאי אין לו אלא דיא בלבד כלומר כיון שהי' ישן ולא קנה שביחה אין לו אלא תחומי שהוא דיא אבל מקום שהוא אלפים אמה לית לי'. ר' אליעזר קינ) אומר הוא באמצעין ר' יהודה אומר לאיוו רוח שירצה מודה ר' יהודה שאם בירר לו שאין יכול לחזור בו איד' יעקב בר אידי אריביל הלכה כריי' בן גורי, ואריביל הלכה כדברי המקל בעירוב, וחרתי למיל אמר ר' יורא צריכי דאי אמר הלכה כריי' בן גורי הי'א בין לקולא בין לחומרא קמיל הלכתא כדברי המקל בעירוב סי' לקולא דישן קונה שביחה כמו הגיעור וסי' לחומרא דהפצי הסקי לריי' בן גורי קוננין שביחה והיינו לחומרא קמיל הלכה כדברי המקל בעירוב, למיסרא דהפצי הסקי לא קנו שביחה כרבנן אלא זרי' הן כרנלי כל אדם, ולימא הלכה כדברי המקל בעירוב ולא בעי הלכה כריי' בן גורי אמר אביי איצטרך סריא הי' יחיד במקום רבים ורבים במקום רבים אבל יחיד במקום רבים אימא

עתים לבניה

זכה"ג וברמב"ם סכ"ו מה' שבת הי' וע"ש בהשגות הראב"ד שהגוי' או שישב. קט) כל דברי רבינו ער סוף הסימן הם דברי הרי"ף שם. קט) הרי"ף ז"ל. קי) לא ידעתי למה לא כתב הרי"ף משום דר"ש עבד עובדא בן קווי"ל מעשה רב. קיח) עירובין פ"א סע"ב ודף צ"ה ע"א. קיז) שם מ"ה א'. קיח) ר' אליעזר כצ"ל. קיז) לפנינו ליתא אמר אביי ולגורסת רבינו א"ש סאור הא דאיתא אח"כ א"ל רבא לאביי ע"ש, ודע בכלל זה ההלכה כדברי המיקל בעירוב ראיתי בספר החיים סי' שס"ה תמה על הרב מלובלין שכתב דלא אמרינן כלל זה במחיצות והשיג עליו מהרא"ש רש"ק עי"ש ונעלם ממנו שכ"כ היוסב"א בחי' עירובין דף פ"ט והרשב"א בעבודת הקודש שער שני סוף סי' א' וגם הריב"ש סוף סי' ת"ה השיג בן על השואל שכתב גם במחיצות הלכה כהמיקל בעירוב וכתב הוא דזה אינו דעירוב לחוד ומחיצות לחוד ע"ש, וחולת זה נעלם מהם דברי הרא"ש פ"ב דעירובין סי' ד' שם הביא בשם המהר"ם סרו"ב שכתב וז"ל ועוד הא דאמר הלכה כדברי המיקל בעירוב דילטא בעירוב אמרו ולא במחיצות וכי' ושוב אח"כ הביא לענין קרפוף מחלוקות הר"ח והא"ז וכתב וז"ל ובא"ז מסק כרבה המיקל בעירובין וכתב הר"מ דמדבריו למד דאמרינן הלכה כדברי המיקל בעירוב אף במחיצות ע"ש וצ"ל החזר המהר"ם מדבריו הראשונים עפ"י הוכחה נמעת רבו האור ודוע וכנראה שכן ס"ל מעתה גם להרא"ש ולפ"ז א"ש מ"ש תרא"ש ברפ"ק לחלק כמבוי דלא בקעו בו' רבים עכ"פ במה שנתוכחו הרב מלובלין והרב בספר החיים נעלם מהם שזה תלוי בעירובין כדרך רבכיי ועי' ס' דמלאכי סי' קפ"ה שגם ממנו נעלם רברי הרא"ש הנ"ל, וטעם הדבר שאמרו בעירובין כדרך המיקל נ"ל עפ"י הטבויר בש"ס ביצה דפ"ו סע"ב אלא אי אמרת לחומרא מאי קלקולא ומשני כלל שהלכה כדברי כיון דמקלקלי בו' רבים אי תמיר עליהם בענין העירוב היינו קלקולא ע"ש ונתבאר משם רבדבר

לא. רב ספא אמר איצטריך סדיא הימ בעירווי חצירות אבל בעירווי תחומין אימא לא קטו קמיל הלכתא כריי בן נורי דאסי כעירווי תחומין. רב אשי אמר איצטריך סדיא הימ בשיווי עירוב אבל בתחלה עירוב אימא לא קמיל הלכה כריי בן נורי דאסי. בתחלה עירוב דרבוי ריי בן נורי בתחלה עירוב דמי. ר' יעקב ור' ויקא (אמרין) קטו הלכה כר' עקיבא וכו'. יוסי מהבירו כרבי מחבירו למאי הלכתא ר' אסי אמר הלכה. ר' חייא בר אבא אמר סמין ר' יוסי בר חנינא אמר נראין. ארי יעקב בר ארי אמר רבי יוחנן ר' מאיר ור' יהודה הלכה כר' יהודה. ר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי ואציל ר' מאיר ור' יוסי שהלכה כר' יוסי. אמר רב אשי אף אנו נאמר קתו ר' יוסי ור' שמעון הלכה כר' יוסי דאמר ר' אבא אמר ר' יוחנן ר' יהודה ור' שמעון הלכה כר' יהודה. השתא במקום ר' יהודה לית' במקום ר' יוסי מיבעי. איבעי' לזו ר' מאיר ור' שמעון מאי תיקו. ואעינן דרב פלוג עליה דר' יוחנן בהני כללי (קתו) קייל כר' יוחנן ואסי' כברייתא :

בג קטו אמר רב יהודה אמר שמואל חפצי נוי אין קונין שביחה השואל חפצי מן הגוי ביומ' דרי הוא כנל' השואל ור' חייא בר אבין איר יוחנן חפצי נוי קונין שביחה נזירה דניי אטו כעלי' דישאל קכו הגווי ריכרי דאתו למברכתא כיומ' סיי מברכתא שם הכספי והביאו שם הגויים אילים בשוק להמכר כיומ' שרא לזו רבא לבני מחאה דאתו לה למברכתא עיי עירוב למזבן מיניווי כי מברכתא רחוקה ממחוז

עתיס לכינה

שהוא נתוג לרבים ונקל בזה הקלקול יש לבקש יותר צדדי הקלאל שיהי' כחותר חכמים מלהחמיר בו ויהי' נפרץ לקלקול טובה והכי אמרינן בי"ש סוכה ל"ב ע"ב שרי ל' סארי ל' טרפון השתא עכות שלשה לא משבחינן בת חמשה מיבעי' וע"ש פרטי' רצירן ר"ס לבקש מחילה על דרבוי שמטות על ישראל לרבים להחמיר במה שעיי' קרוב שיתבטלו רבים מהמצוה לגמרי וכעין מה דאמרו ג"כ בי"ש שבת דף כ"א סע"ב דילכא אי סבריה ל' ספי אתי לאויסגוני סמזוה ע"ש ועל כן לדעתו מה"ש ג"כ אמרו והלכה כרבוי הטיוקל באבל וזה כלל גדול בענינים אלו השכיחין אצל רבים. קטו) שם מ"ו רע"ב, ואמרו ומנא תימרא דשאני לן בין עירווי תחומין לעירווי חצירות והביאו ממה דא"ר יהודה ע"ש ואני תמה למה שאלו בכאן ומנא תימרא וכו' עיי' שהביאו ממה דר"י להוכיח דיש להחמיר בע"ה יותר מבע"ה אשר אין מזה באמת הוכחה כל כך ע"ש בתוס' ולמה לא הביאו יותר דאמרו בסוף פ"ק שם דתנן דפסרו ככנהה סלערווב ותני דבי ר"י לא שנו אלא ע"ה אבל ע"ה חייבין רתני דבי ר"ח לזקן על ע"ה ד"ה, וכן בשבת ל"ד ע"א אמר רב ל"ק כאן בע"ה כאן בע"ה ע"ש בתוס', וכן בעירווינן ל"א ע"ב כאן בע"ה כאן בע"ה ע"ש. קטו) צ"ל הלכה כר' עקיבא מחבירו וכו'. יוסי וכו' וגרסת הרי"ף והר"ח הלכה כר' ע"ה מחבירו וכו' יוסי מחבירו ורבינו שנמשך תמיד אחר גרסתם נראה דיש להגי' גם פה וכו' יוסי מחבירו, אבל גירסת הש"ס שלנו שם וכו' יוסי מחבירו ולכאורה נראה הכרח בגירסת הרי"ף והר"ח דבש"ס בכורות דף ל"ז ע"א אמר רב שם אין הלכה כר' יוסי וסריך הש"ס פשיטא ויחיד ורבים הלכה כרבים, ואי בעלמא הלכה כר' יוסי גם נגד רבים א"כ במה דקאמר שם דאין הלכה כר"י מוכח כמ"ל ומה פריך פשיטא. ואמנם י"ל לפי המבואר בעירווינן שם רב לית ל' הני כללי והתם בכבודות רב הוא דקאמר כן ולדירו' שמיר פריך הש"ס פשיטא. שוב ראיתי בשלטי הגבורים פ"א דב"ש שכתב שם משמע מזה שני ספקים אלו שהיה כתב בספרים שלהם בפרק מי שתצויאונה הלכה כר' יוסי מחבירו וקשה שרתי בפרק כל הפסולין על כהלוקות דר' יוסי והכמים דפוסק שאין הלכה כר"י מקשה תוס' תלמוד פשיטא ויחיד ורבים הלכה כרבים עכ"ל ומ"ש בפרק כל הפסולין ש"ס דשם שהוא בסמ' זבחים לא נמצא מזה וצ"ל בפרק כל פסולי המקדשין ונתכוון למ"ש, אבל אין משם קושי' לדעתו וכמ"ש, ועמ"ש לעיל הלכות ע"ש אות קע"ד במתירות האור ורוע בות. קתו) שם, ולפנינו הגירסא אמר רב אסי אף אני לומד וכגורסת רבינו גירסת הרי"ף והר"ח וכן נראה דלשון זה מצינו רגיל ברב אשי ע"ש שבת דף ל"ז סוף ע"א, וכל אמורא תופס לשונ' עתו"ס כתובות ב' ע"ב ד"ה פריך. (קתו) ע"ש מ"ו ע"ב והוא לשון הרי"ף. קטו) שם, וכסברות ר' יוחנן מצינו ג"כ בשבת קל"ט סע"א ובש"ס בכורות ל"ה ע"א ע"ש. קתו) שם. קתו) לשון זה חמיה כי הגויים שהביאו בשוק להמכר

יותר מאלפים אמה והלכך באין לשם מחווא עיי עירוב ושוי' לזו רבא קנא' למיזבן מן הצאן ולמיזל בהו למחוא איל רבינא לרבא מאי דעתך דאמי רב יהודא איש חסדי נוי אין קונין שביחה והאמר רחביא אריי חסדי נוי קונין שביחה נזירה בעלים דניי אמו בעלים דישראל ושמואל ורי' יוחנן הלכה כריי' דהר אמרי רבא ליזבניהו בני מברכתא דאעניי דאיכא למימר הנהו דכרי קנו שביחה במקום רחוק ועכשיו הן חזין לתחום מימי יש להן ללמלא אותן ברי' אמות ומברכתא כולה לפני מברכתא כרי אמות דימא :

במד' וענין עירובי תחומין כך היא דינא. כל אדם שדר בעיר יכול לילך בשבת או ביום מעבור העיר כגון שיש לה בית או נפש או נשר שיש בהן בית דירה או כל דומדמן ונקרא על שם אותה העיר מחשבין אותה שתמא ושיבחה מזשבת עד אותה העירוב היוצא ולכך נקרא עירוביה של עיר שעושין אותה כפי אשה מעוברת שכריסה בולט מן העובר שבמפעה והיא נחשבת גוף אחד כך מחשבין מרחק העיר עד אותו יוצא ומצויאין מרחק ברובע לדי רוחותיה כנגד אותו יוצא זה ששינוי בפרק כיצד מעברין בית נכנס בית יוצא וכי' קככ) ושם פירשנו פי' זה מבורא וכל מי ששוכת בעיר יכול לילך לכל רוח מכנגד העירוב ולחזין אלפים אמה בלא עירוב בשבת. וכיוצא נמי יכול להוציא כל הצריך לו וכל הנאות [בן] עד אלפים אמה ואם צריך לילך יותר בשבת או ביום יניח עירובו בסוף אלפים אמה באותו רוח שרוצה לילך וענין העירוב אם יהי' ברנליו או בפת ממורש למעלה קככ) הדבר ברור הוא כי כל אדם שקונה שביחה במקום יש לו אלפים אמה לכל רוח ועכשיו אם צריך לילך לרוח מזרח שלשת אלפים אמה מניח עירובו בסוף אלף ומחלף מסקום עירובו ולהלן אלפים אמה ואותן אלף אמה שהניח עירובו בסוף העתיקן מן ב' אלפים אמה שיש לו ברוח מערב ולא נותר לו ברוח מערב אלא אלף אמה כי בהניחו העירוב לסוף אלף לרוח מזרח הסיען מלבו אותן אלף מרחק מערב והעתיקן משם וקבעין ברוח מזרח וכן נמי אם צריך לילך די' אלפים לרוח מזרח מניח עירובו בסוף אלפים ומחלף מסקום עירובו ולהלן אלפים אמה ונאמר לו להלך לרוח מערב אפי' טעיה אחת חזין לעירוביה של עיר כי כבר העתיק האלפים אמה משם הסיען מלבו וקבעין ברוח מזרח וכענין זה יכול לעשות מצפון לדחום לפי מה שצריך לילך לאותו רוח שצריך. לילך בו עקר כפי מה שצריך מן הרוח שכנגדו וקבעין שם חזו ששינוי בפרק בכל מערבין קכד) מתנה אדם על עירובו ואומר אם באו גוים למרחק עירובי למערב ואם באו למערב עירובי למרחק ואם באו לכאן ולכאן [עירובי] למקום שארצה אלך לא באו לכאן ולכאן הריני כבני עירי וגם שם ממורש במקום ענין זה באר דימב ושניא נמי בתוספתא קכה) :

עתים לבינה

האילים האוך שרו' לזו רבא למיזבין סהם כיוצא והוי מקח ומסור אסור כיוצא גם לצורך יו"ט ואפי' פסקת דמים אסור כדתנן במס' ביצה כ"ו אין נימנין על הכהמה כיו"ט, ואולי הכוונה למתי' מינייתו שכבר פסק דמים עליהם עם הנכרים מערב יו"ט וכיוצא הביאם תכריעם לחסוק ושרו לזו רבא לחיבאם כיוצא לבתייהם אבל זה דעתך בלשון וגם דכתיב אין נקראים חסדי נכרי ועוד דיהוי' אסור משום מראית העין וצ"ע. (קכג) שם ג"ב סע"ב. קכג) צ"ל ממורש לקמן עיין בסיומן ג"ב. קכד) דף ל"ז ע"ב וזה גירסת כל הראשונים עיין ד"ם שם. קכה) קכו) בהערתה שלפני איתא ושניא נמי בתוספתא במסכתא יום טוב פרק משילין ושוב מתחיל ממורש בפ"ע ת"ד שנים וכי' ובאמת כי מה שהוזכר רבינו תתלה לא מוזכר מזה בתוספתא פרק משילין שם. גם א"א שיהי' מלח ת"ד [וזמא התחלת סימן זה] ממורש לסוף סימן הקודם דחכי תגיא בתוספתא כיצד, כי באמת המעיין שם יראה דבריהם זו אינו מחכרת שם כלל ע"ש בפ"ד, גם מלח ת"ד אינו נכון, ועל כן נראה

בזה כמס' יום טוב ט"ק משילין קכו) ת"ר שנים ששאלו חלוק אחד זה לילך בו שחרית
 לביהמ"ד וזה לילך בו ערבית לביהכניסין זה עירב עליו לצפון וזה עירב עליו
 לדרום זה שעירב עליו לצפון מהלך לצפון כרגלי מי שעירב עליו לדרום וזה שעירב
 עליו לדרום מהלך לדרום כרגלי מי שעירב עליו לצפון ואם מיצעו את התחום היו
 לא ידוהו ממקומו, ותורה הדבר כמו שפירשנו הכללות למעלה כי כל אדם יש לו
 אלפים אמה לכל רוח ויכול להעתיק מרחק זה לרחק זה שכנגדו וכמו כן נמי בהמה
 או כלים כרגלי הבעלים וכל מה שירצה להולך לא הוא ולא אחר אין יכולין להוציא
 אותו חסין אלא כפי מה שעירב לרחק שלפניו ולא לרחק שלאחריו אלא כפי מה
 ששייר בתחומו עכשיו אם שאלו שנים חלוק אחר זה לילך בו שחרית לביהמ"ד לרחק
 מרחק זה לילך בו ערבית לביהכניסין ברוח מערב או שוה' ביהמ"ד בצפון וביהכניסין
 בדרום נתן האחד שהוא צריך לילך לצפון את עירובו בסוף אלף אמה בצפון הרי
 נשאר לו אלף אמה בדרום ואין לו להלך בדרום אלא אותן אלף אמה בלבד וכיון
 שזה החלוק קנה שכיתה כרגליו זה שעירב לדרום אמה בסוף אלף אמה
 לדרום יש לו להלך בדרום שלשת אלפים אמה אין לו רשות להלך בזה החלוק
 אלא עד אלף אמה בלבד שהוא כרגלי מי שעירב עליו לצפון כיון שחבירו עירב עליו
 לדרום בסוף אלף אמה ולא נשאר לו בצפון אלא אלף אמה בלבד אע"פ שיש לו זה
 שעירב לצפון להלך לצפון ג' אלפים אמה אין לו לילך בזה החלוק לצפון חצי מאלף
 אמה בלבד שהוא כרגלי מי שעירב לדרום זה סי' זה שעירב עליו לצפון מהלך לצפון
 כרגלי מי שעירב עליו לדרום חזו שעירב עליו לדרום כרגלי מי שעירב עליו לצפון,
 ואם מיצעו עליו את התחום היו לא ידוהו ממקומו כלומר אם כל אחד ואחד נתן
 את עירובו בסוף אלפים אמה נמצא מי שעירב לצפון אין לו להלך בדרום אפ"י אמה
 אחת וכיון שתחלוק קנה שכיתה כרגלי שניהם היו לא ידוהו ממקומו הך דאמרין
 דאם צריך אדם לילך יותר מאלפים אמה בשבת או ביום יוכל לילך בעירוב עד
 ארבעת אלפים אמה בהעתיקו אלפים אמה ממזרח וקבעם במערב ומניח העירוב במערב
 בסוף אלפים למערב וכן ממערב למזרח וכן מצפון לדרום או מדרום לצפון ח"ט בזמן
 שהוא אותו הצורך לדבר מצוה התם הוא דשורי רבנן להלך בעירוב עד ארבעת אלפים,
 אבל שלא לדבר מצוה (קכו) דרבי נינהו עירובי תחומין ואמר רבנן דאין מערבין
 עירובי תחומין אלא לדבר מצוה (קכז) כדנתן כיצד משתתפין בתחומין מניח את התבית
 ואומר היו לכל בני עירי לכל מי שילך לבית האבל או לבית המשתה כל מי שקיבל
 עליו [מבעוד יום] מותר משחשיכה אמור שאין מערבין משתחשך ואמר עלה אמר רב
 יוסף אין מערבין אלא לדבר מצוה מאי קמ"ל תנינא לכל מי שילך לבית האבל או

עתיים לבינה

דתבית נשגא נמי בתוספתא נס"ך למעלה ע"ש ב"ב ד' דעירובין, ושוב סתמיל מאמר מיוחד במסכתא
 יו"ט ט' משילין ע"י בגמ' דף ל"ז ע"ב שם וע"ש קצת תיקון, (קכו) אינו מערב דהני נינהו וכו' כצ"ל.
 (קכז) דף ט"ב ע"א, וראיתי במסתי"ל ה' עירובי חצרות שכתב שלא ראה שמתר לערב עירובי תחומין לילך
 לביהכניסין להתפלל בעשרה ולהתפלל בעשרה אין כ"כ מצוה ריכול לכוון תפילתו בביתו ולא
 משכחן שחצירי חכמים להתפלל בעשרה אבל לבית המשתה נשואין מצוה היא ע"ש והאחרונים
 תמחו עליו והוא מבואר בכרכות ג' ט"ז ד"א שיתר עכ"ל להשלימו לעקרה ואמרו מצוה
 דרבין שאני הרי שגדול מצוה זו אפ"י לעבור על עשה דלשולם ביום תעבורו ועיין מג"א סי'
 תמ"ו וש"ת ר"ע או"ר, ונתן כפי מה שהעתיק רבינו מה נוסחת הש"ס ביצה ל"ו לילך בו ערבית
 לבית הכנסת וכן נוסחת הרי"ף והרא"ש שם ובע"כ כדו להתפלל בעשרה א"כ מפורש דמותר לערב
 ע"ת כדו להתפלל בעשרה, אבל נוסחת שלט' לילך ערבית לבית המשתה עכ"פ לנוסחת הרי"ף
 והרא"ש ורבינו הרב כמפורש ב"ש"ס, וכאמת כי דרבינו שכתב שלא משכחן דחצירי חכמים

לכית המשתה מהו רמימא אורחא רמילתא קתני קמיל לדברי מצוה דווקא, ומתך ברייתא דפי' משילין (קטו) נמי שמעית מינה דקתני שנים ששאלו חלוק אחד זה לילך בו שחרית לביהמיד זה ליתכנס בו ערבית לבית הכנסת דהנהו כולוהו לדברי מצוה אינון, והא דתנן בפרק ככל מערבין (ק) מתנה אדם על עירובו ואומרי אם באו גוים למורה עירובי למערב ואם באו למערב עירובי למורה ואם באו לכאן ולכאן למקום שארצה, אלך לא באו לכאן ולכאן הריני כבני עירי ואם בא חכם למורה עירובי למורה ואם בא למערב עירובי למערב בא לכאן ולכאן למקום שארצה, אלך לא בא לכאן ולכאן הריני כבני עירי ר' יהודה אומר אם הי' אחד מהן רבו ילך אצל רבו שתיהן רבותיו למקום שירצה ילך וכו' :

מן ואשכחן בססקא (קלז) בהאי לישנא ועירובי תחומין ושתופי מבואות מערבין בין במת בין בפירות ונשאל נאון בהאי ענינא (קלז) אם אי אפשר לו כלא הבהית, או דילמא בכל מגא דבכי מנה לי' והשיב כך ראינו שכך היו רגילין להניח שתוף מבוי בחביות דתנן (קלז) כיצד משתתפין בתחומין מניח את החביות וכיצד משתתפין

עתים לבניה

להתפלל בעשרה הם דברים תמוהים וכמה הפליגו חז"ל בזה ב"פ דרכות וכן תמוה מהא דר"א דשיתרד עברו, וליישב כונתו ג"ל דלהתפלל בצבור יש בו שתי ענינים אחד גוף חובת התפלה היא המצוה שעל כל אדם אכל להתפלל בצבור אין זה ענין לגוף המצוה אלא שהז"ל אמרו שהתפילה להתקבל סגולה יותר כשמתפלל בצבור או בשעה שהצבור מתפללין אבל אין להטיל על זה הפרש שם מצוה לומר שהקנו חכמים שמצוה להתפלל בצבור אך עצה טובה היא לקבלת התפלה ולזה ר"א ור"מ היו מצלי ביני עמדי חיבא דגיסו אפילו בוחרד משום דבמקום שלומר שם התפלה מקובלת יותר כמ"ש בתר"י שם בשם רבני צרפת ואם יתו' תקנות חכמים למצוה מיוחדת להתפלל בצבור מה מתני בזה שהמקום קבוע לו לליכוד א"ו כמ"ש והאי דר"ש ברכות דר"א שחרד עברו חיינו לפי שהי' השלמים העשרה לזכותם לפרוס על שמע ולקרוא בתורה ויקימו הרכים מצוה ע"י זה ובכת"ג ליכא אמורא דשיתרדו עברו כמו שהסביר הר"ן כגוסינן פ' השולח שם, אבל בע"ת שאמרו שאין מערבין אלא לדבר מצוה ולזה חיבא שיש עשרה בלעדו אלא שהוא רוצה לילך להתפלל בצבור אין על זה שם לדבר מצוה והיינו שכתב סיכול לכוון להתפלל בביתו להיות תפלתו נשמעת וע"ז שיתפלל בצבור לא יתוסף לו קיום מצוה מיוחדת כנ"ל בכונתו ומ"מ לדינא אינו נראה כן. (קטז) ביצה ל"ז הג"ל. קל) צ"ל וכן מהא דתנן וכו' פ' דהני נמי דבר שהיה הן לחקביל פני הכס ולשמעו תורה מפיו וכן הא דאם באו גוים ג"כ לדבר מצוה הן כמ"ש תחומ' שם רפ"ב ס"ב ע"א ר"ה אין, אלא רקשה לפ"ו לפי' הר"ח בעירובין ל"ז שם שפי' הא במקרי שמע דהיינו חזן שמתרחק ממנו כמני שא"צ לו, וקשה דאיזו דבר מצוה יש כזה שמתרחק ממנו לפי שא"צ לו זאך יהי' רשאי לערוב ממני זה ובערוך ערך פרק הוסיף לפרש שרגיל זה המקרי שמע לכאן ולתבות ממנו לכן הוא כורה סמנו ועדיין אינו מיושב וצ"ע, ועיין טור א"ח סי' תמ"ד כתב דלילך ללמוד מרבו השיב דבר הירשות ובשלטי הגבורים פ"ג דפסחים כתב עליו וע"ע פ"ק כיצד משתתפין, ונראה דמ"ס יש וצ"ל פרק ככל מערבין וכונת הרשב"ג לש"ס דהכא דף ל"ו מערבין לילך אצל רבו והרי אין מערבין אלא לדבר מצוה ואמנם הי' לו להקשות יותר מע"ז דף י"ג ע"א דמבואר דיותר לכהן גם לסמא בשומאה דרבנן לילך ללמוד מרבו שהוא לדבר מצוה ופסק כן השו"ב גומא ביו"ד רס"י ע"ב ועיין מג"א סס"י תמ"ד הג"ל, אבל כאמת דברי הסו"ב בס"י תמ"ד הם דברי הרמ"ש פסחים פ"ג והמעייין שם יראה דהרמ"ש כתב ליישב הקושיא דהאיך תנן התולך לשבות שבתות הירשות הא אין מערבין אלא לדבר מצוה וע"י תירץ דבירושלמי מקי לה כדי לילך אצל רבו והיינו דמצוה מיהו תוי לענין היתר הנחות עירוב (וסתה קדושת השעה"ג) אבל במקרי רשות נגד שאר מצות שאין להתיר ממנו זה שלא יחזיר לבצר חמצו, ועפ"י לק"מ ג"כ מהא דר"ש ע"ז ר"ג הג"ל דהתם מותר לו לסמאות עצמו גם לצורך מצוה כזו וכש"כ לצורך שאר מצות כמ"ש תחומ' שם בשם השאלות ומחזירי שלמי פסחים הג"ל ראי' מסורשת להשאלות ודלא בהתוס' שם שחלקו ע"ש. (קלח) נכתב על הגליון בספוקות קטנות בשם מר שושנא. (קלז) תמצא בשרית הגאונים לוק סי' ע"ד ע"ש. (קלז) פ"ב ע"א ודף פ' ע"א, והנה רבינו הגאון (והוא הרב שירימא) השיב להם דצריך שהי' במקום המשומר וזה אמת כמבואר שם בנף פ"ה סוף ע"ב אבל גם

במבוי מניח את החבית של יין ושל שמן, ועד עכשיו כך אנו נוהגין שאנו נותנין את העירוב בחבית כדי שישתמר מן העכברים ומן התולדה ומן המצר ולא סגי ליה בלא הנבחה וכו'. תשובה קלה) ואנן חזי לן דהאי דאמר רבנן בין ביון בין בשמן להקל על עירובי תחומין ושתופי מבוי כדתנן קלה) ככל מערבין ומשתתפין הויין מן המים ומן המלח הוי' עירובי תחומין אבל עירובי הצרות בסת ואי עירוב עירובי תחומין ושתופי מבוי בסת כשריב דמעלי ליה, ובתשובה נמי קלו) והא דתנן קלו) הבהמה והכלים כרגלי הבעלים מהו, כל אדם שיש לו בהמה ומדרו לו תחום שבת מטתה ביתו עד מקום סלונא אי'א לבהמה לצאת ולהלך חוץ לתחומי שנאמר לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ובהמתך, ושנינו קלו) לא. תהלך זו יותר מרגלי בעליה שהוא מצווה על שביחתה כשביחתו עצמו שנאמר למען ינוח שורך וחמורך כמוך. אבל אם ביתו של בנו חוץ משלו וביתו של רועה במקום אחר ומדרו להן מטתה ביתו עד מקום שתחמו אלפים אמה ומסר בעדיב בהמתו לכנו ולרועה לא תצא בהמתו הויין ממקום של בנו ושל רועה שהוא ברשותו ורגלו כרגליהן וסלפלו חכמים בדבר ושנו אף בכלים כענין זה קלט) השואל כלים מחבירו מעוים הרי הן כרגלי השואל ששמשכו השואל לכלי מעוים קנאו ועמר ברשותו מעוים וכששבת ברשותו של שואל והרי הוא כרגליו אבל שאל השואל כלי מחבירו כיוים ומשכו כיוים כיון ששבת אותו כלי ברשות המשאל כבר קנה שביחה ברשות בעלים ואע"פ שמשכו השואל הרי הוא

עתים לבניה

לפ"ו חבית לאו דווקא וככל מנא דמנאר ועתו' שם דפ"ב שכתבו דהא דתנן חבית לפי שהי' דרכם להניח פירותיהם בחבית (ע"ש כתובות כ"ט סע"ב מביאין חבית מלאה פירות) ופ"ט השיב להם הגאון ועד עכשיו כך אנו נוהגין שאנו נותנין את העירוב בחביות, שלא לשנות מאוסה ממנה שנהגו מאז כי ההשתנות קצת ממה שהוא מסנהג ישראל גורם במשך הזמן לעקרות גופי תורה והמפורסמות מעיד על זה, ומה שסיים ולא סגי ליה בלא הגבהה כוונתו לש"ס שם דף ע"ט ב' צריך להגביה מן הקרקע ספח ע"ש. קלו) נראה דצ"ל ובתשובה והיא העתקה מאיזו תשובה מגאון. קלה) דף ס' סע"ב, ומ"ש ואי מערב ע"ה ושתופי מבוי בסת כ"ש" דמעלי כ"כ ג"כ ברש"י עירובין דף ע"א ע"ב ד"ה ומשתתפין והתוס' חלקו על זה והנה מבואר שמקור דבריו רש"י בתשובה גאון. [מתרי"ב גר"ן, קלו) בתשובה הגאונים שם. קלו) ביצה ל"ו ע"א. קלה) שם. קלט) עירובין צ"ה ע"ב לענין כלים, ודבריו הגאון צ"ע מ"ש תתמי בהמה וכלים משום לא תעשה כל מלאכה ודרי אפילו לר"ע דתתומין דאורייתא או להירושלמי תתומי ג' פרסא מ"מ אינו בכלל מלאכה ורק מאזהרות לאו גירא למלקות ע"ש סנהדרין ס"ו ע"א והנהיר בלאו דאל יצא איש ממקומו ע"ש עירובין נ"א ורי"ז ע"ב, ולדעת הרשב"א והריטב"א ס"ק דיבמות ד"ו גם עשה רשבת ליכא אלא בל"ט מלאכות שחם בלאו דלא תעשה כל מלאכה אבל בלאו דכחמה דאינו בכלל מלאכה גם עשה דתשובה ליכא וע"ה חידוש בשו"ת עשרת החכמים תאו"ח סי' ד' רגם בתתומין לר"ע ליכא עשה רשבת כיון דאינו בכלל מלאכה ע"ש ובאמת כן מפורש בהגהות מרדכי סוף קידושין רמ"ה תקס"ה וז"ל שאלה אם מותר לספור בהמה דקה לרועה כיון שיוציאנה תוץ לתחום תשובה נראה דשרי אפילו בשבת עצמה למסורה לרועה גוי ונהו דאדם מצווה על שביחתו בהמתו מלמען ינוח היינו שלא יעשה בה מלאכה לא הוא ולא אחר אבל דבר שאינו ממעט איסור מלאכה אינו מתייב על בהמתו וכו' ואפילו למ"ד תתומין דאורייתא אין בה סקילה אלא מלקות לכד וכו' עכ"ל וכוונתו כמ"ש רכין דאינו בכלל מלאכה אינו מצווה על זה בעשה דתשובה וע"ה כתב בשו"ת מדרב"ב סי' כ"ח רגם למ"ד תתומין דאורייתא דווקא לאדם עצמו אבל כליו ובהמתו רק דרבנן דהא בקרא אל יצא "איש" כתיב ע"ש והסג"א רמ"ה ד' כתב רבשו"ת מר"ם אלשקר נראה שחולק על זה ועיין בישיבת יעקב שם שכתב רגם למר"ם אלשקר רק בבהמה אבל כלים והפצים ולא שייך בהו שביחה לר"ע רק מדרבנן ובמח"כ נעלם מהם דברי הרמב"ן בעירובין דיו"ט שכתב להדיא דאי תתומין ד"ח כר"ע אף בכלים היא דאורייתא וכ"כ בש"ס עירובין ע"ט ב' ופרש"י שם ד"ה מאי

כרגלי המשאל, ובמסקא קמ) מפר היווד כשבת ובירש מותר לשנות מהן ולרחוק בהן אע"פ שלא הי' ענים מעירש וכן הלכה :

מן הנן במרק משי"ץ קמא) הבהמה והכלים כרגלי הבעלים המוסר בהמתו לבנו או לרועה הרי הוא כרגליו כלים המיוחדין לאחר מן האוחין שכבית הרי הן כרגליו ושאינן מיוחדין למקום שכלן הולכין, המוסר בהמתו לבנו או לרועה הרי הוא כרגליו אוקימנא בשני רועים דלא קנה אחד ולפיכך הרי הוא כרגליו אבל מסרה לרועה אחד הרי הוא כרגלי הרועה, תרי שנים ששאלו חלוק אחד זה לילך בו שחרית לביהמ"ד כו'. איתמר קמנ) שנים שלקחו חביות ובהמה בשותפות אמר רב חבית מותרת ובהמה אסורה ושמואל אמר אפי' חבית אסורה, רב אמר חבית מותרת דקסבר יש ברירה ובהמה אסורה משום דקאי נקי תחומין מהדדי קמנ) כלומר כיון שנבדחה יונקין איביה וזה מה נמצאו תחומין כאילו הן מעורבין זה בזה ולא יתכן בהן ברירה ושמואל אמר אפי' חביות אסורה קסבר אין ברירה, ואמרינן מהו הוי עלה ר' יוחנן אמר אין ברירה ור' אושעיא אמר יש ברירה ואסיקנא דר' אושעיא כי אית ליה ברירה בדרבנן אבל כראורייתא לית ליה ברירה ואימסקא הלכה בהדי' כר' אושעיא דקסבר בדרבנן יש ברירה וקם ליה רב

עתים לבינה

רמיא ודלא כהריטב"א שם, אבל עכ"פ גם לריד' אינו תחת גדר לאו דלא תעשה כל מלאכה וכמ"ש, ראייתי ככל בו ה' יו"ט שכתב בשם י"א רשבינות בהמה ובחמיר אורי שנקרא מלאכה ה"ו ביו"ט בכלל לא תעשה כל מלאכה, ובמס' צ"ע כמ"ש, שוב ראייתי בב"י או"ח סימן תצ"ה הביא דבריו וכתב דאיכא למיסר רשבינות בהמתו וסחמיר אינם בכלל לית כל מלאכה שהיו אינם בכלל המלאכות אלא לאו כפ"ע יעו"ש ותמהתי שלא הביא סתום' סתום' ה' רע"ב ש"כ"ב בשם הריב"א דלמ"ד ללאו יצאה לא הוי אסור ביו"ט כיון דאין שם מלאכה עליה ע"ש וא"כ כש"כ בלאו דסחמיר או תחומין לר"ע, ולפ"ו גם תחומין ביו"ט לכ"ע רק מרבנן וכי"כ בש"ה ר"ע אינו חא"ה סי' ד' ועי' כפות תמים לר"ה דף ל"ב שסמוק בזה ופ"ש מרש"י מגילה ד"ז פ"ט וצ"ל שיגנה ע"ש ד"ו רע"ב, ולדעתו י"ל כוונת רש"י כהר"ם ז' ב"ר סי' קי"ו דרבך שהתירא תורה בפירוש אין כת ביד חז"ל למסור זה"ל הגם דתחומין רבנן מ"מ א"א לאוקמי קרא רמיה ופנית בבוקר והלכת לאהליך דמיידי ביו"ט ושוי קרא תחומין כהרי"א כנ"ל, ואמנם אבא סארי ה"ב תגאון וצ"ל העיר בגליון מהמדרש רות פ"ב ותלכנה בדרך א"ר יוחנן עברו על שורת הדין והלכו ביו"ט משמע דר' יוחנן מחבר תירושלמי לשיטתו דתחומין דר"ב מיל ראורייתא וא"כ מוכח דגם ביו"ט ס"ל לתומין דאורייתא ויפה העיר [ועש"ס יבמות דמ"ו ע"ב דקאמר ר"א וסתם דבריו דברי ר' יוחנן דאמרה לו נעמי לרות אסור לן תחום שבת אסור לן תחום שבת משמע דס"ל לתומין דאורייתא ועי' משנה דייחוד דפגויה רק מרבנן וא"כ מה דאמרה אסור לן תחום שבת משמע דס"ל לתומין דאורייתא ועי' מהרש"א בתא"ג שם] אלא דאין למידין מן המדרש ועי' תו"ש פ"ה דברכות מ"ד ואכמ"ל, קמ) בהלכות פסוקות דטס קושמא בשם רב האיי ובשערי תשובה סי' רמ"ב בשם ר' משה גאון [מתרי"כ נה"ן], קמא) ביצה שם, קמנ) שם ל"ז כו', קמנ) ענין יניקת איברים שעו"ז ס"ל לרב דבהמה אסורה דינקי תחומין אחריו היא סברא מתורשתת וקשה דלפ"ו בתקדיש אבר אחד דסבואר בתמורה דף י"א דהשאר חולין ולא סליגו אלא כאבר שהנשמה תלויה ולמה לא נימא דינקי איברים אחריו וכן בסנהדרין ק"ב בהמה חציה של עיר הגדחת וחציו של עיר אחרת דאמר דק משום דרבתא כמאן דלא סליגא דמיא ולזה בעיסה מותר ע"ש ולא אמרינן משום דינקי איברים אחריו, והצ"ח שם בביצה וכן בשער המלך ה' יו"ט הקשו דהא היניקה דבר מיעוש היא ויתבשל ברוב והרצו משום דהוי דשיל"ם, ואשתמוט לתו שכ"כ הרשב"א כתי' ביצה שם, ואני תמה עליוהם שתרי הרמב"ן במלחמות סתום טרק כיצד צולין בסוגי' דריגים שעלו בקערה הוכיח דרב ס"ל דשיל"ם בשל ע"ש והרשב"א שם כתב שוב שזה דוחק אצלו שלא יתבשל ספני זה כיון דיניקת האיברים לא סינכרי מעולם וינקתו זה מה ובהל"ג לכ"ע בשל ע"ש ודבריו אלו עליון דבריו מהר"ם פ"ק דשבת שותבא ברמ"א יו"ד סי' ק"ב לענין גינת ענבים דכל שלא ניכר כשכא לודי תעורבות ומיד נתבשל ונתערב ברוב בשל גם ברש"י"ם ועיין ש"ך שם, ובסמ"ק מצות חינוך מ"ע דאכילת הפסח הארמתי

ורי אושעי' כחד שימחא וכיון דקאי רב כרי אושעי' שימ' דהלכתא כחתי' דרב, אמר שמואל קמנד' שזור של סמס' הרי הוא כרגלי כל אדם :

מ"ח מתני' קמס' השואל כלי מחבירו מעוים כרגלי השואל ביומ' כרגלי המשאל האשה ששאלה מחברתה תבלין מים ומלח לעיסתה הרי הן כרגלי שתיהן ר' יהודא פוטר במים סמני שאין בהם סמש'. מעוים כרגלי השואל פשיטא לא צריכא שלא מסרו לו אלא ביומ' מפיע' לוי' לרי' יוחנן דאמר ר"י השואל כלי מחבירו מעוים אע"פ שלא נתנו לו אלא ביומ' הרי הוא כרגליו. ביומ' כרגלי המשאל ואע"פ דרגיל דשאל סיניה מימר אמר דילמא משכח אחרנא ושאל מיני' :

מ"ט מתני' קמו' בור של יחיד כרגלי היחיד ושל אותה העיר כרגלי אנשי אותה העיר ושל עולי' בכל כרגלי הממלא מי שהיו פירותיו בעיר אחת וערכו בני אותה העיר לבוא אצלו לא יבאו לו מפירותיו ואם עירב הוא הרי פירותיו כמותו קמו' תני' נדרות המושכין ומעיינות הנזכקין הרי הן כרגלי כל אדם תני' אחריתא בור של שבטים יש להן אלפים אמה לכל רוח וכיון דקרייל כריי' בן גורי בחפצי הספק נשמים שיררו מעוים יש להן אלפים אמה לכל רוח ואם ירדו ביומ' הרי הן כרגלי כל אדם. תני' רבי חייא קמח' חרס שבין תחומי שבת. פי' חרס כמו חרץ שהוא מלא מים הוא בין שני תחומי שבת. צריך מחיצה של ברזל להפסיקו להתיר חציין לתתם זה חציין לחתום זה. מוחיך עלה ר' יוסי בר' חנינא. מיט' חייך עליה ושקלינג' ופרינג' ואמרינג' משום דקל' היא שהקילו חכמים במים כרבעא מיני' רב סבלא טרב מחיצה תלוי' מהו שתתיר בתורבה א"ל אין מחיצה תלוי' [מתרת] אלא במים קל' היא שהקילו חכמים [במים] הלכך אמרי' מחיצה של קנים מתרת :

נ וחכמים אומרים אין לו אלא ד' אמות קמט' הני' ר' אמת היכן כתיבן כדתני שבו איש תחתיו כחתיו. וכמה תחתיו נופו נ' אמות ואמה כדי שישוב ידיו ורגליו דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר נ' אמות נופו ואמה כדי ליטול חפץ מתחת מראשותיו ומניח תחת מרגלותיו ומתחת מרגלותיו ומניח תחת מראשותיו. מאי בנייהו איכא בנייהו ד' אמות מצומצמות דרי' מאיר סבר מצומצמות ורי' יהודה סבר מרווחת. והני ד' אמות באמה דידה יתבינן לוי'. ואי קשי' לך אמאי לא תני לה נבי' יש שאמר הכל לפי שהוא אדם משום דלא סמיקא לוי' דאיכא ננס באיבריו לא הוי ד' אמות ידיו' כחתיו דבעינן למיתן לוי' ד' אמות באמת דעלמא :

נ"א מתני' קנ' הוי שנים מקצה אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה מביאין ואוכלין באמצע ובלבד שלא יוציא זה מתוך שלו לתוך של תבירו ואם היו שלשה והאמצעי מובלע ביניהם הוא מתיר עממן והן מתירין עמו ושנים החיצונים אסורין זה עם זה. אי' שמעון למה הרבר דומה לני' הצירות פתוחות זו לזו ופתוחות להדיר וערבו שתיים עם האמצעות היא מתרת עממן והן מתירין עמה ושתיים החיצונות אסורין זה עם זה. אמר רב יהודא אמר רב קנל' זו דברי ר' שמעון אבל חכמים אומרים רשות אחר משמשות עם שתי רשות ואין שתי רשות משתמשות עם רשות אחר כלומר האמצעות משמשות עם החיצונות ואין החיצונות משתמשות עם האמצעות. ושמואל אמר לדברי חכמים שלשתן אסורות. אמר רב חסא בר גוריא אמר רב הלכה כר' שמעון. נמצא עכשיו דהאי דקאמר לעיל חביא אין לו אלא ד' אמות קא מקשינג'

עתיס לבינה

בהאי דינקי תרומין אחרדי. קמד' ביצה שם. קמס' שם. קמו' שם ועירובין מ"ה ב'. קמז' ביצה ל"ט א'. קמח' עירובין מ"ו סע"ב וכפי' הערוך ערך תרם והיא מפי' תר"ח ועתיס' שם. קמט' שם מ"ח ע"א. ועס"ש לעיל אות י"ח. קס' שם מ"ח א'. קנל' שם מ"ח ב'. ומ"ש כלומר וכו' היא

בגמרא חכמים היינו תיק דהנן מי שהוציאווה גוים או רוח רעה אין לו אלא דיא דקא שמעינן דכל השוכת שלא לדעת אין לו אלא דיא ופריק רבא שמונה על שמונה איכא בנייהו והינן הוא מירושא דמתני' חכימא אין לו אלא דיא לכל רוח שהן שמונה על שמונה משום דקאמר ר' יוחנן בן גוריון דשוכת שלא לדעת וישן יש לו אלפים אמה ועל האי מימרא קאמרי חכמים דאין לו אלא דיא לכל רוח שהן ח' על ח' וסליגו נמי על תיקדמי שהוציאווה דאמרי אין לו אלא דיא בבלבד. ופי' בירושלמי קכז) בירד עליו מבעוד יום וקירש עליו היום תשמענה מן הרא לא יכנס דברי ר' מאיר ר' יהודא אומר יכנס, קננ) לא ארא איתאמרי' אלא ארישא רפירקן מי שהוציאווה גוים איתאמרת עלה איר בון מדה ר' יהודה שאם בירד לו שאינו יכול לחזור בו, תניה יש כאן ח' על ח' דברי ר' מאיר כלומר דיא לכל רוח יש כאן ח' על ח'. והאי דקאמר דהלכה כר' יוחנן בן גוריון משום דהלכה כדברי המקל בערוב הימ להוליך נופו שיכול לילך אפי' עד אלפים אמה אבל למלט לא דקאמר אמר רבא קנז) מחלוקת להלך פי' אפי' רבינ' לא התיר לו אלא להוליך אלפים אמה אבל למלט דברי הכל ר' אמות בלחוד, נמצא שהשוכת בשבת לדעת אפי' ישן כריבינ' במדרות מקום שאין שם לא עיר ולא מחיצה יש לו דיא למלט שמתיר למלט בהן ואם למלט יותר הרי הוא חייב כמלטל ברה"ד נמורה ויש לו אלפים אמה לכל רוח להלך כריבינ' ואם הלך יותר מאלפים חייב מלקות כיוצא חוץ לחומו ואם שבת בעיר או כמערה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה דתיר שבת בעיר גדולה ואפי' באנפוכיא ובמערה אפי' מערת צדקדו קנה) מהלך את כלה וחוצה לה אלפים אמה, ואם שבת בבית או בחצר המוקפת לדירה מותר למלט בכל אותו בית או חצר ומהלך חוצה לה אלפים אמה אבל אם שבת בחצר גדולה הרבה שאינו מוקפת כוללתה או במערה או בירד או בסתר שאינן מוקפות כהלכתן או בכל דירה שתשמישה לאויר על הרין קאמר כפי' קנו) דרש רב נחמן משום רבינו שמואל חצי שתשמישה לאויר ואינה מוקפת שתי וערב אלא שתי בלא ערב או ערב בלא שתי יחיד נותן לו בית סאתים שהן מאה אמה על המשים אמה כי בית סאה המשים על המשים בית סאתים מאה על המשים שהן שבעים אמה ושריים כחצר המשכן דכתיב אורך החצר מאה באמה ורוחב המשים

עתים לבניה

כפי' הדין אבל רש"י שם פי' אימכא זעתו"ם שם ד"ה רשות בשם הר"ת. קכז) פי' סוף ה"ה גנדיקו כפי' דודו הפ"ם וחק"ע והחליפו ושיבושו, אבל לדעתי צ"ל תשמענה מן הרא לא יכנס דברי ר"ם ר"י אומר יכנס, וזאת תני סודה ר"י שאם בירד לו שאין יכול לחזור בו' ומשני לא על הרא איתאמרי' אלא וכו' איתאמרת א"ר בון עלה תני סודה ר"י וכו' כנ"ל וזא"ש לנכון, קנז) צ"ל לא על הדא. קנד) עפרש"י שם דף ס"ח ע"א שפי' פי' אחר וכל דברי רבינו כאן הם מפי' הר"ח שם, ומ"ש רבינו שהמלטל כמדבר חייב כסו המלטל כרה"ד נמורה תנה זה כדעת הרמב"ם רפ"ד מ"ה שבת והיינו כמ"ש חכ"ם שם בשם בגו ר' אברהם ז"ל דהוא מפירש מה שאמרו בשבת דף ו' ע"ב כאן בזמן שישראל שרויין כמדבר דהיינו שאז לא הי' דינו כרה"ד שהי' המחנות סדורות בו וכאן בזה"ל היא כרה"ד עיי"ש [אלא כפרש"י ושאר גאונים שפירשו להיפך] ובפמ"ג או"ח כס"ו סוף פי' שמה"ה הביא פי' זה ששמע מחרב מוויסקאב וכתב עליו דהפס"ח והמתני שנגעלם מסם שזה פי' ר' אברהם שהוציא בכ"ם הנ"ל. קנה) ס"א ע"ב, וצ"ל אפי' כמערת צדקיהו, ולא נמצא במקרא שהי' לצדקיהו מערה גדולה ורש"י כתב בסוף מלכים ב' ובירמיה' ל"ט וביחזקאל י"ב שהי' לצדקיהו מערה גדולה חולכת מביתו עד יריותו וברא דרך שם וזימן הקב"ה צבי תולך על גג המערה וכו' ע"ש כל המאמר הזה לא מצאתי בשום מקום כשני התלמודים או במדרש ועיינו פסיקתא פסיקא דברי ירמיה שם איתא שברה דרך מדתלת אמות המים שהיתה חולכת ליריות ונתיגע ונתפס, ובהכרת ירוש"י לקוע מאויר מדרש שלא נמצא אצלנו ובמק"א האיכתי מסקנות רבות כש"ם שסמכו דבריהם על אגרה נודעת מצלם וגמ' בזה סמכו על אגרה זו שהיתה נודעת להם. קנו) פי'

בחמשים ונקראת חצר והיו עמודים ועליהן קלעים כדרך דולני מדברת וכל מיל דשבת
 ממשכן ילפינן לה הלכך יחיד נותנין לו בית סאתים שנים נותנין להן בית סאתים
 שלשה נעשו שיירא ונותנין להן כל צורכן ואע"פ שהיא שתי בלא ערב וכן הלכה.
 אמר רב נדיל אמר רב קה) שלשה מתירין בשבע ואסורין בחמש ופירשה רב אשי
 הני הוצרכו לשש כלומר לבית שש סאין סאתים לכל אחד ואחד והוקפו שבע מתירין
 שהרי לא נשאר פניו אלא בית סאה. לא הוצרכו אלא לחמש הוקפו לשבע אפי'
 בחמש אסורין שהרי בית סאתים פניו שאין צורך להן. ואקשי' ואלא הא דקתני וחיביא
 אחד זה ואחד זה אחד יחיד ואחד שיירא נותנין להן כל צורכן ובלבד שלא יהא בית סאתים
 פניו מאדם וכיון שהן שלשה וכל אחד מהן יש לו בית סאתים הרי יש להן שש
 סאין ולא נשאר פניו מאדם אלא סאה אחת ואמאי אמרת אסורין אפי' בחמש ופרקינן
 לאו פניו דקתני מאדם אלא מכלים וכיון שלא הי' צריכין לכלים אלא חמש והוקפו
 לשבע הרי שנים פניו מכלים ולפיכך אסורים אפי' בחמש דבמלה הקפתם. הי' שלשה
 והקפו בית שש סאין וקנו שביתה ואחיב מה אחד מהן הרי הן מתירין כמעיקרא ולא
 חיישינן לזה שעת ואם קנו שם שביתה ואחיב נתוספו עליהן קנה) מיס שבת גורמת
 ולא דיווחין :

גב מתני' קנטו מי שבא בדרך והי' ירא שסא תחשך והי' מכיר אילן או נדר ואמר
 הריא שביתתי תחתיו לא אמר כלום שביתתי בעיקרו מהלך מסקום רגליו ועד
 עיקרו אלפים אמה ומעיקרו לביתו אלפים נמצא מהלך משחשיכה ארבעת אלפים אמה.
 מאי לא אמר כלום רב אמר לא אמר כלום כל עיקר דאמילו לתחתיו של אילן לא
 מצי אילן מפני שעקר שביתתו ממקומו באומרו שביתתי תחת אילן מלוגי ותחת אותו
 אילן לא קנה שביתה רהא לא סיים מקום שביתתו דמקום שביתתו הן ד' אמות שמתר
 לו לשלשל ומשום מותר תחומו וכיון שאין לו מקום אין לו תחום. ושמואל אמר לא
 אמר כלום לביתו כלומר שאינו יכול להלך מן האילן לביתו ואפי' הוא בתוך אלפים
 אמה לאילן אבל לתחתיו של אילן מצי אילן דקסבר שמואל אם במקומו קנה שביתה
 יש לו לילך אלפים אמה עד תחתיו של אילן ואם תחת אילן קנה יש לו לילך שם
 אבל כיון שמינע תחת האילן אין לו לוח ממקומו מפני שנעשה תחתיו של אילן חצר
 גמל בא למדוד מן הצפון מודדין לו מן הדרום בא למדוד מן הדרום מודדין לו מן
 הצפון קס) אמר רבא מיס דרב משום דלא סיים אתריה. איכא דאמרי מיס דרב
 אמר רבא כל שאינו בזה אתר זה אפי' בבת אחת אינו קנה) מי' כשם שאין לו
 לאדם לקנות ד' אמות מקום שביתה אחר שקנה במקום אחר כך אין לו לקנות שיעור
 שני מקומות בבת אחת. אמר רב הונא כרי' דרי' לא שנו אלא באילן שיש תחתיו
 ח' אמות אבל אילן שאין תחתיו אלא שבע אמות הרי מקצת ביתו ניכר. כלומר כיון
 שאין בחציין אלא ג' אמות ומחצה מן כל מקום שאתה מודד לא תמצא ד' אמות
 עתים לבינה

סוף ע"ב וכל לשונו דברי הרי"ף שם וע"ש בפי' הר"ח. קה) שם ו"ו רע"א וע"ש בתננות
 הב"ה. קנה) צ"ל ואם קנו שנים שביתה ואח"כ נתוספה עליהן תרי אסורין כדמעיקרא ואע"פ
 שנתוספו עליהן מ"ט וכו'. קנטו מ"ט ע"ב ועיין ברי"ף. קס) צ"ל רבה וכן מוכרח מש"ס קידושין ג'
 סוף ע"ב. קסא) לפ"ז תמוה לי מהא דמבואר בתוספתא מ"ב דכריתות ופסק כן דרמב"ם מ"ג משגגות
 ה"ה דאם הקדיש שתי חטאת על חטא אחד סביא איזו מהן שירצה והשניה תרעה עד שתסתאב
 ותמכור ותפול דמיה לנדבה ע"ש והאיך אפשר להיות ההקדש חל כיון שאין יכול להביא שתי
 חטאת על חטא אחד וכשקדיש אחת שוב אינו יכול להקדיש עוד אחת וא"כ כשהקדיש שתיהן
 כאחת נימא כל שאינו בזה אתר זה גם בבת אחת אינו, ולכאורה הי' נלפענ"ד כיון דבהקדיש
 אחת מ"מ יכול אח"כ להקדיש גם עוד אחת שתי' לאחריית כשתאבר או תפסול הראשונה ואפי'

אלא עד שתמרוד חצי אמה מן התצי האזר ונמצא אותה חצי אמה כמסוימת וניכרת ודיא מקצת בית שבינתו. תני כותי דרב, תני כותי דרב, תני כותי דרב, תני כותי דרב מי שבא בדרך ודי ירא שמא תחשך ודי מכיר אילן או נדר ואמר שבינתו תחזיו לא אמר כלום תהא שבינתו במקום סלוני מהלך עד מקום סלוני הגיע למקום סלוני מהלך את כלו והוציא לו אלפים אמה בדיא במקום המסויים כגון ששבת בצד תל שוכחה עשרה ודיא מדי אמות עד בית סאתים וכן בנקע שעמוקה עשרה ודיא מדי אמות עד בית סאתים אבל במקום שאינו מסויים אין לו אלא די אמות הי' שנים אחר מכיר ואחר שאינו מכיר האיני מכיר מוסר שבינתו למכיר ואומר תהא שבינתו במקום סלוני קסנ) בדיא בשסיים די אמות שקבע אבל לא סיים די אמות לא ייזו מסקמו, ופסק הגאון די יצחק קסנ) בהלכות דידי' דהלכתא כותי דרב דכל רב ושמואל הלכתא כותי דרב באיסורא, וכתרי דכתבינן הא חזינן דכתב הגאון די יצחק כרוכתא אחרינא והדר כ"י ממה דפסק בהלכות דילי' ואלו תורף דבריו ומה שחמצא בפרק מי שהוציאורו תני כותי' דשמואל מי שמעיה ועירב וכו' עד לא ייזוהו מסקמו תחוק משם מה שפסקתי הלכה כרב ותכתוב שם הכי תני' כותי' דשמואל מעה ועירב לשתי רוחות כמרומה שמעדיבין לשני רוחות או שאמר לעבדיו צאו ועידו עלי' אחד עירב עליו לצפון ואחד עירב עליו לדרום מהלך לצפון כעירובו לדרום ולדרום כעירובו לצפון ואם מיצעו עליו את התחום לא ייזוהו מסקמו, אע"ג דק"י'ל הלכתא כרב באיסורא הבא הלכתא כשמואל דהאי תני' דאתי כותי' דשמואל שייכא כדהיא תניא אחריתו דתרי שנים עתים לכינה

בנמצאת הראשונה כדעשה בכני מעיים אומרים לו אפי' בשבת הבא שמינה לכתלה עש"ס מנחות דף ס"ד ע"א ולזה כשהקדיש סתחלה שמים כאחת אנו אומרים דאחת להקדיש ואחת לאחריות והדי בכח"ג ישנו בזה אחר זה אך דבאמת הרי זה תליא בסתלקות חוקיתו ור' יוחנן שהובא בש"ס עירובין דהבא דלר' יוחנן אמרינן באומר יקדשו שמונים דעל קרבן גדול קא מכנין ולא לאחריות וכיון שאינו בזה אחר זה גם כבת אחת אינו ואף ארבעים לא קדשו וא"כ מלבד דיקשה על ר' יוחנן מהאי ברייתא דתוספתא הג"ל יקשה סתירות פסקי דהרמב"ם שהרי פסק בה' סולי' המקודשין פי"ב תס"ו כר"י והאריך פסק בה' שגגות הג"ל במקדיש שתי חטאת כאחת דמביא אחת והשניה תרעה וצ"ל, שוב מצאתי להתוס' פסחים דף צ"ו ע"ב על מה דאיתא שם בשם ר' אושע' בהפריש שתי חטאת לאחריות מתכפר באחת והשניה תרעה תמהו התוס' כן דאי מיירי בהפריש שתיין כאחת הא כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו ותרצו דמיירי בשאמר להדיא שמקדיש שתיהם וזאת תהיה לאחריות כדקאמר ר' אושע' הפריש שתי חטאת לאחריות ע"ש ולפ"ל צ"ל דגם התם בתוספתא הג"ל בכריתות מיירי ג"כ באופן זה שאמר להדיא אחת תהי' לאחריות אך דא"כ למה הביא תש"ס זה בשם מיסורא ר' אושעיא ולא בכריתות דתוספתא גם קשה על הרמב"ם שרין זה דר' אושעיא בהפריש לאחריות הביאו רבינו בפ"ד מה' פה"ס הלכה ה' וא"כ למה חזר והביאו בה' שגגות הג"ל וגם לא ביאר שם באמר שמפריש לאחריות וצ"ע ועיין מ"ש המל"ם פ"ד מהלכות פה"ס הכ"א בסופו ולפ"ל נ"ל וכו' ודבריו תמוהים במ"ש ואמר הראשון דבנאבד הראשון למת תהיה השניה תלוין והא על תנאי זה הוקדשה משעה ראשונה ונראה דל"ל והקריב הראשון ותמחתי עליו שלא הרגיש שכל רביו מבורא בתוס' פסחים הג"ל ובמק"א הארכות ואמ"ל, ועמ"ש בזה להדרש בתוספתא ר"ד כתי' קידושין דף ג' שזה דווקא באיסור הבא רק ע"י מאמר פיו דיוכלין לומר דשניהם לא הלן אבל באיסור הגוף דא"א לומר שלא תתול שום איסור שהרי איסור היא בעצם מסתיל וכוון ש"א לומר אינו מהן לא תתול בזה בע"כ שניהם הלן בבת אחת אף שאינו בזה אחר זה וסברא זו כתבו להדיא גם התוס' בכבודות דף ט' ע"א ד"ה אמר זה מחוק ג"כ ס"ס דר"ן סוף פרק ערבי פסחים דאף דפסק דרבנן לקולא מ"מ בספק איתרי נסי קמאי בעי הסיבה או תרי נסי בתראי בע"כ דכל הארבעה בוסות בעי הסיבה כיון דבע"כ שנים בוודאי בעי הסיבה והיינו כסברות התוס' בכבודות הג"ל דכשם ש"א לומר הי מינייהו מיתות ה"נ א"א לומר הי מינייהו פסקיה וא"כ בע"כ דהכל קדוש והכין, קסנ) צ"ל זה שאינו מכיר מוסר שבינתו למכיר והסכיד אומר תהא וכו', קסנ) היר"ף ז"ל וכפי התוספתא דמהורא קמא של היר"ף שהיה לפניו ולפניו כמו

ששאלו חלוק אחד זה לילך בו שחרית לביהמיד זה לילך בו ערבית לבית הכנסת כו' עד ואם מיצעו עליו את התחום היו לא ייחודו ממקומו וק"ל ההלכתא היא הלכך האי תני דאחי כוותי דשמואל הלכה היא דתרווי' חד מעמא גינהו. (קסד) מהלך במקום רגליו אמר רבא והוא דכי רהיש מטי. א"ל אביי הוא חשכה לו קתני. חשכה לו לביתו אבל לעיקרו של אילן איכא דאמרי חשכה לו כי ממני קליל אבל כי רהיש מטי. נמצא עכשיו דהאי דקאמרינן דיכול אדם לומר תהא שבייתתי במקום סלוני ומהלך מאותו מקום סלוני ואילך אלפים אמה הימ בזמן שיש שם נ' דברים הללו. האחת שיהי' אותו מקום שירצה לשוב בו מקום המסויים. השנית שלא יהי' אותו מקום רחוק יותר מאלפים אמה והשלישית בזמן שאותן אלפים אמה יכול להלכך במרצה קודם שיקדש היום ויגיע לאותו מקום אם יכריח עצמו אותו עת הוא מתר לומר תהא שבייתתי במקום סלוני ואע"פ שלא ילך שם אלא משחשיכה כיון שבידו [לילך] אם ירצה לילך במרצה קודם שחחשך לית לן בה והיינו דקאמרינן נמצא מהלך משחשיכה ארבעת אלפים אמה :

גג מתני' (קסה) אם אינו מביד או אינו נקי בהלכה. ואית דגרסי (קסו) כדולכת. ואמר שבייתתי במקומו וזה לו מקומו ויש לו אלפים אמה לכל רוח. עגולות דברי ר' חנינא בן אנמינוס וחכ"א מרובעת כמבלא מרובעת כרי שיהי' נשכר את החיות זה שאמרו העני מערב ברגליו ד' מאיר אומר אין לנו אלא עני ר' יונה אומר אחד עני ואחד עשיר לא אמרו מערבין בפת אלא להקל על העשיר שלא יצא ויערב ברגליו. (קסז) אמר רב נחמן מחלוקות במקומו דרי' מאיר סבר עני אין עשיר לא ורי' יונה סבר אחד עני ואחד עשיר. אבל במקום סלוני דברי הכל עני אין עשיר לא אלמא קסבר רבי מאיר עיקר ערוב בפת. ולא אמרו מערבין בפת אלא להקל על העשיר רבי יונה קתני לה. תניא כוותי' דרב נחמן אחד עני ואחד עשיר בפת ולא יצא עשיר חוץ לתחום ויאמר שבייתתי במקום סלוני (קסח) לפי שלא אמרו לערב ברגליו אלא למי שבא בדרך וחשכה לו דברי ר' מאיר. רבי יונה אומר אחד עני ואחד עשיר מערבין ברגל. ויצא עשיר חוץ לתחום ויאמר תהא שבייתתי במקומו חדו עקרו של ערוב. והתירו לו לבעל הבית לשלח עירובו ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו להקל עליו וכי אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא להא דרב נחמן. וק"ל כרב נחמן דתני' כוותי' ואף רב אשי מסייע ל' דאמר אף אנן נמי תנינא הלכך הלכתא כרב נחמן. מתני' ל' קסט) ר' חייא בר אשי לחייא בר רב קמי' דרב אחד עני ואחד עשיר א"ל אתנייה הלכה כר' יונה. אמר רמי בר חמא הרי אמרו שבת יש לו ד' אמות המניח עירובו יש לו ד' אמות או לא ופשט רבא יש לו מדתניא לא אמרו לערב בפת אלא להקל כלומר להניח עירובו בפת אלא להקל על העשיר מכלל שזה חוץ שוין ואי אמרת המניח עירובו אין לו ד' אמות האי להקל הוא להחמיר הוא שהרי הפסד ד' אמות אלא שימ יש לו ורמי בר חמא סבר הא ניחא ל' דלא נטרה :

עתיים לבניה

שתקנהו תרי"ף אח"כ. (קסד) שם נ"א ע"א. (קסה) שם מ"ט ב'. (קסו) לא נמצא גירסא זו ולא ידעתי מה הכוונה בהולכה. (קסז) שם נ"א סע"א וכן גירסת תרי"ף והר"ח, ורש"י מגי' רצ"ל מחלוקות במקומו ע"ש. (קסה) העתיק כגירסא ישנה שהיתה בהלכות תרי"ף כמעט והיא היתה גם לפני הר"ח כבעל המאור וכתב דאולי ט"ס היא והרמב"ן במלחמות שם כתב דבהלכות שלו בלבד טעה הסופר אבל בשאר הלכות הברקות כתב על נכון ויאמר שבייתתי במקומו ע"ש ובאמת לפי הגרסא כן חי' הגוססא בהלכות תרי"ף במהדורא קמא שהיא היתה לפני רבינו [כמ"ש במבוא] וכנראה כן היתה הגירסא גם בגמרא בספרים ישנים ולזה נתכוון רש"י שם במ"ש ה"ג ע"ש. (קסט) שם וכגירסא

נ"ד תנן במדק ככל מערבין קט) השולח עירובו ביד חרש שומע או ביד מי שאינו מודה בעירוב אינו עירוב ואם אמר לאחר לקבלו הימנו היו עירוב, השולח את עירובו ביד חרש שרו, אוקימנא בעירובי תתומין דאינון דאורייתא קטנא אבל בעירובי הצירות דאינון דרבנן ביד קטן היו עירוב דקיייל כרב הונא דאמר קטן נובה את העירוב, ואם אמר לאחר לקבלו הימנו היו עירוב ולחוש דילמא לא ממצי ל' בעומד ורואהו, ולחוש דילמא לא שקיל מינה חזקה שליה עושה שליחותו קטנא :

נ"ה קטנ) נתנו באילן למעלה מעשרה מטחים אינו עירוב לפי שאין עירובו עמו ברשות אחד אלא העירוב ברשות אחד הוא, ובעינין שיהא העירוב במקום שיכול להשתמש בו אבל אם נתנו באילן למטה מיז מטחים היו עירוב, נתנו בכור אפי' עמוק מאה אמה היו עירוב נתנו בראש הקנה או בראש הקנרס כל זמן שהוא תלוש ונעוץ אפי' נבזה מאה אמה היו עירוב נתנו כמגדל ונעל בפניו ואכד המפתח היו עירוב ר' אליעזר אומר אם אין ידוע שהמפתח במקומו אין זה עירוב, האי אילן היכא

עתים לבינה

שלו, וכגודלת הריף והיא"ש רב המא, קט) שם ל"א ע"ב וצ"ל ביד חרש שומע, וקטן"י קטנ) באמת למתא דר"ש תתומין דאלפים אמה רק מדרבנן ע"ש בעירובין דף נ"ט ע"א ואפשר שכוונתו כמ"ש התוס' שם משום דיש לתתומין סמך בקרא והתוס' שם הקשו מר"ק דף ד' דאמרינן דקטן נאמן להעיד כבדיקת חמץ משום דהימננה רבנן בדרבנן ע"ש ולכאורה נ"ל לפי מה דאמרינן בש"ס בתוכות דף כ"ו ע"ב דבשבויה האמינו לעדות עבד ושפחה מ"ם דחוקא היכא שמעידה שמהרה היא נאמנת ולא חיישינן למשקר אבל היכא דשתיקתה מחירתה אינה נאמנת דו"ל שחשוק ולא תעיד האמת ע"ש וקטן גרוע משפחה כמבואר בתוס' פסחים ד' ע"ב ולפ"י י"ל דהתם שחשקן טעדי שנבדק בה נאמן בדרבנן שאינו משקר להעיד שקר אבל כאן שאנו סומכין שהיה העירוב שאם לא הו' מניה הו' בא לומר שלא הניח בזה, י"ל דאין משתיקתו הנכחה לסמוך על זה, ונראת דס"ל להתוס' דהמשנה מיירי אפי' בתורו וכאן ואמרו שהניחו העירוב אפי' אין נאמנין, ובה סרה המהות דרב בגליון הש"ס שם, קטנ) לפי"ש תחלה דעירובי תתומין דאורייתא א"כ צ"ל דפסק כרב ששת דגם בדאורייתא אמרינן שליה עושה שליחתו, אבל לפי"ש דכוונתו דיש לו סמך בתורה אין הוכחה ועתו"ס, ועיין מל"ס פ"ד מחלכות בכורות ומ"ש בגי"ב מהר"ק האהע"ז סי' כ', וראיתי בתגרות מרבי סוף קידושין ומתק"ה שכתב דהלכה דתתומין דרבנן דהא רב נחמן זרב ששה רסליגי [באין] אי חזקה שליה עושה שליחתו משמע דתרויהו כבידא להו דתתומין דרבנן, ודבריו תתוהים דהרי לרב ששת דס"ל דגם בשל תורה אמרינן חזקה שליה עושה שליחתו י"ל דס"ל דתתומין מה"ה הוא דלא מיתא רב ששת ריגו' לשיטתו ממשנה זו דאל"כ קשיא ודילמא לא שקיל מיניה משום ידוע דמצוי למידהו דילמא תתומין דרבנן או נמי דמיירי כשבא האתר וא"ל שקיבל סמנו ודבריו הגהמ"ד צ"ע, והנה במחלוקת רש"י ותוס' כאן אם מהני הקטן ע"י קטן להקנותו רשות נלפענ"ד עפ"י המבואר בש"ס גיטין דס"ה דקטן אינו זוכה לאחרים אלא בשתופי מכוונת דרבנן דאין לו עיקר בדאורייתא ע"ש, ועפ"י ג"ה נראה דרש"י ס"ל דתתומי י"כ מיל דאורייתא וענין רש"י תגיגה ז"ו יוק"ב ובתוס' שם וא"כ מיקרי תתומי ויש לו עיקר מה"ה וכה"ג לא מהני לקנות ע"י קטן אבל התוס' ס"ל דע"ת לגמרי מדרבנן ע"ש בתוס' תגיגה ולזה לדידהו גם ע"י קטן מהני, וראיתי דבר המנה לדרב המגיד פ"א מה' עירובין הסי' דעל מ"ש הרמב"ם דקטן נובה עירובי הצרות כתב דהה"ד נשים ועבדים, ותמתי דהרי נשים ועבדים גם בעירובי תתומין נאמנין כהרנן לקמן דצ"ח ועיין ג"כ תוס' פסחים ד"ד ע"ב שכתבו דכתתומין נאמנין אפי' אשה ועבד ולא קטן משום דגרוע מאשה ועבד וא"כ הה"ד נאמנין על הגהת העירוב ועש"ס עירובין דף נ"א ע"ב דתגיגה התירו חכמים לבעה"ב לשלח עירובו ביד בנו ביד עבדו ביד שלושת, אלא דהתם י"ל כגון שאימא לאתר שקבל ממנו ובהו א"ש מה ריש להמיה ע"ד הכ"מ ס"ב מה' שלוחין ה"ג שכתב דמתנן בב"מ צ"ח ביד בנו ביד עבדו ביד שלושה בע"ב כגון קטן מיירי דאי בבנו הגדול היינו שלוחו ע"ש ותמתי מ"ש"ס עירובין תנ"ל דתגיגה כה"ג והכא א"א לומר דמיירי בנו הקטן דהרי בעירובי תתומין לא מהני ע"י קטן, ולפ"י יש ליישב ועכ"פ נראה פשוט דעבד ואשה גם בעירובי תתומין מהני על ידם ולא דחוקא בעירובי הצרות ודבריו הרח"ס צ"ע, קטנ) שם ל"ב ע"ב

קאי אילימא דקאי ברהי מה לי אם נתנו למעלה מעשרה מה לי אם נתנו למטה מעשרה רהי עולה עד לרקיע והוא ועירובו במקום אחד ואלא דקאי ברהי דנתכוין לשבות היכא אילימא דנתכוין לשבות למעלה מיד הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר הוא שהעירוב למטה מיד ספחים וכעין שיהא העירוב במקום אחד עמו או במקום שיכול להשתמש בו ואלא דנתכוין לשבות למטה הא קא משתמש באילן, ואסור לו להשתמש באילן בשבת או ביום כרתנו ואלו הן משום שבות לא עולין באילן וכין והכין היא אשתכח דהוא במקום אחד ועירובו במקום אחר ותירצין לעולם דקאי ברהי דנתכוין לשבות למטה והא מני רבי היא דאמר כל דבר שהיא משום שבות לא נורו עליו בין השמשות :

גן נתנו בבור וכו' קמ"ד הא בור דקאי היכא אילימא דקאי ברהי פשיטא כי היכא דרהי עולה עד לרקיע היג נחית לתחת ואלא ברהי דנתכוין לשבות היכא אי למטה הוא ועירובו במקום אחר הוא אלא הכא בבור העומד בכרמלית עסקין ונתכוין לשבות למעלה ורבי הוא דאמר כל דבר שהיא משום שבות לא נורו עליו בין השמשות, נתנו בראש הקנה או בראש הקנה בוסן שהיא חלוש ונעין, תלוש ונעין אין שאינו תלוש ונעין לא נזירה שמה יקמוס, נתנו במגדל ונעל בפניו ואבר המסתח אמאי הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר הוא אבוי ורבא דאמרי תרויהו הכא במעל דקמ"ד במיתנא עסקין וכעין סנינא למיסקין וריא ס"ל כ"י נחמיה דאמר תרויה ואמ"י מלית אין נטלין אלא לצורך תשמישן ולסיכך אסור, ורבנן סברי כל הכלים ניטלין בין לצורך בין שלא לצורך :

גן קטנה נתלגלג חוץ לתחום, נפל עליו גל או נשרף, תרומה ונטמאת, מבעוד יום אינו עירוב, משחשיכה היו עירוב ואם ספק ר' מאיר ור' יהודה אומרים היו חמור נמל ר' יוסי ור' שמעון אומרים ספק עירוב כשר איר יוסי העיד אבסולמס משום חמשה וקנים על ספק עירוב שהיא כשר, נתלגלג חוץ לתחום דקאמר אינו עירוב אמר רבא לא שנו אלא שנתלגלג חוץ לדי אמות אבל נתלגלג בתוך דיא אפי' מבעוד יום עירובו עירוב שהנותן את עירובו יש לו די אמות ואישתכח דהוא ועירובו במקום אחד, נפל עליו גל, גל נמי והוא דבעי מרא והיצנא למקחו קע"ו) ספק ר' מאיר (ור"י אומרים) היו חמור נמל מ"י דרך חמור בהנהגה ודרך נמל במשיכה ומי שיש לו חמור ונמל ונתן חמור סלאחיו למיטכו והגמל לפניו להגהינו לא חמור הולך במשיכה ולא נמל בהנהגה נמצא האדם שביניהן יושב בלא הליכה עשו זה כמו משל שאין לו עתים לבינה

וע"ש ברי"ף, וברף ל"ד ע"ב ובמ"י הר"ח, קמ"ד שם ל"ד ע"ב, קמ"ד שם ל"ה ע"א, קמ"ד סי' דבכה"ג היו מלאכה דאורייתא ויש לתמוה בש"ס ר"ה דף ל"ב ע"ב דתנן שופר של ר"ה אין מעבירין עליו את התרומה ואין ספקין עליו את הגל לא עולין באילן ולא רוכבין ע"ג בהמה וכו' ופריך הש"ס לא עולין באילן ולא רוכבין וכו' השתא דרבנן אמרת לא דאורייתא מיבעי' ופרש"י איסור תרומין ופקוח הגל דליכא למיגור אטו דאורייתא וכו' ע"ש והרי לפי המבואר כאן מקוח הגל היא מלאכה דאורייתא, וגם אם נאמר דסתם פקוח הגל לא בעי מרא והיצנא דלא תרי רק דרבנן אבל עכ"פ ג"כ איכא למיגור ב"י אטו דאורייתא כשופק כמרא והיצנא, והנה רש"י סיים שם, וגמגום ונ"ל דל"ג ל"י, ונלפענ"ד דהציון צריך שהיה על תחילת המשנה אין מעבירין עליו את התרומה ואת ספקתין עליו את הגל ועל זה הקשה השתא דרבנן אמרת לא היינו תרומין דרבנן, דאורייתא דהיינו פקוח הגל מיבעי' (רתם פקוח הגל בעי מרא והיצנא) וכוה א"ש כלי שומגמגום וזה פשיטא ל"י למסדר הש"ס דהוא רבינא רסתם משנה ס"ל תרומין דרבנן כמבואר בעירובין נ"ט ע"א ובכתובות כ"ה ע"ב, וכוה נתישב לי תמוה עצומה שתמתי בש"ס עירכין דף ו' ע"א דאמר שמאל הדיושבת על המסבר מחללין שבת עליה במלאכה דאורייתא ופריך הש"ס מאי קמ"ל דמספיק מחללין השבת תנינא מי שנפל עליו סמולת וכו' ספקתין עליו את הגל ע"ש ולפי הש"ס

רשות להלך כמו חמור ונמל קטן) בתשובה וששאלתם נתגלגל חוץ לתחום וכי ר' יהודה ור' מאיר אומרים היו חמור נמל ר' יוסי ור'יש אומרים ספק עירוב הוא וכשר. הלכה כר' מאיר ור' יהודה או הלכה כר' יוסי ור'יש. כך ראינו דהלכה כר' יוסי ור'יש הדא דהלכה רוחתה היא קטעו) דר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי ואציל ר' מאיר ור' יוסי הלכה כר' יוסי ואית [שאני הכא] דקאי ר' מאיר ור' יהודה כי הדדי. ר' יוסי נמי האיכא ר' שמעון כהדיה ועוד האמר שמאל קטעו) הלכה כדברי המקל בעירוב. ועוד ר' יוסי מעשה ועדות קאמר דתנן איד יוסי העיד אבסולטום משום חמשה זקנים על ספק עירוב שהוא כשר. קט) וששאלתם לפרש לכם מהו חמור נמל, מירוש חמור נמל משל הוא כך מנהג העולם שהחמיר מנהגו לחמיר מאחריו ונמל מנהגו למשכנו מלפניו ואדם אחד שיש עמו חמיר ונמל מבקש לעמוד באמצע כדי שיהא החמיר מלפניו ונמל מאחריו אם נתקל החמיר או שעמד וספק המנהגיו אי אפשר לו להלך לפניו מפני החמיר [ולא] לאחריו מפני הנמל, ושעמו של דבר כמו שפירשנו למעלה במשך ומנהגו אף כאן כיוצא בו בחמור נמל שזה עירב ונתגלגל עירובו ואילו לא עירב הו' יפה לו שהיה מהלך אלפים אמה למזרח ואלפים אמה למערב ועכשיו שעירב למזרח עקר אלפים אמה של מערב להיות מהלך אלפים אמה מעירובו ואילך למזרח וכיון שנתגלגל עירובו ואין ידוע אם מבעוד יום נתגלגל או משחשיכה נעשה ספק. להלך במזרח אלפים אמה מעירובו ואילך אמור שמה מבעוד יום נתגלגל ולא הו' שם עירוב ואמור להלך במזרח, למערב נמי אמור לו להלך כשאר בני עירו חיישינן שמא משחשיכה נתגלגל וקנה שם עירוב במזרח ועיקר תחומו ממערב כל עיקר הלכך אין לו להלך לא למזרח ולא למערב ונעשה כאותו האיש בעל חמור ונמל וכמו שפירשנו למעלה. וכל מקום שאמרו חכמים היו חמור נמל אזה מצאנו כמות זה :

ג) מתני' (קפח) מנהג אדם על עירובו ואומר אם באו גוים למזרח עירובי למערב ואם באו למערב עירובי למזרח ואם באו לכאן ולכאן למקום שארצה אלה. לא באו לכאן ולכאן הריני כבני עירי. ואם בא חכם למזרח עירובי למזרח למערב עירובי למערב בא לכאן ולכאן למקום שארצה אלה לא בא לכאן ולכאן הריני כבני עירי רבי יהודה אומר אם היה אחר מתן רבו ילך אצל רבו שניהם רבותיו למקום שרצה ילך ורבנן זמנין דניחא ליה לאיניש כהבירה סמי מריבא קטעו) ר' אליעזר אומר יום הסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה מערב אדם שני עירובין ואומר אם עירובי הראשון למזרח בשני למערב ואם עירובי ראשון למערב בשני למזרח ואם עירובי הראשון בשני הריני כבני עירי ואם עירובי בשני בראשון הריני כבני עירי. וחכמים אומרים מערב לרוח אחת או אינו מערב כל עיקר כיצד הוא עושה מוליכו בראשון

עתיים לבניה

דר"ה הג"ל מאי קשי' הא טובא קמ"ל דפקוח הגל אינו רק איסור שבות אבל לחלל השבת מספק גם בסלאכה דאורייתא לא שסענו וקמ"ל שמאל דאפי' בסלאכה דאורייתא סחליין, א"ו סוכה כמ"ש דכל פקוח הגל סתמא דתנן חיינו דבעי מרא וחיצנא דהיא סלאכה דאורייתא וא"ש כנ"ל נבין. שוב ראיתו בחי' חרשב"א ר"ח ב' שכ' ג"כ שם הרי"צ גאות דפקוח הגל דאורייתא ותוא השיג עליו דפקוח הגל סתמא דרבנן ע"ש ולמ"ש דכיו הרי"צ גאות ברורים ומ"ש חרשב"א הגירסא שם פקוח הגל קודם לפנינו הגירסא להיסק והיא העיקרית כמו שכתבתי. (קפז) כל מה שכתב בפ"י חמור נמל הם דברי פ"ח שם ועיין גם כן ערוך ערך חמיר. קפח) עירובין ס"ו ע"א, וכונתו דר' יהודה במל נגד ר' יוסי וה"ל ר"מ נגד ר"ש עיין עירובין שם ועיין כבה"ג בהלכות קצובות ובסדר ת"א והגאונים מסקי דר"מ ור"ש הלכה כר"ש כסבואר כן בירושלמי פ"ג דתרומות סה"א ועיין במ' יד מלאכי. קעט) צ"ל האמר ר"ב בן לוי ע"ש בעירובין ס"ו ע"א. קפ) זה פירוש אחר ומתוקן יותר ספי' ר"ח הג"ל. קפח) שם דף ל"ז ע"ב. קפז) שם ל"ח א'.

ומחשיך עליו ונוטלו ובא לו בשני מחשיך עליו ואוכלו ובא לו נמצא משתכר בהליכתו ומשתכר בעירובו, נאכל בראשון עירוב לראשון ואין עירוב לשני אמר להם ר' אליעזר מודים אתם לי שהן שתי קדושות, לרוב אתה אתה מאי נידה קפנה לשני ימים מאי נידה לרוב אתה היינו הרואה הכי קאמרי לוי רבנן לריא אי אתה מודה שאין מערבין ליום אחד חציו לצפון וחציו לדרום אמר להן אבל, כשם שאין מערבין ליום אחד חציו לצפון וחציו לדרום כך אין מערבין לשני ימים חציו למזרח וחציו למערב, וריא התם קדושה אחת הכא שתי קדושות, אמר להן ריא אי אתם מודים לי שאם ערב ברנליו בראשון מערב ברנליו בשני נאכל עירובו בראשון אינו יוצא עליו בשני, אמרו לו אבל הא לאו שתי קדושות הן, ורבנן הכא לדומרא והכא לחיטרא, אמרו לו לריא אי אתה מודה שאין מערבין מיזם לשבת אמר להן אבל הא לאו קדושה אחת היא, וריא התם משום הכנה, קפנה אמר רב הלכה כארבעה זקנים ואליבא דריא דאמר שתי קדושות הן מאי הכנה כדתניא והיה ביום הששי והכינו את אשר יבואו חול מבינ לשבת וחול מבינ לירש ואין יום מבינ לשבת ואין שבת מבינה ליום טוב קפנה) ואלא הא דתנן ריא אומר יום הסמוך לשבת וכו' והא קא מבינ מיזם לשבת, מי סברת דמנח לוי בסוף אלמים אמות לכאן ובסוף אלמים אמות לכאן לא דמנח לוי בסוף אלף אמה לכאן ובסוף אלף אמה לכאן ואלא הא דאמר רב יהודה עירב ברנליו בראשון מערב ברנליו בשני עירב בסת בראשון מערב בסת בשני מיזם לשבת, מי סברת דאוייל ואמר מידי דאוייל, ושתק קאים ואעיני דלא אמר מידי כיון דאי בעי מצי אמר כסאן דאמר דמי ואעיני דתניא קפנה) לא יהלך אדם לסוף שדהו לידע מה היא צריכה כיוצא בו לא ישייל אדם על פתח מדינה כדי ליכנס לבית המרחץ מיד, לא קשי' מידי דהתם מוכחא מילתא הכא לא מוכחא מילתא אי צורכא מדרבנן הוא אמרי שמעתא משכחיה ואי עם הארץ הוא אמרי חמרא קפנה) איתבר לוי, נוסא אמר רב יהודה עירב ברנליו בראשון מערב ברנליו בשני עירב בסת בראשון מערב בסת בשני עירב בסת בראשון מערב ברנליו בשני עירב ברנליו בראשון מערב בסת בשני שאין מערבין כתחלה בסת בשני, עירב בסת בראשון מערב בסת בשני אלא אלא בסת שעירב בו דתנן כיצד הוא עושה מהלך בראשון וכו' :

עתיים לבינה

קפנה) מאי נידה לשני ימים, לשני ימים מאי נידה כצ"ל וע"ש ברי"ף, קפנה) שם ל"ח ב', קפנה) לפנינו שם איתא ואלא וכו' והא בעינן סעודה הראויה ונרסת רבינו כגירסת הרי"ף בהלכות המדויקות שב' תרו"ה בבבלי המאור שם ועינן בחי' הריסב"א, קפנה) תמה לי למה לא הקשה אבוי יותר ממשנה דתנן בשבת ק"נ ע"א אין מחשיכין על התתום להביא פירות, וגם ק"ל דהתוס' הקשו בשבת שם למה לא יהי אסור גם בתוך התתום וזירצו דבתוך התתום לא מוכחא מילתא משא"כ סמוך לתתום כדמחלק הש"ס כאן ע"ש ואיני מבינ דבריהם דהא כאן מבואר דהליכה בסוף התתום ג"כ מיקרי לא מוכחא מילתא, שוב ראיתי מ"ש ביד אפרים באו"ה סימן ש"ז, ואינו מבינ דבריו כלל מ"ש דהא בהא דלא יהלך בסוף שדהו נמי שותק וכו' ע"ש ואבנן כמחשיך על התתום להביא פירות מיורי שאומר בפירוש דבשביל זה יהלך והרי התם ג"כ אסור אף ששותק אלא כיון דמוסין עצמו, וגם קשה לי למי מה דאמרינן דבדיבור אסור לערוב משום הכנה דמינכרא מילתא אלא דהכא כיון דשתיק לא הוי הכנה ותהליכה לתורא לא מינכרא והרי דעת הרמב"ם דקו"ל כן דצריך לברך על עירובי תחומין והראב"ד השיב שם עליו, ולשיטת הרמב"ם א"כ אף דאוייל ושתיק ותיב מ"ס הוי יהו צריך לברך על מצות עירוב ואין לך חיוב יותר מזה ושוב ליתמר משום הכנה ואין לומר שבאמת אינו מברך א"כ האריך יערב לכתחלה הא תנן בפ"א דתרומוה חמשה לא יתרומו ספני שאין יכולין לברך ע"ש וצ"ל דשאני הכא כיון דאין מערבין אלא לדבר מצוה דוקא ואי אפשר לו

נמ' מתני' קסח) רבי יהודה אומר ריה שהי' ירא שמא תתעבר מערב אדם שני עירובין ואומר עירובין בראשון למזוה בשני למערב בראשון למערב בשני למזוה ואם עירובין בראשון בשני הריני כבני עירי ולא יהיו לו חכמים ואינו ר' יוסי רסבר רשני ימים של ריה קדושה אחת היא זכו, הוא סתני' דכתבנין לעיל אם אינו מכיר או בקי בהלכה וכו' איתשיל' עלה רבנא שרירא נאון ציל' קסטו) חו הוא נוסחא ושאלתם הא דתנן אם אינו מכיר או בקי בהלכה ואמר שבייתתי במקומי זכה לו מקומו אלפים אמה לכל רוח וכו' וקאמר בנמרא תני' כוותי' דרב מי שבא בדרך וכו' עד שמהלך את כולו וחוצה לו אלפים אמה באמירה תלי' מילתא או אפי' במחשבה נמי וכן נמי מי שמהלך בדרך כגון בני מערב שנהגין לכזא [אל מיצ'] בשיירות [הדרך] והדרך ארוכה היא עד למאוד ורוב שבייתתם במדבר יש בהן שסכיר בדרך ויכין בתחלה מקום כל שבת ושבת יש מהן שאינו מכיר אם אמר המכיר תהא שבייתתי במקום פלוני ושאינו מכיר קל) תהא שבייתתי יזכה להן מקומן אלפים אמה לכל רוח או לא. אם מצאו שם נקע או תל שגבוה יויד והיא מדי' אמות עד בית סאתים יש בתיכו ויש להן אלפים אמה לכל רוח או לא. ואם אין לו אלא ד' אמות והוצרך לנקכו וצריך מים ליטול דיו מאי תקנתו [תשובה] הא סתני' והא ברייתא הלכתא אינון ואין לנו אלא מה שאמרו חכמים דתנן ואמר תהא שבייתתי באמירה תליא מילתא ולא במחשבה קל) ובני מערב ששוכתין הרבה במדברות ויש מהן שסכיר בדרך ומכין מתחלה מקום כל שבת ושבת לא מני לוי' במה שהיא מכין מעיקרא אלא צריך לומר בכל ערב שבת ושבת סמוך לחשכה שבייתתי במקומי שזוכה לו מקומו אלפים אמה כולו רוח ואם אמר שבייתתי במקום פלוני אפי' סמוך לחשיכה אינו קונה שבייתה באותו מקום אלא איכ' אומר בשעה שאם ירוץ מגיע לאותו מקום עד שלא תחשך לפיכך משער את הדרך בלבו ואם (כך) יש כינו ובין אותו מקום שעוד זה שאם ירוץ משעה שהוא אומר שבייתתי שם ועד שתחשך מגיע לאותו מקום ואם משער כך ולא רץ אע"פ שחשבה ויש כינו ובין אותו מקום אלפים אמה יש לו להלך עד שמגיע אליו וממנו יש לו אלפים אמה לכל רוח אבל אם שיער הדרך עד אותו מקום שאפי' רץ אין מגיע לשם מעוד יום לא קנה שבייתה שם ונחשב כחמר ונמל. ואין לו אלא ד' אמות לפיכך יהא אדם והיר' מלוטר כך עד שישער את הדרך בלבו שכן אנו אומרים אמר רבה קל) והוא דכי רהיט ממי' ומקשי אביי' הוא חשבה לו קתני ומסריקין' השכה לו אי' מסני' קליל' אבל כי רהיט ממי'. ומי שקנה שבייתה במקום מסויים כמו נקע או תל נכוה יויד והיא מדי' אמות עד בית סאתים שוכתין בו ומהלכין את כולו ויש להם חוצה לו אלפים אמה לכל רוח, ומי שאין לו אלא ד' אמות והוצרך לנקכו כבר סידרנו למעלה מאי דיני' גדול כבוד הבריות שדוחה את לית שבתורה ויש לו לילך למקום צנוע לעשות צרכיו אבל משום מים לפול את ידיו אם אפשר לו שלא במים ישב במקומו ואם אי אפשר לו עושה מה שהוא יכול :

עתיים לבינה

בענין אחר סותר לכתחלה בלא ברבנה. קס) צ"ל אירכיס ליה. קסח) שם ל"ש א', קסט) כתשובות הגאונים הנרמסים לא מצאתי. קל) אמר תהא שבייתתי עמו. קל) כן הוא לפרשי' עירובין דף נ"ב רע"ב וזכרנה דהלכתא כוותי' לגבי רב יוסף והרמב"ם פסק בפ"ג ה"ט דא"צ אמירה דבגמר בלבו סגי ועיין בזה ברא"ש סוף פ"ד שם ודעת הרמב"ם כדעת הרי"ף שם, וזה מתנגד לפסק הגאון פה, וראיתי בספר תוספת שבת סימן ת"י שכתב דמשמע דדווקא במחויק בדרך א"צ אמירה אבל במכיר אילן או גדר שלא החויק בדרך כדי לקנות צורך אמירה דווקא ע"ש ולא התייש סובבי התוס' עירובין ס"ט ע"ב ר"ה ואמר שרעתם גם במכיר אילן או גדר א"צ אמירה ע"ש. קל) שם גון רע"א.

ס מתני'. מי שיצא לילך לעיר שמערבין בה והחזירו חבירו הוא מותר לילך וכל בני העיר אסורין דברי רבי יהודה ר' מאיר אומר כל שיכול לערוב ולא ערב היו חמירי נמל. מי שיצא לילך לעיר שמערבין בה שיש לו לילך בה עיי' ערוב והחזירו חבירו הוא מותר לילך שעירב ברנליו וכל בני העיר אסורין ואסורין כנמרא (קנ"ג) מיש הוא ומיש אינדו. ופי' רב הונא כנן שיש לו שני בתים ובניהן שני תזומי שבת שהן ר' אלפים אמה איהו דעקר נפשיה הויל כעני דכל הבא בדרך עני חשוב וכבר הותר לו לערוב ברנליו וכיון שאמר שביאתי במקום שני התזומין קנה לו שביחה התם ויש לו לילך מביתו זה שלן בו לביתו האחר העומד בסוף ר' אלפים אמה אבל בני העיר כיון שלא החזיקו בדרך הוה ליה עשירים ואעינ דאמרו שביאתי במקום פלוני לא קנו שביחה התם הוא דלא הוה תירו לערב במקום פלוני בדבור בלבד אלא עני אבל עשיר לא. והגאון רבי יצחק (קנ"ד) כתב הכי דאיהו כיון דנסיק ליה לאורחא היל עני הנך בני העיר דאמרי ליה ערב עלן עשירים נינהו. תניה מי שיש לו שני בתים ובניהן שני תזומי שבת כיון שהחזיק בדרך קנה עירוב דברי ר' יהודה. יתר על כן אמר רבי יוסי בר' יהודה אפי' מצאו חבירו ואמר לו לין מה עת חסה היא עת צינה היא למחר משכים והולך. אמר רבה (קנ"ה) וצריך לומר שביאתי במקום פלוני אע"פ שהחזיק כ"ע לא פליגי דצריך כי פליגי להחזיק. ורב יוסף אמר להחזיק כ"ע לא פליגי דצריך כי פליגי לומר רבי יהודה סבר צריך שיחזיק בדרך לומר שביאתי במקום פלוני ור' יוסי בר' יהודה סבר אינו צריך אלא להחזיק בדרך אבל לומר איצ דכין שנמר בלבו לשבות במקום פלוני והחזיק בדרך קנה שביחה באותו מקום והלכתא כרב יוסף ואליבא דר' יוסי בר' יהודה דקאמרי רב יהודה בר אביי תותא קנ"ו אייתו ליה כלכלה דסורי לרב נתן בר הושעיא כי היה קא אויל שבקיה עד דנחית דרנא איל בת הבא למחר ויל קדים כרב יוסף ואליבא דר' יוסי בר' יהודה:

סא מתני' קנ"ו מי שיצא חוץ לתחום ואפי' אמה אחת לא יכנס ר' אליעזר אומר שמים יכנס שלשלא יכנס. מי שהתשרף חוץ לתחום אפילו אמה אחת לא יכנס ר' שמעון אומר אפי' מ"ו אמה יכנס שאין המשותות ממציין את המרות מפני המועין. תנא קנ"ח) מפני מועי המדה. והלכתא כתיב פי' מעמי' רריש דקאמר אפילו מ"ו אמה יכנס כדתנן אין מודדין אלא בחבל שלנין אמה ובאלפים אמה שהן תחום שבת איכא מ' חבלים החבל בזמן שמודדין בו וזרעי שני בניא מחזיקין בו זה תופס בראש החבל מלא תפיסות ידו שהיא ספה וכן חבירו בראש הארץ נמצא שכל חבל החבל של מ' חבלים שיש באלפים אמה פתחו ב' פסחים והם למ' חבלים פי' פסחים שהן י"ו אמה

עתיים לבינה

קנ"ג) שם ג"ב מ' א'. קנ"ד) בחלכות תרי"ף שם יע"ש. קנ"ה) עד סופו כלשון תרי"ף שם ועיי"ש. קנ"ו) שם ונירסת תרי"ף רב יהודה איש ברתנא. קנ"ז) שם ג"ב ע"ב. קנ"ח) רבינו כתב החשבון באמת בת המשה פסחים, ורש"י כתב שהאחיזה היא ספה וחצי אצבע וכמ"ש רי"ח"ה בבעל המאור שם הדיינו תפיסות אצבעותיו עם עובי הגדל ועלה החשבון כפי אמה בת ששה פסחים ועש"פ נרה כ"ז ע"א כדי שיאחזו ביוד וכו' ספח ורש"י אחיזה אית בה ספח ע"ש וסבואר תנא בש"ס מ"ק כ"ב ע"ב א"ר אבהו וכו' ואין אחיזה פחות מספח ובאמת מצאתי שזה בריתא בסמ' תולין דף קכ"ג ע"א תני כמה כדי אחיזה. ספח הוא תני' פסחים אמר אביי ספח כפול תני' נמי כמה כדי אחיזה ספח כפול ע"ש וספח לכאורה פחות על הא דמ"ק וש"ס נרה הג"ל רמבואר רכרי אחיזה היא ספח פשוט ולא כפול וצ"ל דרק התם בהאי ריגא רש"ס תולין הג"ל שיעור האחיזה היא פסחים אלא דכיון דתם אחיזה היא רק ספח ולזה נקטן ספח ומפרש ספח כפול ולזה דקוק ר' אבהו בש"ס מ"ק תנ"ל ונקים אין אחיזה פחות מספח [ולא קאמר וכמה כדי אחיזה ספח] יען דלפטים כדי אחיזה היא יותר מספח כמו בתולין הג"ל אבל עכ"פ אינו פחות מספח וצ"ע דברי דר' בריה פ"ג ע"ש

לה' ספחים האמה האחת חסר מן היזו אמה [לפיכך] אפילו מיו אמה יצא כלומר שהוא עדיין חוץ לשני שהוא עומד ביו אפיה יכנס ממעם זה והאי דאיצטריכונן לפרושי מעמא דריש כרי לפרושי נמרא אבל לענין ספק הלכה הילכתא כתיק. והרי דברי ר' חינאי חזוק לאוקמי שהלכה כתיק דקאמר שאם קלט רגלו האחת בתוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום יכנס דכתיב אם תשיב משבת רגלך רגלך קרינן :

סב והדר בעיר יכול לילך בשבת אלפים חוץ מכל הבתים שבעיר שמתעברים עמה או בית או נשר שיש בו בית דירה שיוצא חוץ לעיר כמו עיבור הבולט בכריסה של אשה וכשמעברין את העיר מוציאין את המדה כריבוע כנגד אותו יוצא ורואין כאילו נמשכת העיר עד אותו מקום ומשם ולהלן מודדין אלפים אמה תחום שבת וזהו ששינינו (ר) כיצד מעברין את הערים [בית] נכנס בית יוצא סטום נכנס סטום יוצא כלומר אם הבית נכנס וזכה יוצא או סטום נכנס ופגום יוצא שהיה כגון שוכך של יונים עשוי בנין עמודים או היה שם שני גרירות נבדחות יור ספחים נשרים ונפשות שיש בהן בית דירה מוציאין את המדה כנגדה ועושין אותה כמבולא מרובעת כרי שהיא נשכר את הזווית ושנוי בתוספתא (ל) גמי תיר כיצד מעברין את הערים ארוכה כמות שהיא ענולה עושין לה זווית מרובעת אין עושין לה זווית ופירושו בגמרא נמי ארוכה כמות שהיא כלומר לכך הוצרך להשיענו שמודדין אותה כמות שהיא כגון שהיא ארוכה הרבה ואינה רחבה אלא מעט מהו דתימא נרבע אותה שנעשה רחבה כאורכה ואח"כ נמדוד לה אלפים תחום שבת קמיל דלא נתנו לך חכמים כל כך אלא ארוכה אין מודדין אותה אלא כמות שהיא. ענולה עושין לה זווית כמו שאמר במשנתנו שמרבעה ונותן לה זווית אבל מרובעת אין עושין לה זווית שישא לא צריכה דמרבעה ולא מרבעה כריבוע של עולם צפונה לצפון עולם דרומה לדרום עולם מהו דתימא נרבעה כריבוע עולם קמיל דלא. ותורף הרבר בגן שהעיר מרובעת והיא באלכסון לריבוע עולם שאם היינו מרבעין אותה כריבוע העולם היינו משילין חוט על הריבוע ומרבעין אותה כריבוע העולם והיתה העיר משתכרת הרבה בכך וקמיל דלא הקילו חכמים כל כך בתחומין דכיון שהעיר מרובעת לא הצריכה לרבעה כריבוע עולם (ג) היתה העיר רחבה מצד אחד וקצרה מצד אחד כגון שיש לה מצד מזרח אלף אמה ברחב ומצד מערב תיק אמה ברחב נותנין גם לצד מערב תיק אמה אחרות כדי שיהא לצד מערב אלף אמה כשם שיש לצד מזרח וזהו רואין אותה כאילו היא שרה. די' בית אחד יוצא מטנה כמין פגום או שני בתים יוצאין מטנה כמין שני פגמים אחד למזרח ואחד לצפון רואין אותן כאילו חוט מתוח עליהן ומרדד מטנה ולהלן אלפים אמה שמתצאין נבול העיר למזרח ולצפון נגד התחום המתוח עליהן מזה ומזה ומשם ולהלן מודדין תחום שבת. היתה עשויה כמין קשת או כמין גאם רואין כאילו היא מלאה בתים ותצרות וכאלו מרובעת הקשת והגאם כמין מבולא מרובעת ומרדד מהן ולהלן אלפים אמה (ג) אמר רב הונא עיר העשויה כקשת אם יש בין שני ראשיה סחוח אלפים אמה מודדין לה מן היתר כלומר כיון שיכולין בני היתר משתי הרחות לבא אלו לאלו דרך היתר באמצע ומתחברין ביחד הרי הוא כעיר אחת ורואין אותה כאילו היא מרובעת כי שני ראשי הקשת במקום היתר חשובין כמין שני פגומין ורואין אותן כאילו חוט

עתים לבינה

וה"ק. קלט) ע"ש"ם כ"ב דף כ"ג ע"ב רבנו ר' ירמיה' כה"ג ואפקוהו מבי מדרשא ועתים' שם ר"ה ועל ומש"ם דהבא ראי' גדולה לדבריהם ע"ש. (ר) שם ג"ב ע"ב, וצ"ל בית נכנס בית יוצא וכפי' הרי"ה ועתים' שם ובערך ערך פגום. (ל) פ"ד רעיונותיו, ומ"ש ופירושו בגמרא עיי"ש ב"ה ועיין חכל בהלכות תרי"ף. (כ) שם ועיין כל זה בפ"י תריביו הגנאל שם. (ג) שם וצ"ל מתוח

מתח עליהן וכאילו מלאין בתים והצרות ומדדין באמצע היתר ולהלן אלפים אמה ואילו הדברים באמצע הקשת יכולין לבוא עד אמצע היתר מתוך החרב ומשם ולהלן תחום שבת, והדריס בשתי היתר הדרומי מהלכין עד קצה היתר הצפוני ואעים שיש שם קרוב לארבעת אלפים אמה וכן מן הצפוני אל הדרומי אבל אם יש בין שני ראשיה ארבעת אלפים אמה מדדין לה מן הקשת שבין שאין יכולין אלו הדריס בקצות היתר לבוא אלו לאלו ולהתחבר באמצע יצאו מתורת פנומה ועשו מקום שלם לכל רוח ואין דנין אותה דין פנומה כיון שיש ביניהן שני תחומין ונסתלקה מהם תורת פנום ואין מדדין מן היתר וכיושבי שדות וצדיסין הם השזבין שמודדין להם מפתח ביתם ואין דואין אותה כאלו היא מלאה בתים והצרות, וכמה היא בין היתר להקשת [לדיות] מדדין לה מן היתר נחלקו בזה השיעור רבה בר רב הונא (רד) אומר עד אלפים כרי שיהיו יכולין לבא הדריס באמצע הקשת דרך חרב לאמצע היתר ורבא ברי דרבה בר רב הונא אמר אפילו יותר מאלפים [ואסיקן] אביי כמיד אפילו יותר מאלפים ואמר מסתברא כוותי' דרבא בריה דרבה ראי בעי מקף ואתי דרך בתים כלומר אעים שאין יכולין הדריס באמצע הקשת לבא עד אמצע היתר דרך חרב שיש ביניהן אלפים מי' יכולין לבוא דרך בתים שמביכות הקשת עד שמגיע אל ראש היתר ומהלך עם היתר כיון שהוא פתוח מדי אלפים אמה עד שמגיע לראש האחרת לסיכך אפילו אם יש בין יתר לקשת יותר מאלפים אמה לא חיישינן אלא מיתר להלך בכולו לכל הדריס בקשת ובראשי יתר מכל צד והתנה לה אלפים אמה כי דואין אותה כולו כאילו היא מלא בתים והצרות ואיבעי' לן און לפי עניות דעתן מאי שנא דפרישו רבנן בנמרא שיעור בעיר העשויה נקשת כגון אם יש בין שני ראשיה וכמה היא בין היתר לקשת ובעיר העשויה כמין גאם לא נתנו שיעור כמה היא מן ראשי הגאם עד הקרן הרביעי החרב הקרוי כנגד היוצא, והא מילתא איבעי' לן ולא חזינן בה מידי (רס) מיהו אפשר למדהי דמשום דנתנו חכמים שיעור בעיר העשויה נקשת בין שני ראשי הקשת שצריך שלא יהא ביניהן ד' אלפים אמה כרי שיהיו יכולין הדרין בשני קצות היתר לבא אלו לאלו ולהתחבר באמצע היתר הי' אפשר למדהי שצריך שלא יהא אלא אלפים מן ראש הגאם האחד לקרן הרביעי החרב וכן נמי מן ראש הגאם השני לאותו הקרן כרי שיהא יכולין הדריס בשני קצות הגאם לבא לקרן הרביעי החרב וכן נמי הדריס בקרן שבאמצע הגאם אעים שיש מהן ועד קרן הרביעי החרב יותר מאלפים אמה מסני שרואין את הגאם כולו כאילו מלא בתים זה אעים שיש שם יותר מאלפים כיון דאי בעי אלו שבקין באמצע הגאם לבא דרך בתים עד שני קני

עתים לכינה

מארבעת אלפים אמה, (רד) שם ע"ב ודנ"ו, וחנה תרא"ש כתב ג"כ מהלכות זה דרבה בר רב הונא רבא בריה אבל ברי"ף לא מצאתי ועבא מזה ולפי הירושע שרבינו המתבר [וכן תרא"ש] הולכים בעקבות היר"ף חי' גרמא שנשמט בסעודת מרז"ף שם וראיתי בב"י סימן שצ"ח שהעיר על השמטות היר"ף אך תוא העתיק הגירסא שנחלקו בזה רב הונא ורבא בריה דרבה בר רב הונא וכתב דלכך השמיפו כיון דדין עיר העשויה נקשת רב הונא תוא דאמר לי' תוא חי' כפי בהלכותיו שפי מרבא בר בריה כמה צריך שיהא בין היתר להקשת ע"ש וצ"ע כי נוסחת כל תראשוני' דנחלקו רבה ברי' דרב הונא ורבא ברי', ומ"ש שם עיר החלכה כר"ה משום דאין הלכה כחלמיר במקום חרב איברא דמעט זה שוין ג"כ לפי גירסא שלנו אבל אני תמה רכיון דאמר אבוי ג"כ וכתותי' דרבא ברי' דרבה בר ר"ה מיסתברא א"כ ליתא לתמי' כללא דתוא קו"ל הלכה כבתראי ועוד דכדף ג"ז ע"ב מוכח וגם רבא [מתם] ס"ל כאבוי כזה וס"ל לחלכה כן עיי"ש ורבי'ם ובתראו ניתנו וצ"ע וגם מתור את דבריו למ"ש בבבא משנה בפס"ח מה' שבת ח"ח רשם כתב ברעת דיר"ף שפוסק ברבא עיי"ש. (ס) עיין כמה בחי' דהיפב"א שם שכתב בשם רבותיו דהחיר בעיר העשויה כמין גאם ור"ה דנקיט

הנאם ומשם ולהלן עיר הקרן הרביעי החרב יכולין נמי לבא באלכמן ומשם ולהלן אלפים אמה כיון דאי בעי אתו דרך בתים וכמו שאמרנו בעיר העשויה כקשת, ותן לחכם ויחכם עוד: וזו שם נגודות נבוגות יוד טפחים מאי נגודות אמר רב יהודא (ר) שלש מחיצות שאין עליהן תקרה:

סג (ה) תיר אלו שמתעברין עמה נפש שיש בה דיא על די אמות והגשר והקבר שיש בהן בית דירה ובית הכנסת שיש בה בית דירה לחזוין, בית עיר שיש בה בית דירה לכומרים והאוריות והאצרות. שבשדות שיש בהן בית דירה והבורגנין שבתוכה והבית שבים הרי אלו מתעברין עמה, ואלו שאין מתעברין עמה נפש שנפריצה משתי רוחותיה אילן והגשר והקבר שאין בהן בית דירה וביהכנים שאין בה בית דירה לחזוין ובית עיר שאין בה בית דירה לכומרים ובור ושוח ומערה ונדד והשוכך שבתוכה והבית שנפריצה אין אלו מתעברין עמה, אמר רב הונא ריתו יושבי צריפין אין מודרין להן אלא מפתח ביתם שהם כהלכתי מדבריות מי בית עשוי מקנים כמו צריפי דאורבני. (ט) וכמו העושה מוכתו כמין צירוף (י) ואם יש שם בתוך יושבי צריפין ג' הצרות של שני בתים הוקבעו ומן החיצון מודרין להן ביישוב עיר:

סד (יא) תיר הבא לרבעה לעיר מרבעה כריבוע העולם נוחן צפונה לצפון העולם ודרומה לדרום העולם והרועה לכיון צפון העולם יראה מקום העגלה בשמים והוא צפון העולם וכנגדה עקרב בדרום והמכוין ומרבע העיר המקום שהיא תחת העגלה היא הצפון ושחתת העקרב היא הדרום וכשנותן ימינו לדרום ושמאלו לצפון נמצא כנגדו מזרח ואחריו מערב, בא ר' יוסי ואמר כן היא ודאי כי העגלה בצפון והעקרב בדרום מיהו כל אדם אין יכולין לכיון דבין בקביעות הובכים או עתות או מקומות שאין נראית העקרב אלא נוח לו לרבעה כמכוב התקופה כיצד מקום שהחמה וזרחת בו בתקופת תמוז והוא הלזן כענין כו', ריב' ובירושלמי נרסינן אמר ר' יוסי מי שאין יכול לכון הרחות ילמד מן התקופה ממקום שחמה וזרחת בתקופת תמוז עד מקום שזרחת בתקופת סבת אלו מני מזרח וממקום ששוקעת בתקופת סבת עד מקום ששוקעת בתקופת תמוז אלו מני מערב והשאר מני צפון ודרום כדכתוב הלך אל דרום וסובב אל צפון ונר נחא בשילה ובית עולמים דכמה יגיעות יגעו הנביאים לעשות שער המזרח להיות החמה מצמצמות בו בתקופת סבת ובתקופת תמוז ח' שעות נקרא שער המזרח שער התוך שער חרסית שער איתן שער... ריג) שער העליון שער היסוד וכו':

סה (יד) תיר המרבע את העיר וכו' האי שמעתא חוינא ביי כמה שקליא ופריא לכמה רבנותא ורובי לפרושי שמעתא ולעיקר דינא דהתומין איכא מילי דלא

עתים לכינה

בעיר העשויה כמין קשת רבותא נקוט ע"ש וכ"כ בעבודת הקודש להרשב"א ועיין ברמב"ם סכ"ח מה' שבת ה"ה, ושם כתב הרב המגיד דה"ד בעשויה כמין גאם וזכיום ובספר העתים סי' שהן כיושבי צריפין ומודרין לכל אחר ספתח ביתו וכ"ג טרברי רש"י עכ"ל ועמ"ש בב"י סי' שצ"ח, (מהרי"כ נ"ח). (ז) שם נ"ח ע"ב, (ח) שם, ומ"ש אח"כ אילן והגשר תיבת אילן נראה מ"ס וצ"ל אילן ואילן ע"ש בגמרא ובר"ף (ח) שם וכלשון ר"ה, (ט) סוכה י"ג רע"ב וב"מ סי' ר"י סוכה י"ג ע"ב ועש"ס שבת נ"ו סע"ב נכנה צירוף אחר ועיין שכלי הלשן סי' ר"ז, ומ"ש רבינו ואם יש גם בתוך יושבי צריפין ג' הצרות וכו' היא מימרא רוב חינוגא כ"כ שם בדף ג"ה סע"ב והביאה גם הרא"ש שם והרמב"ם בפס"ח מ"ה שבת, והנה רבינו והרמב"ם והרא"ש חולקין תמיד בעקבות הר"ף וצ"ע שבר"ף השמים שם מימרא זו מהלכותיו שוב ראייתי להבי' בס"י שצ"ח תמה על זה ועיין מ"ש בשו"ת נודע בידעא מהדו"ה האו"ח סימן ג"ב ע"ש כזה ומ"ש מגרסת הרא"ש רבאסי כן היא גם גרסת האור וזו ע"כ סי' קס"א והרב המגיד, (יח) שם נ"ז ע"א וכל דבריו לשון סי' י"ח שם, (יט) ס"ה דעירובין ה"א שם והביאו גם בר"ח שם, (יג) שער היסוד כצ"ל וע"ש, (יד) שם

בריר לן שפיר כמחזר למטה חיר המרבע את העיר עושה כמבלה כרי שיהא נשכר את הריבוע ומקיייל רעיר ענלה מרבעין אותה בריבועו של עולם אבל המרובעת איצ לרבעה כריבועי עולם. המרבע את התחומין עושה אותן כמין מבלה מרובעת וכשהוא מדד לא ימדד מן אמצע הקרן מפני שהוא מספיד את הזווית אלא מביא מבלה שהיא אלפים על אלפים ומציחה כנגד הקרן באלכסון. איכא מאן דסבר לי הדברים כמשטן רטו) שמודדין מקוד העיר תוצה אלפים אמה לאתר שאנו האין במראית העין שהעיר מרובעת ומדדין מארבע רחות העיר תוצה ארבע מבלאות מאלפים ומן הקרנת מודדין אלפים בריבוע ובאלכסון עולין לאלפים ושמונה מאות לכל קרן וקרן. ואיכא מאן דסבר לי שכשם שראובן ושמעון ולוי ויהודה הררים בארבע קרנות העיר משתכרין אלכסון התחומין לאתר שמשתכרין אלכסון העיר כך יששכר וזבולן ובנימין וזן הדרים באמצע רחות העיר משתכרין אלכסון העיר ואלכסון תחומיה ומודדין לכל אחד ואחד מן הדרים בחומת העיר מקוד העיר תוצה שלשת אלפים ומאתים כדי שתהא התחום שוה לכולן ויש נמי לומר להאי סברא בתרא דלא היבין להני שבאמצע כי אם אלפים ושמונה מאות ומילתא [דא] צריכה עיונא טובא ואנן חזי לן האי סברא דמילי רבירין אינן מיהו איסתמקא לן מילתא לעיקר דינא דתחומין משום דקשיא לן אם איתא דהכי היא בעיר מרובעת נוסף על תחומי הקרנות אבל באמצע הקרנות לארבע רחות האיך נוסף אלו השמונה מאות אמה שהרי אין שם מתחת קרנות ולא זווית ועוד שהרי הזכירו חכמים בכל מקום ששמו אלפים אמה ואם איתא שבכל מקומות שפסבינות העיר נמדוד אלפים ושמונה מאות אמה הי' להם להזכיר באחד מן המקומות אלפים ושמונה מאות ללמד לאחרים. או דייל דאלפים אמה דתקני בכל דוכתא הן ואלכסונן דהוי לזו אלפים ושמונה מאות. ועוד בעיר ענלה נמי אם איתא דלאחר שנרבע אותה במראית העין נתן ליששכר וזבולן ובנימין וזן הדרים באמצע הרחות שלשת אלפים ומאתים כי היכי דהיבין לראובן ושמעון ולוי ויהודה הדרים באמצע הרחות למה אמרו בהוצגנה של מעלה מזו מרבעה בריבועי עולם למאי ג'ם אם נתן צמונה לצמון עולם אי לענין הקרנות להשתכר אלכסונן אותן היושבין בקרנות לרבעו העולם והא אמרת דכשם שיש לראובן ושמעון ולוי ויהודה שבקרנות שלשת אלפים ומאתים הם הכי היבין ליששכר וזבולן ובנימין וזן דהונו באמצע הלכך לא בריר לן הא מילתא שפיר למספק ביה. דינא דתחומין משום דקלישא דעתאי ולמאי איצטרך לרבעה בריבועי עולם. ועוד איסתמיק לן נמי לענין יחיד השוכנת במדבר משום הא דנרסינן בפירקן דמי שהוציאוהו שלפני זה דהוי סיועא להאי סברא בתרא דכתבינן דתנן רטו) ואם אינו מכיר או אינו בקי בהלכה ואמר תהא שביתתי במקומי וזה לו מקומו ויש לו אלפים אמה. לכל רוח ענולות דברי ר' יוחנן בן אנטינוס וחכאי מרובעת כשבלא מרובעת כרי שיהא נשכר את הזווית ואמרין עליה כגמרא סמינן אית לי' לריח בן אנטינוס גויש דומדותם מתנין לעיר פיאות כתיבא ברו בקרא סאת קדמה סאת גנבה וסאת ים וסאת צפון ולא משכחת פיאות אלא במרובע והינן דנרסינן משום הווי לן לומר אלפים אמות מרובעת אית לי' ר' גויש מומדותם מתנין לעיר. אלפיכ [אמה] מגיל. ואמרין לעולם אית לי' גויש ושאי תתם במגרשי הלויס דאמר קרא וזה יהיה לכם לזה אתה נתן סאת ועושה אותה מרובעת ואי אתה נתן סאת לשובת שבת דנמרי מינה ורבנן דבעי מרובעת סברי מתני ר' יוחנן רב חנניא זה יהיה לכם כזה עתים לבינה

ע"ב ועיין מה שהארץ בו במ"י תר"ח. רטו) ערש"י שם תזכר ג"כ שני המירושים רטו) דף מ"ט ע"ב. ר"ז) צ"ל אי לית ליה גויש ע"ש דף ג"א ע"א. ר"ח) צ"ל דתני רב תנניא.

יהי כל שוכתי שבת. פי פאות הן הזויות וקויל כל אמתא בריבוע אמתא ותרין חומשא כאלכסונא ריטו אינון הלכך ד' אמות שאמרו חכמים הן ה' אמות וגי' חומשי אמה וכן למדידות אלפים אמה תחום שבת. ושמינין מהא דכל תחומי שבת כאלכסונא יהבינן לה. אמר רב אחא בר יעקב רכז המעביר דא ברהיר אינו חייב עד שיעביר ד' אמות ואלכסונן שהן שש אמות פחות שני חומשי. והאי מילתא הוי תירוצא למאי דאקשינן לעיל אם איתא שבכל המקומות ששמיכות העיר משחינן אלפים ושמונה מאות הי' להכיר. לרבנן בחדא מן דוכתא אלפים ושמונה מאות ותירוצא דמילתא אלפים דקתני הן ואלכסונן ודאי' לדבר דבכל דוכתי קתני המעביר ד' אמות ברהיר ואפילו הכי בעינן לה הן ואלכסונן כרב אחא בר יעקב. ואמר רב ספא רכלו בדיק לן דבא עמוד ברהיר נבה יוד ורחב ד' סי בעינן הן ואלכסונן או לא ואמרינן ליי' לא היינו דרי' חנינא דאמר כזה יהיה כל שוכתי שבת ובפרק דאין עושיין ססין רכנן נמי אמרינן איכא בנייהו ריבועא דרבנן והיינו התנן וחכמי מרובעת כמבלא המרובעת וכיון רכנן דכתבינן מאי דאיסתמיך למראית העין :

סן תיר' רכנן המרבע את העיר ורבענה כעין צורת מבלא מרובעת כרי שהיא נשכר הריבוע המרבע את התחומין שיש לו חוץ לעיר לכל רוח עושה אותן כמין מבלא מרובעת (דכי היכא) דבעינן שהיא התחומין מרובעת לכל רוח למראית העין כרי שהיא נשכר הזויות. וכשהוא מודד לא ימדוד מאמצע הקרן מפני שהוא מססיד את הזויות אלא מביא מבליה שהיא אלפים על אלפים ומניחה כנגד הקרן ובאלכסון נמצא עיר משתנה וכו'. והאי ספא דברייתא נמי דכשהוא מודד מירושא תרין פירושי' דנסיק להני תרי סברי דכתבינן לענין דינא דתחומין. חד מינייהו איכא מאן דסבר ליי' הרבירים כפשטן דאמר המרבע את התחומין עושה אותן כמין מבלא מרובעת וקא מסיק לה למילתא היכא קא עביד כשהוא מודד לא ימדוד מן הקרן והאי דקאמר מאמצע הקרן משום דמאמצע הקרן קא משחינן ומשום הכי קא אמרינן כשהוא מודד לא ימדוד אפילו מאמצע הקרן במידה שהיא באלכסון ותורף דבריו לא ימדוד כלל בחבל מפני שהוא מססיד זויות התחומין שהן אלכסונן ואפי' היכא דקא משחינן מאמצע הקרן באלכסון בחבל קא מססיד את הזויות כי המדידה כלה אינון אלא אלפים והאלכסון היא אלפים ושמונה מאות הילכך לא ימדוד מאמצע הקרן כלל אלא במבלא שהיא אלפים על אלפים שמיניח כנגד הקרן ובאלכסון והאי דקאמר מביא מבלא שהיא אלפים על אלפים מתחוי לן לענין דלא קאמר מבלא משום מבלא אלא מדידה בחבל אפשר ליי' למעבד וכעין צורת מבלא קאמר כרי שיצא ממדידות החבל לנותן מבלא דויכי קא עביד קא משה מן הקרן מערבית דרומית לרוח מערב לצד הקרן אלפים אמה ביישור וכן לרוח צפון לצד הקרן ביישור אלפים אמה ובסוף האלפים שהן לרוח מערב משה נמי אלפים וכן נמי בסוף האלפים שברוח צפון משה נמי אלפים ויתחברו אלו לאלו ד' אלפים לדי' רהות ונסיק מינייהו מבלא מרובעת רכנן) והפי' השני מפרש הכי וכשהוא מודד לא ימדוד מאמצע הקרן מפני שהוא מססיד את הזויות אלא מביא מבלא וכו' והכין פירושא וכשהוא מודד אלפים הוין לעיר לא ימדוד מתחודו של ריבוע זה האמצעי שהיא אמצע הקרן כי כל הקרן כולו קרי ליי' אמצע ואם ימדוד מאותו ריבוע הקרן יססיד אותן זויות שיש בין ריבוע לעיגול כי המעגל על דבר המרובע

עתיים לבניה

ריט) שפרש"י ע"א. רכז) שם נ"א ע"א. רכל) שם. רכנן) צ"ל דעושינן ססין והיא בד' כ"ב ע"ב וכפר"ח שהובא בתוס' שם ד"ה איכא בנייהו וברו"ח שם. רכנן) הלשון מופעה אולי צ"ל וכל זה דכתבינן מאי דאיסתמיך לן וכו'. רכנן) ג"ז רע"ב. רכנן) עיין כזה בפ"י הר"ח ובפ"י רש"י שם וס"ש בזה בח"י

משתכר החיות אותו הפרש שיש בין חדרו של ריבוע לחדרו של עגול הוצא עליו
 ומשיה אחרי והרבע העיר יעגלנה מבחוץ וישתכר אותו הפרש שיש בין ריבוע לעיגול
 וכיצד יעגלנה מבחוץ יביא מבלא מרובעת שהיא אלפים על אלפים ומניחה כנגד הקרן
 באלכסון על קרן ריבוע שבתוך העיגול ומשום הכי קרי לוי באלכסון כי מבלא זו
 אינו נתונה מניח כנגד מני הריבוע מבלא האחרת. כי באלכסון אנו נותנין אותה כי
 חרות קרנותיה יצאת עיג מבלא האחרת כי מבלא אחרת מרובעת יש בתוך העיגול
 החיצון ומבלא אחרת נתונה על גבה באלכסון שראשי קרנותיה יצאין חוצה לה ומשוכנין
 וטוענין עד תדו של עיגל החיצון וכנגד אותן ראשי קרנות הטוענין בתדו של עגול
 החיצון כנגדן אנו סובבין ומעגלין שיהא עיגולו ישר לכל הצדדין וכשאוט מרבעין העיר
 הו ואת מעגלין אותה מבחוץ כעין עיגול החיצון הוה נמצאת העיר משתכרת ד' מאות
 אמה לכל רוח ורוח כי העיר היא אלפים אורך על אלפים רחב הרי ד' אלפים בין
 אורך ורחב חשוב לכל אמה שני חומשין כי כל אמתא בריבוע אמתא ותרי חומשי
 באלכסונא עולין ח' אלפים חומשין ואלו ח' אלפים חומשין עולין ח' מאות אמתא
 וכשאוט מעגלין העיר מבחוץ עוף העגול על הריבוע ד' מאות אמה לכל רוח ורוח
 התחומין המרובעין כשאוט מעגלין אותן מבחוץ משתכרין נמי כמו כן ח' מאות אמה
 לכל רוח כי כמרת העיר שהיא אלפים על אלפים ועולין ד' אלפים אמה בין אורך
 ורחב כן מרת התחומין כי כל תתום אלפים על אלפים ועולין ד' אלפים אמה בין
 אורך ורחב כי אלו התחומין המכלאות שהן מרובעות עדיין נעגל אותן מבחוץ וישתכרו
 התחומין המכלא. באותו עגול ח' מאה אמה כי כל ד' אלפים אמה של כל תתום
 זתתום עולה ח' אלפים חומשין ח' אלפים חומשין עולין ח' מאות אמה נמצא עיר
 ותחומיה משתכרין אלף ומאתים לצד זה ואלף ומאתים לצד זה כיצד העיר היא אלפים
 על אלפים ומשתכרת ח' מאות אמה ושני התחומין משני צדדיה שהן אלפים על
 אלפים משתכרין כמו כן כל אחד ואחד ח' מאות אמה הרי בין העיר ושני התחומין
 משתכרין ב' אלפים וד' מאות אמה אלף ומאתים לצד זה ואלף ומאתים לצד זה והגני
 ח' מאות אמה דאמי שמשתכרת העיר ותתומיה לא משכחת לה דמשתכרת כולי האי
 אלא כמתא דהיא אלפים על אלפים כראמי כי כהיות העיר אלפים על אלפים או
 משתכרת ח' אלפים חומשין שהן ח' מאות אמה וכמו שהעיר אלפים על אלפים כן
 התחומין אלפים על אלפים כי כמרת העיר כן מרת התחומין כי לפי רוחב משך
 התחומין אנו נותנין משך רוחב התחומין שאם לא הוי משך אלא ק' אמה הוא אינו
 יכול לילך לתוך לעיר כי אם אלפים אורך וק' אמה רוחב הכל לפי רוחב העיר כן
 יהיה רוחב התחומין ואם לא היתה העיר כי אם אלף על אלף כדאמרינן לקמן לא
 תשתכר העיר כי אם ד' אלפים חומשין והתחומין ניכ כמו כן לא יהיה רוחב התחומין
 כי אם אלף אמה רחב ואלפים אמה אורך משום הכי מוקי לה אביי [שם] כמתא
 דהוא אלפים על אלפים. והא דקתני ריא בנו של ר' יוסי הגלילי [שם] ששימא היא
 וכמיש. ומסקנא בשמעתיא מקשינן האין משתכרת העיר ח' מאות אמה מסני ריבועה
 בלבד והלא אעים שריבעונה אין ריבוע על העגול כי אם רביע והעיר היתה אלפים
 אמה ואיחיה עלה ריבוע מלכר וכשתרבענה לא יעלה כי אם תרסיז אמה נכי תילתא
 והשיב מי סברת הני ח' מאות אמתא דאמרינן שמשתכרת העיר בריבועה בלבד קא
 אמרינן. בריבוע לבדו ודאי אינו משתכרת כי אם תרסיז נכי תילתא כדאמרינן כי המרבע
 דבר המעוגל אינו עוף על ארבע אמה הני שמונה מאות אמה דאמר' באלכסונא
 חשבינן להו ובאלכסונן בעינן סמי חזו באלכסונא כגון העיר הואת שהיא עגולה
 מבפנים ומרובעת מבחוץ ולכשתעגלנה על הריבוע מבחוץ כנגד חוץ של קרנות שהיא

באלכסון יעדיף ה' טאות אמה כי אלפים על אלפים מרובעים בין מורשא דקין זה לקין זה אינו עודף אלא רביע אבל בין מורשא דקין זה להביו דקין אלכסון יעדיף ה' טאות אמה כי כל אמתא ברובוע אמתא ותרין חמשין דוא באלכסונא ואתון אלפים המרוכעת המעגל אותן מכתוץ כנגד חודן של קרנות יעדיף לכל צד ה' טאות אמה: סז רכו) נותנין קרפף לעיר דברי ר' מאיר וחכ"א אין נותנין קרפף אלא לשתי עיירות בלבד אם יש לזו שבעים אמה ושיריים ולזו שבעים אמה ושיריים עושה קרפף את שתיהן להיות כאחת וכן שלשה כפרים המשולשין אם יש בין שנים ההיצוים קמ"א ושליש עושה אמצעי את שלשתן להיות כאחת מה"ם דנותנין קרפף אמר רבא דאמר קרא מקור העיר וחוצה אמרה תורה הן חוצה ואח"כ מרוד. שבעים אמה ושיריים הן בית סאה וממורש זה במרק אין עושין ססין רכו) וממורש זה נמי שם דברי רבי יהודה רכח) דתני כברייתא דבר מיהו כתבינן הכא ראשי דברים. וכמה היא בית סאתים סאה אורך וחמשים רחב כחצר המשכן ואמרינן נמי התם מגיל אמר רב יהודא רכט) דא"ק אורך החצר מאה באמה ורחב חמשים בחמשים אמרה תורה פול חמשים מן המאה וסבב אותם על החמשים הנשארות מן המאה וכשתסבבם נמצאו ע' אמה ושיריים על ע' אמה ושיריים והכי סליק הושבנא דמילתא פול סמאה אורך וחמשים ירחב חמשים נשתתירו חמשים על חמשים וחמשים על חמשים שנסבב עליהן וכיצד חמשים על חמשים הן אלפים וחמש מאות והוסף לסבב על החמשים ברוח מזרח רצועות של חמשים חמשים באורך ואמה ברוחב הרי חמש מאות אמה והוסף נמי על רוח צפון חמש מאות אמת אחרות כענין שהוספנו על רוח מזרח הרי אלף והוסף נמי בין דרום ומערב אלף אחרות כענין שהוספנו על מזרח וצפון הרי אלפים ונתוספו על החמשים עשר אמות לכל רוח דהוה להו שבעים אמה לכל רוח אבל נשתתירו הארבעה קרנות חסרין בכל קרן עשר עשירות דהוה להו מאה לכל קרן וענין זה של קרנות הוא כענין הטבלאות שסירשנו בהלכה שלמעלה מזו ואשתכח דהני חמש מאות גימירי דנשתתירו מן האלפים וחמש מאות שדינן מיניהו לרובוע ארבע סבלאות לארבע הקרנות לכל קרן סאה נשתתירו מן חמש מאות גימירי מאה והני מאה שדינן מיניהו לרוח מזרח ע' אמות חסר ע' שלישי אמה וכן לרוח דרום על אמות חסר ע' שלישי אמה אשתכח דהוה להו צ"ג אמות ושליש והוה להו שבעים ואחת חסר שלישי על שבעים ואחת חסר שלישי ולתשלום הקרן מן האמה חסר שלש י"ז ספחים שהן חצי אמה פחות שני ספחים כי כל אמה היא ל"ו ספחים בתבריתא וערוף אלו היו ספחים עם שלישי האמה נשתתירו מן המאה אמה ו' אמות וז' ספחים מליז באמה מעתה נחלק אלו הו' אמות לספחים כל אמה תעלה בתבריתא ל"ו ספחים ואין לנו להאריך בכך כי מילתא דתליא בחושבן היא והמבין יחשוב לעצמו והיינו דבר מועט יש ולא נתנו בו חכמים שיעור. ובידושלמי רנ) גרסינן נמי הכי כהאי ענינא ר' שמואל ב- נחמיני בשם ר' יונתן מחצר המשכן למרו דהוה לה אורך ק' אמה ורחב ג' אמה וימנין ק' אמה היין בתבריתא חמשה אלפין אמין. שבעים על שבעים בתבריתא היין חמש

עתים לבינה

הירטב"א שם ותבין. יכו) נ"ו ע"ב, ועיין ירושלמי שם דר"ם ודבנן תרויהו דרשו לה סקרא זה המקור העיר ותוצה ועיין בב"י הירטב"א שם שהביא ירושלמי זה בשיבוש יעו"ה, ובידושלמי איתא זה בשם ר"ה בשם רב ועש"ו גם בש"ס דילן יש להגי' רב במקום רבא. יכו) צ"ל במרק דעושין ססין דף כ"ג ע"ב, רכח) צ"ל דתני כברייתא דבר מיעוט יש חוץ לשבעים אמה ושיריים ולא נתנו בו חכמים שיעור מיהו זכו. רכט) שם. רל) ס"ב דעירובין ה"ה, ויש להגי' ורחב ג' אמה ג' וימנין ק' זכר' אפיק מיניהו ארבע תשעין לארבע והותה נשתתיר תשעה עשר תילתין חסר תשיעי זכר'.

אלפין חסר מאה ותנינן ע' אמה ושיריים ותני שמואל שיריים הללו היין שני שלישי אמה וכך הצעה של משנה ע' אמת ושני שלישי אמה דאינן שבקין תילתין באורכא ושבקין תילתין בפתחא הא קים תילתין דאינן תשעין אמן וחלת אמן ותילתא אסיק מיניה ארבע תשעין חסר תשע הדא היא דתני יש בו דכר קל ולא יכלו חכמים לעמד עליו והוא חלק מייב חלקים לאמה וחצי אצבע מה' אצבעות למסח נמצא ע' אמה ושני שלישי אמה וחלק מייב חלקים לאמה וחצי אצבע מה' אצבעות למסח על ע' אמה ושני שלישי אמה וחלק מייב לאמה וחצי אצבע מה' אצבעות למסח :

סח והדרינן למתני. (לג) איתמר רב הונא אמר נתנין קרפוף לזו וקרפוף לזו חייא בר רב אמר אין נתנין אלא קרפוף אחת לשתי עיריות. גרסינן בנדרים (לג) הנודר מן העיר מותר ליכנס בתחומה ואסור לכנס לעיבורה מגיל דעיבורא דמתא כמתא דמי ארי' יתני דאמר קרא ויהו בהיות יהושע ביריתו מאי ביריתו אילמא ביריתו ממש והא כתיב ויריתו מסונרת ומסונרת אלא שים בעיבורה. גרסינן כסרק עושין ססין (לג) אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב אין בורגנין ולא מסי ביראות לא בכבל ולא בשאר ארצות. סי' בורגנין כמו שזכרין עשוין בשדות לאצור בהן את התבואה. בורגנין בכבל לא דשכיחי ברקי וימנין דסלקין ושמשין להו בשאר ארצות לא דשכיחי נבני ולא שבקי סירי בכורגנין. מסי ביראות בכבל לא דשכיחי מיא בכל מקום ולא צריכי לשתות ממי בארות ובחיל גמי דלא שכיחי מתיבתא ולא שכיחי רביס למיחי למקרא במקום עולי גללים. (לד) אמר ליה רב חסדא למריה בריה דרב הונא בריה דרי' ירמיה בר אבא אמרי קא איתיו מכי כוש (לה) לבי בנישתא חלתא פרסי בשבתא [חלת

עתים לבניה

ועיין במרש"י ובמה"ס להרמב"ם ומה שביאר בתוס' יו"ט שם ס"ב מ"ה יעו"ש. (לז) שם ג"ז א', והעתיק כלשון היר"ף שלא ביאר הלכה כמאן וע"ש בראשונים מהלוקת בזה. (לח) דף ג"ז ע"ב, וגמטך בזה אחר היר"ף שהביא ג"כ כמאן הא דש"ס נדרים להמיעם בזה הא דנתנין קרפוף לעיר ועיין בדרבי משה אה"ע"ו סי' קכ"ט בשם מהר"ו לענין גם שנכתב בו העומד היום במתא פלונית והמגרש הוא בתוך עיבורה של עיר דרפויי וכול לכתוב העומד וכו' משא"כ אם הוא חוץ לעיבורה של עיר אף שהוא בתוך התחום אין כותבין העומד היום כמתא דלאו כמתא דמי כמבואר מש"ס נדרים הנ"ל, ואמנם בשו"ת מינינו להלכות גירושין סי' כ"ב הביא תשובת רבינו שמשון דאם הגדיר חוץ לעיבורה של עיר בתוך התחום יכולין לכתוב בגם דיתבא על נהר פלוני כראמרינן בש"סר"ה ל"א דתוך התחום קרובה לירושלים מיקרי ומשמע דכוותיה חשיבא וכן אמרו בתולין ק"י ברסי ב"ת חוץ לתחום אבל בתוך התחום אמר דחשוב כהעיר עצמה ע"ש וברובי תמוהים דהא מסורש בש"ס נדרים הנ"ל דתוך לעיבורה של עיר אף בתוך התחום לאו כמתא דמי וחוץ לעיר מיקרי ובשו"ת מהר"ו שם כתב ליישב אליבא דס"ל דבנדרים שאני דהלך אחר לשון בני"א, אבל זה אינו דהא בש"ס נדרים שם יליף ל"י מקרא דסודתם מתוך לעיר ועכ"ש כזה בספר גם פשוט סימן קכ"ט סוף ס"ה, ואמנם לדעתנו נראה בזה דבר נכון וברור עפ"י הסבואר בש"ס סכות י"ב על מה דתנן כשם שהעיר קולטת כך תחומה קולטת ורמינהו וישוב בה וגו' בה לא כמתומה ומשני אבוי לא קשי' כאן לקלוט כאן לדרו ע"ש. ונתבאר מזה דיש חבדל בין חיוב דבעינן רק שיהי' המקום נגדרתת שם אותו העיר להיות נורה בו מגוה העיר בזה נחשב כל שהיא תוך תחום העיר גם חוץ לעיבורה ולזה לענין דין קלוטת עיר סלקת דהעיר קולטת אמרינן דהה"ד אם היא תוך תחום העיר משא"כ חיוב דאמרו שהוא עומד או יושב בעיר לא נחשב עומד ויושב בעיר רק אם הוא עכ"ס בתוך עיבורה של עיר אבל בתוך התחום לא מיקרי אלא עומד ויושב סמוך לעיר אבל לא בתוך העיר ולזה אמרינן וישוב בה ולא כמתומה ולא אמרו ולא בעיבורה דבעיבורה כיושב בתוך העיר הי' משא"כ בתחומה ולזה א"ש בנדרים ג"ז הנ"ל דהתם דגדר משיבות ועמידות העיר ולזה אמרו לכנס בעיבורה ומותר לכנס בתחומה דבעיבורה מיקרי כאילו יושב בהעיר עצמה כדכתוב ויהי בהיות יהושע ביריתו ממש"ס לענין תחומה הוכיחו מקרא דוסודתם מעץ לעיר דהיושב בתוך התחום לא חשוב כיושב בתוך העיר עצמה דשם כתיב ונתנו ללוים מנחלת אחותם ערים לשבת ומגרש לערים והיו הערים להם לשבת ומגרשי העיר אשר נתנו ללוים מקדי העיר והצעה אלף אמה

סרסן אמאי קא מסכיתו אכורנין והאמר אכזה ראכך משמיה דרב אין בורנין בבבל כלומר אין תורת בורנין בבבל נסיק אחוי ליה הנך מתותא דמיבלען בשכעים אמה ושיריים סי' כנן נפרים שסמכים זה לזה בתוך ע' אמה ושיריים וכאלו תלהא סרסי הללו חדא מדינה היא כנן דלית הרחקה יותר משכעים אמה ושיריים כרתנן בהא מתני' הבא וכן שלש נפרים המשולשין אם יש בין שנים החצינים קמיא אמה ושיריים עשה האמצעי את שלשתן להיות אחת :

ס אין (לו) מודדין אלא בחבל של ג' אמה לא פחות ולא יותר ולא ימדד אלא כנגד לבו היה מודד ודניע לניא או לגרר מבליעו וחזר למדתו הניע לדר מבליעו וחזר למרתו ובלבד שלא יוציא חוץ לחתום ואם אינו יכול להבליעו בזה אמר ר' דוסתאי ברי' ינאי שמצתי שמקדיין בהרים. תנא לא פחות מסני שמרבה ולא יותר מסני שממעט. (לו) חני רב יוסף ג' חבלים הן של מנז' למרה. של נסריום למוסיה. של פשתן למרירה. היה מודד וכו'. מדקתני חזר למדתו (לנז) מכלל דאם אינו יכול להבליעו הולך למקום שהוא יכול להבליעו ומבליעו וצופה מדתו וחזר תנינא להא דתיר וזיה מודד והניע המדה לניא אם יכול להבליעו בחבל של חמישים אמה מבליעו ואם לאו הולך למקום שיכול להבליעו ומבליעו וצופה וחזר למדתו אם היה הניא מעוקם מקדר ועולה מקדר ויורד הניע לכוחל אין אומרים יקוב את הכותל אלא מודד והולך לו ואי ניחא תשמישתיה מחד מרירה יפה. (לנז) אמר רבי יהודה אר שמואל לא שנו אלא שאין חוס המשקולת יורד כנגדו אבל הוסיף המשקולת יורד כנגדו מודדו מרירה יפה וכמה עומקו של ג' אמה רב יוסף אלמים איתביה אביי עמוק מאה ורחב חמישים מבליעו ואם לאו אין מבליעו הוא דאמר כאחרים דתניא אחרים אומרים אפילו עמוק אלמים ורחב חמישים מבליעו. איכא דאמרי אמר רב יוסף אפילו יותר מאלפים כמאן כרבנן ולא כאחרים עתים לבניה

סביב הרי רתחוס לעיר אמרה תורה לתת ללויים חוץ סעיר מושבם וא"כ ש"ם רתחוס העיר לא מיקרי מושב העיר אלא רשיין לתשמישי העיר ונותן בה מנהגי העיר ולזה לענין אכילת חתל בש"ם חולין ק"י ה"ל הי' אסור לאכול בתוך התחום לפי שנתנה ג' שם מנהגי העיר שנתנו כאיסור אכילת חתל וכן בש"ם ר"ה לענין דבקרובה לירושלים נוהג מנהג תקיעות שופר בשבת הה"ל דבתוך התחום נוהגת משא"כ אם אנו דנין לענין עמידה וישיבת בהעיר כל שהוא חוץ לעיבורה אף בתוך התחום לא מיקרי עומד ויושב בהעיר, ומעתה נשכיל ג"כ לענין כתיבות שם הנחר בג'ס דאין כותבין מתא דיתבא בנהר פלוני אלא על גדר והיינו על בסמוך דיתבא סמוך להנהר פלוני דשייכא להעיר שפיר כתב הרבינו שסשון דכל שהוא תוך התחום ומטנה אנשי העיר משתמשין חשיבא סמוך להעיר ושייכא להעיר משא"כ בכתיבות שם המגרש דכותבין העומד היום כמתא פלוגית כל שהוא עומד את חוץ לעיבורה רמתא אף בתוך התחום לא מיקרי עומד כמתא אלא חוץ למתא במקום הסמוך למתא ובה שפיר לדעתו הג'ס ססול ב"ל ברזו ואמיתו, ומצאתי בירושלמי ב"ב ס' המוכר את הבית ה"ז איתא במכר העיר ויש לו כפרים מחוץ לעיר אית תני שהן ג"כ מכורין ואית תני דאינם מכורין ואמר רב חסרא מ"ד מכורין את שהן בתחומה ומ"ד אין מכורין את שהן חוץ לתחומה ותרבי מני משה שם מתא מש"ס ומשנה נררים ה"ל דמכורא רבין בלשון ב"ב א בין בלשון תורה אין תחומי העיר בכלל העיר וכתב דב"ב צ"ל דתני תנא מליג אממנ' דנדרים וס"ל דבלשון ב"ב א גם תחומי העיר בכלל העיר ע"ש ובמס"כ דברי שגגות הן דהא בגוף תבריותא דב"ב שם לא הוזכר העיבור בין תחום לתחום אלא דרב חסרא מחלק בזה וא"כ מה דחקי' לרב חסרא האסורא לחלק בין תחום לתחום ולעשות מחלוקות בין תבריותא לתחומי ויתר הי' לו לחלק בין העיבורא דמתא לחוץ לעיבורה וכמשנה וש"ס נררים ה"ל, ואמנם לפמ"ש באמת אין סתירה הירושלמי יען שבמכור את העיר מוכר גם כל השייך להעיר ולזה גם כל מה שהיא בתוך התחום העיר שייכין להעיר מיקרי ושפיר הוי מכורין כי אין אנו בעינן שיהיה אלו בתוך העיר אלא סביבות השייכין להעיר וזה מקף על כל מה שהוא בתוך התחום והרברים ברורים ובתשובה האריתו עור בזה. (לנז) כ"א ע"א. (לנז) שם. (לנז) לפנינו ספורש לבי כנישתא רדניאל וכן גרס בסי' הר"ח וע"ש בר"ס. (לנז) שם ג' ב'. (לנז) ג"ח א' ועפ"ש ובר"ס. (לנז) שם. (לנז) שם

(ג) הם שאין חוט המשקולות יורד כנגדו הכא כשתוט המשקולות יורד כנגדו. וכי חוט המשקולות יורד כנגדו עד כמה אמר אבימי ארבעה וכן תני רמי בר יחזקאל ארבעה. הניע להר מבליעו וחתר למדתו. אמר רב הונא בריה דרב נחן אמר רבא רמא) לא שנו אלא בהר המתלקט עשרה מתוך המש אכל בהר המתלקט עשרה טפחים מתוך די אמות מורדו והולך לו וכן הלכתא. ובלכד שלא יוציא תיץ לתחום. מיט רב הונא אמר גזירה שמא יאמרו מדה תחומין באה לכאן סי' שלא יבאו לשעת הרואים ויאמרו מדה התחום באה לכאן. אם אינו יכול להבליעו וכי. כיצד מקדד תנא רמא) תחתון כנגד לבו ועליון כנגד מרגלותיו. אמר אביי נקטינן אין מקדדן אלא בחבל של די אמות. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו אין מקדדן לא בערי מקלט רמא) ולא בעגלה. ערופה מפני שהן של חודה :

ע) מתני' רמא) אין מודדן אלא מן המוטתה ריבה למקום אחד ומיעט למקום אחד שומעין למקום שריבה ריבה לאחד ומיעט לאחד שומעין למיכה אפילו עבר אפילו שפחה נאמנן לומר עד כאן תחום שבת שלא אמרו חכמים בדבר להחמיר אלא להקל. מוטתה סי' מלשון ומחה כלומר מקום משהו ומישהו. למקום שריבה אין למקום שמיעט לא אימא אף למקום שריבה. ריבה לאחד ומיעט לאחד היינו קמיתא. היך רבה אחד ומיעט אחד שומעין לזה שריבה אמר אביי רמא) ובלכד שלא ירבה יותר ממדת העיר ואלכסונה :

עא) מתני' רמא) עיר של יחיד ונעשית של רבים מערבין את כולה של רבים ונעשית של יחיד אין מערבין את כולה אלא איכ עשה לה חצה בעיר חרשה שביחודה שישבה הי' דיורין דכרי רי' יהודה רי' שמעון אומר נ' הצירות של שני בתים. תיר עיר של יחיד ונעשית של רבים ורהיר עוברת בתוכה כיצד מערבין אותה עושין לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע ואין מערבין אותה לחצאין אלא או כלה או מכוי מכוי בפני עצמה ואם היתה של רבים דהרי היא של רבים ואין לה אלא פתח אחד מערבין את כלה. הא דקתני עושה לחי מכאן ולחי מכאן וכי אוקימנא כרי יהודה דאית לי' האי סברא דתניא יתר על כן אמר רבי יהודה מי שיש לו שני בתים בשני צדי רהיר עושה לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע אמרו לו אין מערבין רהיר בכך. ואין מערבין אותה לחצאין אלא או כולה או מכוי מכוי בפני עצמו. מאי שנא חצאין דלא דאסרי אהדדי מכוי מכוי נמי

עתים לבינה

ע"ב. רמא) צ"ל לא כרבנן ולא כאחרים, ומ"ש וכי חוט המשקולות יורד כנגדו עד כמה לפנינו הנוסחא וכי אין חוט וכי וע"ש פרש"י אבל כגרוסות רבינו גם גרוסות הרבינו תנאל הרי"ף ועיין בגיד משנה פכ"ח מה' שבת הי"א שכתב כן מצאחיה בהלכות ובספר העתים ע"ש. רמא) היינו כלישנא בתרא שם ולקולא ועיין בבעל המאור שהי' לפנינו הנוסחא ברי"ף בחילוף ובקבוש וכתב והנכון כמ"ש, ויתכן כי נוסחא הראשונה ברי"ף היתה כנוסחת הרבינו תנאל שהולך עמ"י רוב בעקבותיו דבפי' הר"ח הנוסחא כל"ק דרבא ע"ש. רמא) שם וכלשון הרי"ף. רמא) וכן הביאו הרי"ף והרא"ש השכיח זה ולא ידעתי למה הביאו הרי"ף שאין בזה ג"מ בזה"ו ואין דרכו לכתוב מה שאינו נודע בזה"ו ואולי כדי ללמד מה דתחומין דאלמים אבה רק מדרבנן, ועל הרמב"ם קשה שהביא בהלכות רוצה דין זה דאין מקדדן בעגלה ערופה והשמים הא דאין מקדדן בערי מקלט [וראייתי שחכ"מ ע"ו הגר"ב בס' אומר השכחה] ולדעתי י"ל כפי מ"ש בס"ח שם ה"ר שחיובין ב"ד לכוין הדרכים לערי מקלט שאין מניח לא תל ולא גיא בדרך ע"ש א"כ לא הי' מודמן במדידה שיבא לירי קידור כלל, ועיין היסב בירושלמי פ"ה דטוטה וספ"ב דמכות. רמא) שם ומ"ש בפי' שוכחה היא מפני' הר"ח הרי"ף והעירוף ועפרש"י ורמב"ם ומ"ש בתוספת רי"ד וברא"ש ותיר"ט ע"ש. רמא) כ"ט א'. רמא) שם ומ"ש הי' דיוורין מ"ם וצ"ל המשים ע"ש דף ס' ע"א ונסבב טעות מחשבים

אשרי אהרדי הביע דענד דקה. וכי הא דאמר רב אידי בר אבין (ננו) ארי וירא עירבה לכולא מתא דכי חייג. ולא שביק לה שיוור. איל אבין מיט עביר מר הכי, איל דאמר לי הגו סבי דידה רב חייא בר אשי. הוה מערב לה לכולה ואמינא שים עיר של יחד ונעשית של רבים הוא אמר לי לרדיו אמרי לי הגו סבי אשמה היא לה התם מחר ניטא השתא דאישתקלא רמח) לה אשמה היא לה כשני פתחים ואמור, איל לאו אדעתאי, אמר רב נחמן מולם מכאן ומתא מכאן מולם תורת פתח עליו ותורת מחיצה עליו, תורת מחיצה עליו דלא בעי שיוור שים דכל היכא דאיכא שני פתחים לא מערבין לה עד דעברין לה שיוור ומעמא דשיוור. כדי שיכירו כי העירוב הוא שהתיר המלמד לסייך אמור השיוור כדי להיות מוכיח על העירוב, תורת פתח בכוחל שבין שני חצרות רצה אחד מערבו רצו שנים מערבין, ריש אמר נ' חצרות של שני בתים אמר (ננט) רב תמא בר גוריא אמר רב הלכה כריש. ר' יצחק אמר אפילו בית אחד וחצר אחת, בית אחד וחצר אחת מיד אלא אפילו בית אחד בהצר אחת איל אבין לרב יוסף הא דרי יצחק גמרא או סברא איל מאי נפקא לך מינה איל גמרא גמור ומרתא תהא והלכתא כרי יצחק :

עב מתני' (נ) מי שהיה במזרח העיר ואמר לבנו לערב עליו במערב. במערב ואיל לבנו לערוב עליו במזרח אם יש ממנו ולביתו אלפים אמה ולעירובו יותר מיכן מתר לביתו ואמור לעירובו. לעירובו אלפים אמה ולביתו יותר מכך, אמור לביתו ומותר לעירובו. הנותן את עירובו בעיבורה של עיר לא עשה ולא כלום נתנו חוץ לתחום [אפילו אמה אחת] (נא) מה שנשכר הוא מספיד, חוץ לתחום מיד אימא חוץ לעיבורה של עיר, מה שנשכר הוא מספיד כיצד שנתנו למזרח העיר בסוף אלף אמה נמצא מהלך לרוח מזרח שלשת אלפים אמה והרי הוא נשכר אלף אמה ואינו מהלך לרוח מערב אלא אלף אמה בלבד נמצאת האלף שנשכר כרוח מזרח הספיד אוחם ברוח מערב, ואקשינן (נב) מה שנשכר הוא מספיד ותו לא כלו' אכל העיר כדי אמות דמיא והתניא הנותן את עירובו בעיבורה של עיר לא עשה ולא כלום נתנו חוץ לעיבורה של עיר אפילו מאה (נג) אמה משתכר את האמה ומספיד את העיר כולה מפני שמדת העיר עולה למדת התחום אמר רבא בר עולא (נד) לא קשיא כאן שכלתה מדתו בחצי העיר מספיד את חצי העיר עם מדת התחום שיש לו חוץ לעיר וכאן שכלתה מדתו בסוף העיר, מי מתני' דקתני מה שנשכר הוא מספיד בתחומין בלבד אבל בעיר לא הספיד כלום כשכלתה מדתו אלפים אמה של תחום בסוף העיר דאמר רב אידי אמר ריביל הוי מודד ובא וכלתה מדתו בחצי העיר אין לו אלא חצי העיר כלתה מדתו בסוף העיר נעשית העיר כולה כדי אמות ומשלימין לו את השאר. וכולהו רבוותא (נה) מספין הכין הוא הלכתא ואעיג דאמר רב אידי אין אלו אלא דברי גביאות לא איכסת לן בהכי דהא רבא דייק ממתניתין ואמר תרווייהו הניגודו אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קמנה ואין אנשי עיר קמנה מהלכין את כל עיר גדולה מיט לא משום דאנשי עיר גדולה כלתה מרתן בסוף עיר קמנה ולסייך מהלכין את כולה ואנשי עיר קמנה כלתה מרתן בחצי העיר ולסייך אין מהלכין את כולה (נו) אמר רב יוסף אמר רמי בר אבא אמר רב הונא עיר היושבת על שפת הנחל

עמים לבינה

על חמשה ומחמשה על ה'. (נז) צ"ל וכי הא דאמר רב אידי ב"א אמר רב תמא אחד מבני מבוי שעשת דקה על פתחו אינו אוסר, ר' יורא עירובה וכו' ע"ש ג"ט ב'. (נח) לפנינו ובפר"ח דאימינא לה. (נט) ס' סע"א והכל עד משה לשון הרי"ף. (נ) שם ותיבות העיר מ"ס ע"ש בגמרא רע"ב. (נא) הוספתו זה כגוסת חמשה וברי"ף ליתא ובמשנה שבידשלומו נ"ב ליתא. (נב) שם ע"ב. (נ) צ"ל אפילו אמה אחת. (נד) לפנינו ליתא אמר רבא בר עולא אלא תמא דגמרא משני לי וכו' ה' הגירסא אמר רבה בר שילא. (נה) הכל לשון הרי"ף שם. (נו) ס"א א' וצ"ל דקה וע"ש

אם יש לפניו רקק בתוך הנחל ארבע רמז מדדין לה אלפים אמה מן הנחל סי' כי ריב העתים הנחל יבש ומשתמשין בו שאינו מהללא אלא בשעת הגשם וכיון שמשתמשין בו נענייה בכלל העיר ואם לא יש לפניו רקק אין מדדין לה אלא מסתח בתייהן מאי שנא כל רקק בעלמא ד' מסתח והאי רקק ד' אמות משום דהאי שהיא על שפת הנחל בעיתה השמישיתה הלכך אי הויא ד' אמות אין אי לא לא :

עג מחגי' (נח) אנשי עיר גדולה מהלכין את כל רמז) עיר קטנה ואין אנשי עיר קטנה מהלכין את כל עיר גדולה כיצד מי שהיה בעיר גדולה ונתן את עירובו בעיר קטנה או מי שהיה בעיר קטנה ונתן את עירובו בעיר גדולה מהלך את כלה וחוצה לה אלפים אמה ר' עקיבא אומר אין לו מסקים עירובו אלא אלפים אמה אמר להן ר' עקיבא אי אחם מדיים לי בנותן את עירובו במערה שאין לו מסקים עירובו אלא אלפים אמה אמרו לו אימתי כוסן שאין בה דירורין אכל יש בה דירורין מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה נמצא קל תוכה מעל גבה. ולמדד שאמרו ונתנין לו אלפים אמה שאמלו סוף מרתו כלה במערה רס) ולית דחש לה להא דר' עקיבא אלא מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה. תיר רסל) שבת בעיר גדולה אמילו כנאמזכיא ובמערה אמילו במערה צדקדו מהלך את כלה וחוצה לה אלפים אמה :

עד רסנ) כיצד משתתפין בתחומין גניח את החכות ואומר דרי זה לכל בני עירי לכל מי שילך לבית האבל או לבית המשתה כל מי שקבל עליו מבעור יום מתר משחשיכה אסור שאין מערבין משחשך. וכבר פירשנו לעיל רסג) ענין החכות. רסד) אמר רב יוסף אין מערבין אלא לדבר מצוה מאי קמיל תנינא לכל מי שילך

עתים לבינה

בפי' ה"ח וכרי"ף. רמ) צ"ל ארבע אמות, וע"ש דאיתא אם יש לפניו דקה ארבעה וכו' א"ל אבוי דקה ארבע אמות אמרת לן עלה מאי שנא מכל דקי רעלמא דארבעה וכו' וע"ש פרש"י ולפירושו אין כיואר לתיבות עלה והנכון לדעתו לפי הידוע דרב יוסף חלה ושבת תלמודו והי' אבוי תלמודו רגיל להזכירו עש"ס נדרים מ' ע"א ובכ"ד ולזה כשאמר רב יוסף דקה ארבעה [היינו מסחים] הזכירו אבוי שגתו ואמר לי' ארבע אמות ויהיב לי' סימנא ואמרת לן עלה לפירושי או כ"ש מכל דקי רעלמא דארבעה מסחים התם וכו' [וזתיבות א"ל ס"ס] וזו ברור. רמ) שט ס"א א'. רע) לפנינו את כל עיר קטנה ואנשי עיר קטנה מהלכין אבל כגויסת רבינו נוסחת הרי"ף וכן ברש"י ש"ס ריש ע"א ובאמת כבר היו שתי נוסחות אלו גם לפני חכמי הגמרא כדאמרי' שם ברע"א מאן רבני אנשי לא מסתבש וסאן דתני ואין אנשי לא מסתבש ועיין בירושלמי שם. רס) היא לשון הגמרא ש"ע ב"ב דא"ל רבה למר יהורא בעירובין לית דחש להא דר"ע ועפ"ש"י ותוס' ופר"ח שם דקיי"ל הלכה כדברי המיקל בעירוב, אולי הצריכו לפרש כן לפי שאמר בעירובין לית דחש וכו' ואני תמה דהא בלא"ה משימא דהלכה כר"ע מתבירו ולא מתבריו כסבאור ברס"ו לעיל ובכתובות מ"ד וכאן דרבים פליגי עליו בכל דוכתא אין הלכה כר"ע וגם על כר יהודא קשה ביותר ועיין ש"ס ביצה י"א ויבמות מ' ע"א. ומצאתי בחי' הריסב"א שכתב פי' אע"ג דמיסתבר טעמי' דר"ע ע"ש ועפ"י א"ש הא דא"ל פלגא בעירובין לית דחש להא דר"ע ולא א"ל סתם הלכה כדברי המיקל בעירוב משום דבעלמא היכא דמיסתבר טעמי' דפלוגי הלכה כמותו אפי' נגד הכלל אבל כאן כבר נתפשט הלכה רלית דחש לדר"ע ולזה קיי ליה פלגא והיינו עפ"י מה שבצאתי בחי' הרמ"ה מ"ק דברכות ד"א שכתב וז"ל וסדא שמעינן דכל היכא דיאפסקא הלכתא כחד מרבנן אי נמי דנתפשטא הלכתא כותיה ואיכא מאן דפליג עליו אסור למיעבד כאידך אמילו לתומרא וחייב למיעבד כהתיירא דהאיך דנתפשטא הלכה כותיה' וטעמא דמילתא משום דמיתו כותלק על רביותו עכ"ל ודבריו הללו מתאימים עם דברי המהרש"ל בהשובה סי' ל"ד שהזכיר כן מהא דברכות הנ"ל ודלא כה"פ אוח"ט סי' תקנ"א ס"ק יו"ד שהשיג על המהרש"ל [ובחי' לברכות דהתי דברי הט"ז] ולזה אף דכאן רצה כר יהודא לחוש לדר"ע לתעמא מ"מ כיון דנתפשטא הלכה דלא כר"ע חייב למיעבד כהתיירא דאל"כ מיקרי חולק על רבותיו ולזה אמר לו פלגא כנ"ל נכון [ובש"ס קידושין ג"ט דאמר לו רבה פלגא אוקמינכו היינו עפ"י עובדא דהכאן. רסל) שם. רסג) פ"ב ע"א. רסד) ע"ל פסוקי ס"ו ע"ש. רסז) שם וברף ל"א וסיוס זה קמ"ל לדבר מצוה דווקא ליתא לפנינו

לכית האכל או לכית המשחה מאי דמיא אורחא דמילתא קמי' לדבר מצוה דווקא. רסא) ועירובי תחומין צריך לזכות ע"י אחר בן דעה כגון בנו ובתו הגדולים ועבדו ושפתחו העברים רסא) דגרסינן בפרק חלוץ רסא) אמר רב נחמן נקמינן אחר עירובי תחומין ואחד שיתופי מבוואת צריך לזכות. וכתב מר רב יהודאי נאמן רסא) בהלכות פסוקה דיליה וצריך לזכותן ע"י אחר האריך עביר נותן את החבית לבנו שהוא בר מצוה או לבתו בוגרת או לאדם אחר ואומר לו אמור שיזכה בזה העירוב כל בני מבוי זה וקבל מידו ואומר יזכו בעירוב זה כל בני מבוי זה אמר רב יוסף רסא) קטן בן שש יוצא בעירוב אמו הא יותר על בן שש צריך לערוב לעצמו. תיר רע) מערב אדם ע"י בנו ובתו הקטנים וע"י עבדו ושפתחו הכנענים בין מדעתן בין שלא מדעתן אבל אינו מערב לא ע"י בנו ובתו הגדולים ולא ע"י עבדו ושפתחו העברים ולא ע"י אשתו אלא מדעתן :

ע"ה מתני' רעא) וכמה היא שיעורו מזון שתי סעודות לכל אחד ואחד מזוג לחול אבל לא לשבת דברי ר' מאיר סי' דכין דבשבת סעודתו על היין אכול טסי וכרעבתון דמי ולא בעינן אלא כחול דהייל סעודה בינונית. רבי יהודה אומר לשבת אבל לא לחול כלומר שתי סעודות כסעודות השבת דכין דאית ליה בשבת בישראל וכורא או מיני ליפתן לא אכיל סת אלא פתח מסעודתו בתול וזהו סי' וזה מה מחנונין להקל. ור' יוחנן בן ברוקה נותן שיעור לעירוב בדבר ידוע אומר מכבר כפוגריון מארבע סאין בסלע. סי' שיעור המאה ששת קבין שהן כ"ד ליסרין והסלע ד' דינרין ובשעה עתים לבניה

אבל כן הוא ברי"ף שם ומה נראה דס"ל דלעיוכאב היא דבעירוב לדבר הרשות גם בדיעבד לא הוי עירוב ועיין טור וכ"י א"ח סי' תט"ו שהביא מחלוקת הראשונים בזה ולכאורה ראוי לומר כיון דעירובי תחומין אקניו רשותא היא א"כ כיון דאסרו רבנן דאין מערבין רק לדבר מצוה אם עירב לרבר הרשות לא חל הקנין כלל כדאמרינן בכתובות פ"א ע"ב דאמר רב יוסף כיון דאמר רבנן לא ליזבין עבר וזבין לא הוי זבין' זבין ע"ש והט"ז בא"ח סוף סי' תקנ"ד כתב להלך דבמדי דאין עבירה בגוף המעשה אמרינן דאף בדיעבד לא מהני כמו התם דא"כ מה הועיל דכל חכמים בתקנתן אבל בדבר שהיה עבירה בגוף המעשה כוודאי מועיל תק"ה גם על לכתחלה דכל אדם יוחר מלעשות עבירה ע"ש ובהה המתקני הא דש"ס גוטיין ל"ו ע"א דפליגי רבי ורשב"ג בטלו אי מכוול או לא משום מה כח ב"ד יפה ואמרתו דתלו' במחלוקת ר"י ור"ל שם אם התקנת הוי' משום תקנות סמורים או משום תקנת האשה משום עגונא ולפ"י רשב"ג ס"ל משום תקנות עגונא וא"כ אין איסור בעצם הדבר ולזה ס"ל דבטלו אינו מבוטל דא"כ מה כח ב"ד יפה כי לזה תבין לצערה משא"כ רבי ס"ל משום תקנות סמורות וא"כ יש איסור בגוף הדבר ולזה ס"ל דבטלו מבוטל ולא שייך בזה כח ב"ד יפה דבוודאי כל אדם יהוי' נזהר שלא לגרום סמורות בישראל והחיד העובר על זה תקולר תלוי בראשו וכדהט"ז שם וזה כיון מאור ולפ"י בעירובי תחומין כיון דבגוף הנחת העירוב לא עשה שום איסור א"כ ראוי לומר דאפי' בדיעבד לא מהני לדבר הרשות אך י"ל דהכא כיון דבלא עירוב אסור לילך הוין לחתוב א"כ כשתקנו שלא לערוב רק לדבר מצוה כל שעירב לדבר הרשות כדי לילך הוי כעושה איסור אלא העירוב חל והבין. רסא) ע"ט ב'. רסא) פ' ע"א. רסא) לפנינו איתא אחר עירובי תחומין ואחד עירובי תצרות אבל בפר"ה ליתא ואחד עירובי תצרות וגם ברי"ף נראה שלא הוי' כן בגוססות הרי"ף ונתוסף אצלינו כסוכה מדברי הרבנו יונתן שם וגם ברא"ש נתקן מהת"ש והק"ג ע"ש. רסא) עיין כה"ג שלנו פ' הדר ופ' כיצד משתתפין ועיין שאלתות פ' כשלח. רסא) שם פ"ב ע"א ולפנינו רב אפי' ולשון רבינו כלשון הרי"ף שם ושם רב אפי' אבל בפ"י הרי"ה איתא כגודסת רבינו. רע) רעא) שם. זכ"ש הטעם לר"ם כיון דבשבת סעודתו על היין אכול טסי כל דבריו הם דברי הרבינו חננאל שם, ובש"ס אמרו משום דרווחא לבסוכא שכיח והכוונה דבסוכה תבשילי שבת כדאמרינן בשבת קי"ט סע"א ועש"ס ביצה מ"ז ע"א נסכה יתירה נותן באדם ע"ש דפרש"י שיש לו רווחב לב להיות שמה לרווחתה ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו, ולפ"י היא בעצם סגולת השבת דבשבת אכיל טפי, והרי"ה שכתב דקובע בשבת סעודתו על היין כוונתו לש"ס ברכות מ"ב ע"ב דמבואר כן וצ"ע דברי הרמב"ם בפ"ה סי"ז

שיהיה השער שבשוק ד' מאין בסלע נמצא סאה בדניר וחשבון הדינר. שש מצה כסף והמעה שני פונדיונין נמצא י"ב פונדיונין בדניר כ"ד לישראל נמצא כשתמכור הסאה בדניר נמצאו שני ליסרין בסודרין אשתכח דכבר של עירוב הוי שני ליסרין והן שתי סעודות כל סעודה לישראל. ר' שמעון אומר שתי ידות לכבר משלש ככרות לקב הוי עירוב נמצא שיעור הכבר לישראל ושליש ושתי ידותיה הן שיעור העירוב. ירושלמי (רע"ב) מוזנו לחול אבל לא לשבת דברי ר' מאיר וכ"ו ר"מ סבר בחול דלית ליה בשש (רע"ג) לאכול בו אכול פיתא ציבחר בשבת דאית ליה סמעימס אכיל פיתא סנין ר' יהודה סבר בחול דלית ליה מה לאכול אוכל פיתא סנין כשבת דאית ליה מה לאכול אוכל פיתא ציבחר איתא חמי ר' יוחנן בן ברוקה אהן עביד עיגולא תריסר ביעין והדין עביד עיגולא חסניא ביעין והוא ר' שמעון ותנא כן (רע"ד) קרובין דבריהן להיות שוין רב הווא אמר צא מהן שלש ליציאה. ובירדן (רע"ה) תנא קרובין דבריהן להיות שוין. דבריהם דמאן אי כ"ו יוחנן בן ברוקה ארבע סעודות לקבא. אי ר' שמעון תשע סעודות לקבא אמר רב חסדא צא מהן מהצה לחנוני אכתי למר תמני למר תשע היינו דאמרינן וקרובין דבריהן להיות שוין. וכתב הגאון ר' יצחק בהלכות דלית רע"ו הלכך כד היין שמינה סעודות בקב והקב יש בו ארבע מאות וזו גדולים שהן ארבע מאות דינרים נמצא הקב ארבע ריטלין כל לישראל סאה זו שהן סאה דינרין והמאה דינרין הן במשקל של ערביים שהיא א"ל קרואין קמיד זו כ"ל והן לישראל היין שתי סעודות לישראל קמח ובכל סעודה חצי לישראל קמח:

ע"ן בפרק חלקן (רע"ו) תנן בענין שתומי סבואות נתמעט האוכל מוסיף ומכה ואי"צ להודיע נתוספו עליהן מוסיף ומכה וצריך להודיע וסניא דשמעתא בנמרא (רע"ז) אם האוכל מין אחד אפילו כולה מוכה ואי"צ להודיע ואם שני מינין ונתמעט מוסיף ומכה ואי"צ להודיע ואוקימנא לקמן בחצר של שני סבואות שמתוך שאתה מתירו בסמני זה אתה אוסרו בסמני האחר אבל בחצר שבסמני אחד אי"צ להודיע מי"ס דוכות היא חזין לאדם שלא בסמני ובהשוכה לנאן ד"ל (רע"ט) ס"י הא סמני הכי ומחני נתמעט האוכל מוסיף ומכה ואי"צ להודיע נתוספו עליהן מוסיף ומכה וצריך להודיע אליבא דמ"ד אין מערבין לאדם אלא מדעתו קיימא וה"ק כגון שידעו בני סמני שזה יוכה להן או שעירבו כל אחד ואחד משלו ונתמעט האוכל שעירבו בו ולא נשאר כשיעור שנשאר להיות עירוב לכולן יכול אחד מהן להוסיף עליו אלא שצריך להקנותו ומה שמוסיף ביוכי עיי אחר אין צריך להודיע בראשונה מסני שכל אחד יסמך ומדעתו עירבו לו מעיקרא וכשנתמעט האוכל ונשלם אי"צ לדעתו אבל אם נתוספו עליהן אחרים יש לאחד מבני הסמני לזכות עיי אחר ולערב לו אלא שצריך להודיעו כדי שיהא עירוב מדעתו ואמרינן עלה אמר רב שזיב אמר רב חסדא (ר"פ) זאת חלוקין עליו חביריו על ר' יהודה דתנן לסי שאין מערבין לאדם אלא מדעתו ארי יהודה כריא בעירובי תחומין אבל בעירובי חצרות מערב לדעתו ושלא לדעתו. לסי שזיבין לאדם

עתיים לבינה

דכלים כ"א ע"ש. רע"ג פ"ש שם ה"ב. רע"ג) לפנינו שם הגירסא בחול דלית ליה מה לאכול ונרחקו בסירושו ובמכת נכון בגירסת רבינו והיא כמו בש"ס כרכות מ' ע"א לית דין צריך בשש פ"י ליפתן ועינין ערוך ערך בשש. רע"ד) חך ותנא כן וכ"ו צ"ל קודם המאמר איתא חמי וכן הוא בירושלמי שם. רע"ה) כוננתו ובש"ס דילן ע"ש מ"ב ע"ב. רע"ו) כוננתו להלכות הרי"ף ולפנינו איתא בענין אחר וכפי מ"ש רבינו לקמן סוף סיבן ע"ו שמצא הרי"ף בתשובה שחור בו ע"ש. רע"ז) פ' ע"ב. רע"ח) היא לשון הרי"ף שם אבל לפנינו שם כרי"ף הלשון משונה ועמ"ש הרי"ף בבעל המאור שם ובפ"י הרבינו יונהן דרוק. רע"ט) סמאן עד קרוב למוף הסימן ומשקל גזירת וכו' הכל היא תשובת גאון זה ולע"ע לא מצאתיו בתשובת גאונים שאצלינו. ר"ל) צ"ל זאת אומרת. ע"ש מ' ע"ב.

שלא בסנין וקיס לוי לרב חזרא דאפילו בחצר של מבוי אחד פליגו רבנן עליה דרי יהודה ובסוף פסקא אוקימנא להא דתנן נתוספו עליהן מוסף ומזכה וצריך להודיעו אליבא דריביל דאמר כל מקום רפא) רבי יהודה אימתי ובמה אינו אלא לפרש דברי חכמים בחצר שבין שני מבואות ולא קמא דריביל אלא כמלחו פליגו רבנן עליה משום דרי יוחנן אמר רפא) בריא חלוקה היא ואעפ"כ הלכה בוו כרי יהודה דאמרינן עלה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרי יהודה שמעינן מינה דליתא להא מתני' דנתמעט האוכל דקאמר מעיקרא ומזכה ומערב ואיצ להודיע מבעוד יום ולכשידע משחשיכה מותר הוא להכניס ולהוציא והוא דפרינן ברישא לענין נתמעט האוכל במאי עסקינן אילמא שהי' האוכל ממין אחד מאי אירוי' נתמעט אפילו כולה נמי מניח ומזכה ואיצ להודיע דמעיקרא כבר הודיע ואי בשני מינן אפילו בנתמעט נמי צריך להודיע וחירצא איבעי' רפא) ממין אחד ולא שנא נתמעט כלומר שכלה לנמרי איצ להודיע אבל הוכח דכלה שני וצריך להודיע כיון דקימי' הלכתא ואיצ להודיע לא בראשונה ולא בשנייה כסיל לוי האי כוליה, וכמה היא שיעורו בוטן שהן מרובין מזון שתי סעודות לכולן ובוטן שהן מועטין כנרנרת להוצאת שבת לכל אחד ואחד רפא) והכי סי' שאם הניח מזון שתי סעודות בין למרובין בין למועטין כשר ולא מיבעי' מועטין שהניע לכל אחד חלק יפה דכשר אלא אפי' הי' מרובין כשאתה מחלק את מזון שתי סעודות עליהן אין מניע לכל אחד מהן אפילו כנרנרת כשר אבל אם לא רצה להניח מזון שתי סעודות אלא פחות מעט ראוי לשער אם כשאתה מחלק מניע לכל אחד מהן שיעור נרנרת להוצאת שבת כשר ואם אין מניע לכל אחד שיעור נרנרת חייב להוסיף עד שיהא כשיעור הוה ופי' כהוצאת שבת שכן חייב על הוצאות אוכלין כנרנרת, ואמר רב יהודה אמר שמואל דתריצא כמה הן מרובין מייה ואילך סי' לפום דאמר ולפום דפריש רי' יצחק ברי' דרב יהודה משמי' דרבא דאגב דוחקא דמילתא שמעינן שמוזן שתי סעודות כשאתה מחלקן רפא) לא הויין ייה נרנרת לסיכך אם ייה בניא הן אם בשתי סעודות מערב להן שפיר דמי אם כפחות אין יכול לפחות אלא כשיעור שאם יתחלק העירוב על כל אחד מעט נרנרת כהוצאת שבת וכשאתה מחשב שתי סעודות לרי' יוחנן בן ברוקה ורי' שמעון שנתנין שיעור מן הקב כד הוית פחות מייה נרנרת וארי' יוסי בדיא שצריך מזון שתי סעודות למרובין או כנרנרת לכל אחד ואחד מן המועטין בתחילת העירוב, אבל מי שיערב כשיעור הוה הכשר לערב בו ונתמעט ונשת"ד ממנו כל משרה כשר, והוה יודעין שווי ששינינו רפא) בהמביא לא אמרו לערב בחצרות אלא שלא לשכח את התינוקות, כך סי' כיון ששינינו כיצד משתתפין במבוי נמרנו את הדבר שכפי שורות הדין שאחר שיעירבו שתופי מבואות מותרין בחצרות ולא היו צריכין לערב להן רפא) אלא אמרו חכמים שאע"פ שנשתתפו עתים לבינה

רפא) צ"ל ששנה רבי יהודה וכנראה שרבינו לא גרס כמשנתנינו וגם בסו"ת ליתא ועתוס' שם ר"ה ה"ג, רפא) שם פ"ב ומתהרין כ"ה רע"א, ודברי הגאון קשים בעיני דלמה נדרתו דברי ריביל מניזום דרי' יוחנן והרי קי"ל דהוכח דפליגו ריב"ל ורי' יוחנן הלכה כריב"ל ע"ת: ע"ז ל"ה ר"ה דדא ותוס' עירובין ס"ה ע"ב ד"ה אוקלטי וככ"מ, ומצאתי בחי' הריב"א עירובין מ"ז ע"ב ד"ה ושמעינן שכתב דהגאונים פסקו בכל מקום דהלכה כרי' יוחנן נגד ריב"ל ע"ש ועיין בכ"מ פ"ד מ"ה ברכות ה"ד שכתב דכיון דהלכה כריב"ל נגד ר"י א"כ קי"ל כריב"ל דגם כמתה היא לפרש ולא לחלוק יע"ש ומ"מ הגאון כאן שכתב דליתא דלריב"ל היא כשיטתו' דהגאונים דס"ל להיפוך דריב"ל ור"י הלכה כרי' ועיין ספר די מלאכי ואינו תח"י כעת, רפא) צ"ל איבעית אימא ע"ש בדר' פ' ע"ב ויש כאן מ"ס ע"ש בגמרא ובטרסות הרי"ף ותבין להגי', רפא) שם ובנוסחת הרמב"ם בפ"ה ס' שגורס כן להוצאות שבת וכן גרסות הרי"ף בניסחות א"י, רפא) צ"ל דאגב אורחא דמילתא וכו' כשאתה חלק לא הויין יותר מן י"ח נרנרת, רכז) תיבות בהמביא שבויש היא ואולי צ"ל בהמשנה, רפא) סי'

במבוי יערבו בחצרות כרי שלא לשכת את התינוקת כי ההוא דתנינן רפח) מערבין בחצרות ומשתתפין במבוי כרי שלא משתכח תורת התינוקת דברי ר' מאיר וחכאי או מערבין או משתתפין ואמרין עלה אמר רב גי'ל אמר רב היק וחכאי עירבו בחצר מותר כאן וכאן נשתתפו במבוי מותרין כאן וכאן ואמר רב יודא אמר רב הלכה כרי מאיר ורב הונא אמר מנהג כרי מאיר ור' יוחנן אמר נהגו העם כרים אבל במקום שלא נשתתפו במבוי לא ולא אמרו לערב בחצרות אלא שלא לשכת התינוקת דלית מידי אחרינא למיסמך עליהו והתם מעמא משיים סומכין על שיתוף כי ההיא דתנן שכת אחד מבני החצר ולא עירב מותרין כאן וכאן רפח) מבוי מבוי ולא נשתתפו מותרין בחצרות ואמרין במבוי שהמבוי לחצרות כחצר לבתים ואף הו' יודעין שהפונדק כחצר ולא במבוי לחצרות ומשקל נרונת וזית וכותבת ושאר שיעורין במשקל כפסים של ערביים אליבא דנאון זה וככר כתבנו תשובה זו בהלכות חלה, ובתו דכתבין האי ענינא דלעיל דכתב הנאון ר' יצחק בהלכות דליה הלכך כד הויין שצננה סעודות בקב והקב יש בו ר' מאות וזו גדולים שהן ר' מאות דיגרים נמצא הקב וכו' כל האי מימרא דכתבין לעיל ר' ב' בתר הכי הויין תשובה לנאון ר' יצחק ר'ל) דהדר ביה מהאי מימרא דכתב בהלכות ואלו תורף דבריו באותו תשובה ובפרק כצד משתתפין תמצא זאי מימרא והקב יש בו ר' מאות וזו ומתוק להלן עד תיר ראשית עירסותיכם ותכתוב במקום המתק הכי וזו כ"ל מוזן שתי סעודות מאה זו כ"ל כל סעודה חמשים וזו קמח שבעין וחמשה וזו במשקל ספרד : כמה היא שיעורו בזמן שהן מרובין מוזן שתי סעודות לכולן בזמן שהן מועטין כנרונת להתצאת שבת לכל אחד ואחד, א"ר יוסי כד"א בתחילת עירוב אבל בשווי העירוב כל שרו לא אמרו לערב בחצרות אלא שלא לשכת את התינוקת וכמה הן מרובין רב יודא אמר שמואל ר'ל) מיח בני אדם ואילך ומיש י"ח דנקיס אמר רב יצחק כרי' רב יודא לירי מפרשין לי מיניה דרבא כל שאלו מחלקין ואין כנרונת לכל אחד ואחד הן הן מרובין ואם לאו הן הן מועטין ואנב

אורחא קמיל דשתי סעודות רידן הן י"ח נרונות :

ע"ז כתנ"י ר'ל) בכל מערבין ומשתתפין דנין מן המים ומן המלח דברי ר' אליעזר ר' יהושע אומר כבר הוא עירוב אפילו מאפה מאה והוא פרוסה אין מערבין בה כבר באמר ותוא שלם מערבין בו תיר ר'ל) בכל מערבין עירובי תחומין בכל משתתפין שותפי סבאות ולא אמרו לערב כפת אלא עירובי חצרות לכד והא מתניתן לרברי ר' יהושע דמורה הוא בעירובי תחומין ושותפי מבוי ולא סליגא כהרי ר"א דבעינן כפת אלא בעירובי חצרות לכד וסוגיין כרי יהושע דאין מערבין עירובי חצרות אלא כפת ואין מערבין אלא כפת שלימה ואפילו היא כאמר ואין מערבין כפת פרוסה ואפילו היא מאפה מאה ולא קיל שיעירובי חצרות סת מכל בתים אלא היק אין מערבין

עתיים לבניה

לערב עור את החצרות. רפח) דף ע"א סע"ב וצ"ל כרי שלא משתכח תורת עירוב סן התינוקת וע"ש רע"ב א'. רפח) ע"ב רע"ב. ר"ה) סוף סימן ע"ה. ר"ה) וכן היא מתוקן בגוססת הלכות הרי"ף שלנו כדהדר ב' ויש שם שיבוש במ"ש הויין ב' סעודות מאה זו כי לכל סעודה ג' וזו זכר' ותיבות כי לכל מגובגם אבל באמת מ"ס וצ"ל מאה זו כ"ל, כל סעודה זכר' והמעתיק שלא ידע ביאור התיבות כול משך הלמד לתיבת כל ובאמת צ"ל כ"ל כמו דאיתא כאן שכן היו קורין בבבל לזוזים וזו כ"ל עיין ג"כ לקמן בה' קירוש בשם הרי"ש הנגיד ואולי היא כמו שהיו כותבין בפולין מעות מדודים וכן כ"ל היא לשון מידה כמו בש"ס ב"ב צ' רע"ב תיקן כ"ל וכתבין ק"ה רע"ב כל מילתא [ועיין דקדוקי סופרים שם דנוסתה הכ"ו כ"ל מילתא] ועיין כפתו ופרת פס"ו. ר"ל) צ"ל אמר רב יהודא אמר שמואל וכו' מיניה דרבא ע"ש מ' ע"ב. ר"ל) שם. ר"ל) מ"א א', והוא לשון הרי"ף וכנסתה הרי"ף גוססת ספרים ישנים עתוס' שם ד"ה אית ב', וקר אפי' היא מאפה מאה היא

בסוף פרוסה כלל כנון שבא ליטול פרוסה מכל בית וביה, אבל היכא דלקח קמח מכל בית ובית וערכוהו ועשאו סת שלימה כבר ערכו בסוף ואף סת שלמה ושפיר דמי ומעשים בכל יום נהיני למיעבד [בן] אבל אי שקיל קמח מכל בית ובית ועבדיה כבר שלם ונפרס ולא תפריה אין מעריבין בו עירובי הצרות אבל אם תפרי בקיסם (לזה) ואין תפרי ידוע מעריבין בה כדרב יוסף, ובפרוסה מיט לא מעריבין אמר ר' יוסי בן שאול אמר רבי (לז) משום איבה כלומר שלא יתקנאו זה בזה לומר אני מביא שלמה וזה פרוסה, ונריסין בירושלמי (לז) מפני מה אטרו מעריבין בחצרות מפני דרכי שלום ומעשה כאחת שהיתה רבובה עם חברתה ושלחה עירובה כידי כנה ונפסתייה ונשקתייה אתא אמר לה לאימה אמרה איכן רחמה לי מחוך כך עשו שלום ההיד וכל נתיבותי שלום רחמ' איל רב אחא בר' רבא אשי (לז) עירבו כולן בפירות מהו איל שמא יחזור דבר לקלקולו הלכך לא מעריבין, ומסקינן נמי שאם נפרס כבר של ערוב כשיעור כרתנן התם (ז) רבי אליעזר אומר תרוסה עולה במאה ועוד, ועוד זה אין לו שיעור ר' יוסי בן המשולם אומר ועוד קב ממאה סאה שחת המרצע, וכן אם נפרס כבר העירוב שיעור חלה נחתום שהוא אחד מביה כשר לעירוב דאי' יונתן בן שאול אמר רבי (לז) ניטלה הימנה כדי חלתה וכדי דימועה מעריבין לו בה סי' או כדי דימועה ולא שתייהן כאחת דאי שתייהן כאחת לא מעריבין ביה, ומקשינן והתניא כדי דימועה מעריבין לו בה שהוא מעט כדי חלתה אין מעריבין לו בה שהפרס ניכר מפני שהוא הרבה ותצינן לא קשי' הא בחלה נחתום הא בחלה בעהיב רתנן שיעור חלה אחד מכא וכי' ומכל אלו נתברר דטונין כרי' יהושע דכבר שלם כעינן לעירובי חצרות, וכתב הגאון (סז) בהא דר' יונתן בן שאול דניטלה כדי חלתה וכי' הבי ורביז כנון שעירב כדמאי חזיר וניטל ממני כדי חלה וכדי דימועה, ואנן חוי לן עתים לבינה

סחרי' ומשם ואילך היא מתשובה לגאון הביאה רבינו לקמן סימן צ' וע"ש בסופו, וזה) כדמשני חש"ס שם הא רירוע תפרי' וכו' ומ"ש כדרב יוסף ט"ס וצ"ל כדרב חסדא ע"ש. (לז) שם, ומכאן עד שלום היא מהלכות הרי"ף שם, (לז) ס"ב ת"ב ופ"ו ח"ט, ובאמת אין זה עיקר הטעם כי היא תקנה שלמה שלא יתפרצו לטלפל מרה"י כמ"ש הרמב"ם אבל כוונת ריב"ל [בעל מאמר זה] לזו הגוף שלא יקלו בזה כי כל מצות השו"ת ותק"ח מלבד עיקר טעם נגלה או נסתר של חובת המצוה יש בו גם תועלת צדדי כאשר גם במצוה זו הקלה מלבד עיקר הטעם יש בו גם תועלת שתועיל גם להבאת שלום וזה שאמר הה"ד דרכי דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום כי דרך היא הנגלה מה שהיא עיקר מהלך לרבים ונתיב היא מהלך צדדי בלתי עיקר וכן היא במצות השו"ת שגם טעם הצדדי שיש בו בלתי היתרו עיקר גם היא תהי' להועיל לתכלית טוב שתצטח על ידו. (יח) שם והרי"ף השמיט כל זה ועיין ברו"ה שם ובהרב המגיד פ"א מה' עירובין ה"ח. (לז) לכאורה גם בזיכה אחד פרוסה עבור כולן דלא שייך לחוש משום איבה מ"מ ו"ל ג"כ דלא מהני משום גזירה זו דישתכח אח"כ הדין ושוב גם כשיתן כל אחד יתנו קצתן פרוסות ויהזור לקלקלא ועיין בהגה"מ פ"א דעירובין בשם מהר"ם שהק' בזה אמנם נראה רבינו דלכות אחר עבור כל בני החצר מילתא דלא שכיח היא כה"ג אין לחוש לשמא יחזור דבר לקלקלא וכח"ג מפרש בש"ס גיטין דף ה' ע"א לענין פס"ג ובפ"ג דאף אחר שלמו צייב לומר משום שמא יחזור דבר לקלקלא מ"מ בשנים שהביאו דלא דמילתא דלא שכית היא א"צ דבה לא חיישינן לשמא יחזור ע"ש וה"ג בזה כנ"ל נכון. (ט) תרוסות פ"ז מ"ז, (סא) שם, עירובין פ"א א' (סז) כוונתו לדברי הגאון בתשובה שהביאה לקמן בסוף סי' צ' ע"ש וכנראה שהגאון מפרש כדי חלתה וגם כדי דימועה [ולאו או או קתני] אולי משום דקשיא לוי' רבינו דאשמעינן כדי חלתה כש"כ כדי דימועה דהוי שיעור פרות ועתים' שם נתקשו בזה, ודוחק לומר דזו ואצ"ל זו קתני דלא שייך זה אלא בשתי בבית לא בשתי תיבות וכמ"ש התוס' ריש פרק האיש מקדש, ולזה מפרש דניטל כדי שתייהן כאמר, ורבינו הניח כצריך עיון משום דבולי' האי ודאי אין מעריבין שהפרס ניכר טובא כן נראה ברעתה, אך דלפ"ו למה הוצרך הגאון לפרש דווקא כשעירב כדמאי, ויותר נראה דגם הגאון מפרש או זה או זה אלא שבכונת הגאון לפרש דמיורי שבאמת לא הוסיף מסנה חלתה או דימועה ממש אבל בסתוקן באמת

צריך עיון טובא בדברי זה הגאון (סג) אמר רב יוסף (סד) חסרה בקיטם מערבין לו בה והתניא אין מערבין לו בה לא קשיא הא רידוע חסרה הא ללא ידוע חסרה. אמר שמואל (סה) מערבין בפת אורז ואין מערבין בפת דחוק. אמר רב (סז) מערבין בפת עדשים וכו' :

עך מתני (סז) נתן אדם מעות לחנוני או לנחתום כדי שיזכה לו בעירובו דברי ר' אליעזר חכיא לא זכו לו מעותיו ומדיום בשאר כל אדם שזכו לו מעותיו שאין מערבין לו לאדם אלא מדעתו אר"י יהודה בריא בערובי תחומין אבל בערובי חצרות מערבין לו לדעתו ושלא לדעתו לפי שזכין לו לאדם שלא בפניו. ומדיום בשאר כל אדם שזכו לו מעותיו מאן שאר כל אדם אמר רב בעל הבית וכן אמר שמואל בעה"ב דאמר שמואל לא שנו שלא זכו לו מעותיו אלא נחתום אבל בעה"ב קנה ולא שנו בנחתום דלא קנה אלא ברא"ל וזי לי אבל אמר לו ערוב לי קנה ולא שנו דא"ל וזי לי לא קנה אלא מזה אבל כלי קנה. אמר ר"י בריא בערובי תחומין וכו' אמר רב יהודא אמר שמואל (סח) הלכה כר' יהודה ולא עוד אלא כל מקום ששנה ר' יהודה בערובין הלכה כמותו א"ל רב חנא בנדתאה לרב יהודא, אמר שמואל אפי' במבוי שנישלה קורתו או לחיו. א"ל בעירוב אמרתי לך ולא במחיצות. אריב"ל בכל מקום ששנה ר' יהודה אימתי ובמה אינו אלא לפרש דברי חכמים ור' יוחנן אמר אימתי לפרש ובמה לחלוק:

עט תנן נמי בהאי מסכתא (סט) בכל מערבין ומשתתמין חוץ מן המים ומן המלח והכל ניקח בכסף מעשר חוץ מן המים ומן המלח. הגודר מן המזון מותר במים עתים לבינה

אפי' בנסילת כל שהו מיקרי מרסח ודלא כהמפרש מרנקים בלשון כדי דבמתוקן מיירי עתוס' שם ובחי' הרי"ב"א והא דנקים גם מדומע אף רכ"ש"כ הוא מכרי חלתה משום דברסאי מיירי וקמ"ל אף ראינו רק תוסרא רובנן בעלמא מ"ם בנסילתה לא השיבא מרסח וע"ש בחי' הרי"ב"א ולפ"ז לא ידעתי למה הניחו רבינו בצ"ע טובא ואולי דלשון כדי קשי' לי' דמה שמעט דבמתוקן מיירי ואפי' בנסילה כשיעור זה לא מיקרי מרסח להיות קמירא כדבר, ואי משום הא אין כל כך קשי' עתוס' שם ודו"ק. (סג) לפנינו רב חסדא וכן העתיק לקמן בסו' צ'. (סד) עיין ב"ו ושי"ע או"ח סי' קס"ח בשם הרוקח שרין מזה להתיר בכה"ג גם לענין לחם משנה כשבת דמיקרי שלם בכה"ג וע"ש בכמ"א ועיין שו"ת מנחת יעקב סי' ב' ועיין היסב תוס' סוטה י"ח ע"א וצ"ע מתוספתא ס"ג דטבול זים התניא אתרוג שנמרץ ותחבו בכוש או בקיסם אינו חיבור שאין חיבורי אדם חיבור ובע"כ צ"ל דשאני הכא לפי דלא בעינן שיהי' שלם רק משום איבה וכל דחיבורו דלא ניכר תיפריה ליכא איבה משא"כ לענין לחם משנה רבעינן כבר שלם וכן בכל כיוצא לא מהני זה דחיבורי אדם אינו חיבור ועפ"ז נדדה גם דברי הרב בשו"ת בית יעקב סי' קמ"ב שספק להתיר באתרוג שנישלה פיססתו והיברה במחט וראייתו מש"ס עירובין דהכא ובאמת אין הדמיון שזה ונעלם ממנו התוספתא הג"ל ועשו"ת שבות יעקב ח"א סי' ל"ה השיג עליו ג"כ אך לא הרגיש מהתוספתא הג"ל אך לענין לחם משנה י"ל ג"כ היתם לא בעינן שלם רק מפני כבוד שבת ומהני גם בחיבור דכה"ג כמו בעירוב ובמק"א כתבתי עוד בזה. (סז) היינו כבר עוקבא אליבא דשמואל ולא כ"ו אליבא דשמואל דבשנתם מערבין ע"ש וצ"ע דבש"ס ברכות ל"ו ע"א מבואר דשמואל משויה לי' אורז ורוחן שוה, ועתוס' וברי"ף שם שספקי חלק בין אורז לרוחן והיינו כבר עוקבא דהכא ודרא"ש שם השיג עליו וכתב דרוחן נמי שייך ויין ומועד הלב כמו אורז ע"ש ותמתיי שלא הביא שוה הל' בבחולקות דר"ז וזר עוקבא כאן, וגם שסותר א"ע דהא הוא מוסק ג"כ בכאן כבר עוקבא דאין מערבין בפת דרוחן ומערבין באורז ומדוע השיג שם בברכות על הרי"ף ומשווי לי' כאחד וצ"ע. (טו) שם אמר רב חייא בר אבין אמר רב ועיין ברי"ף. (טז) שם. (סח) הא דאיצטריך לפסק הלכה כר"י כיון דמוסק כ"מ ששנה ר"י בעירובין הלכה כמותו כדמרוך הש"ס לעיל ברמ"ז רע"א גבי ריב"ל דאמר הלכה כר"י בן גרזי צ"ל ג"כ כדמשני שם דהו"א רווקא נגר יחיד אבל לא כנגד רבים ע"ש ואינו סבין הא דתמה הש"ס לקמן צ"ה ע"א על דפסק שמואל התם הלכה כר' יהודא מהא דאמר כאן דהלכה כר"י בעירובין ולא במחיצות ע"ש ומה קשיא אדרבא ביון דבמחיצות ליתא להאי כללא ולזה ויצרך חתם לפסק כר' יהודה וצ"ע. (טט) כ"ו ע"ב, וכל דבריו עד סוף הסימן הכל לשון הרי"ף

ובמלח מערבין לנייר בין ולישראל בתרומה סומכוס אומר כחולין ולכהן בבית הפרס רבי יודה אומר אסילו בבית הקברות מפני שהוא יכול לחוץ וליקר ולאכול הייל הוא ועירובו במקום אחד. ארי יוחנן אין למדין מן הכללות אסילו במקום שנאמר בהן חוץ אמר רבינא ואי תימא רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינא בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח האיכא נמי כמהן ופטריות דאין מערבין בהן שי' אלא שי"מ אין למדין מן הכללות ואפי' במקום שנאמר בהן חוץ שי"מ חוץ מן המים ומן המלח ודווקא מים בפני עצמן ומלח בפני עצמו אבל מים ומלח כאחת מערבין. תניא שי"ט כל האוכלין מצטרפין לסמול את הגייה בכחצי שי"ט וכמוזן שתי סעודות לעירוב וכביצה לשמא סוממא אוכלין סבר רב יוסף לסימר הא דתני וכמוזן שתי סעודות לעירוב עד דאיכא סעודה מהאי וסעודה מהאי אמר רבא אסילו למחצה לשליש ולרביע שי"ט א"ל הוא מרבנן לרבא תפוחין בכמה ואסיקא שי"ט אמר רב נחמן תפוחין קבב טעו תניא ריש בן אלעזר אומר עוכלא תבלין ולימרא ירק ועשרה אגוזים וחמשה אפרסקין ושני רימונים ואתרנו אחד וכן לעירוב. הא דתניא עוכלא תבלין וכו' כענין ששינוי במשנתנו טעו אין פוחתין לעניים כגורן מחצי קב חיסין וקב שעורין וכו'. תניא שי"ט ריש בן אלעזר אומר יין כדי לאכול בו מוזן ב' סעודות. תמץ כדי לאכול בו, זהים וכצלים כדי לאכול בהן שתי סעודות. ויין דאמרן יין מבושל אבל יין שאינו מבושל מערבין בשתי רביעיות וכצלים נמי דאמרן באימהות אבל בעלין לא. ועלין דאמרין דאין מערבין בהן דלא איבעיל ורדתא אבל איבעל ורדתא לית לן בה. אמר רב יהורא אמר שמואל שי"ט כל שהוא ליפתן כדי לאכול בו שתי סעודות וכל שאינו ליפתן שי"ט אינו נאכל כמות שהוא כדי לאכול ממנו ב' סעודות. בשר חי כדי לאכול ממנו ב' סעודות ט"ז בשר צלי רבה אמר כדי לאכול בו ורב יוסף אמר כדי לאכל ממנו והלכתא כרבה. אמר רב שימי בר חייא מערבין בכיצות תיזת וכמה אמר רב נחמן סיני אמר

שתים :

עחים לבינה

רפ"ג דמכילתא. שי' עיין בבבאורי הגרא"ו בש"ע אור"ח שי' שפ"ז ס"ק ס"ז מ"ש כזה נגד כל הראשונים, ואף כי כנמלה קטנה נגד ענק אנכי לנגוד ט"מ חלילה להרים יד נגד כל הראשונים וכנראה שלא חי' לפניו תירושו הריטב"א לעירובין ע"ש רב"ז שכתב דהקוש' במכהין ופטריות חיון שנאכלין כמות שהן ומ"מ לא השיבא אוכלא לבני אינשי גם בתורת ליפתן עיי"ש לזה לא הקשו סתבואה ושערין חיון דהני לאו מירי דראוין לאכול חיון משא"כ כמיהין ופטריות דהוי כמלה דג"כ ראויה היא כמות שהיא וא"צ בישול מצד עצמיותו אלא דכוין דלא השיבא אוכלא לבני אינשי אלא כתבלין בבישול אין מערבין בו וא"כ והא איכא כמיהין ופטריות דכמו כן ראוין הן כמות שהן וא"צ בישול מצד עצמיותן מ"מ הרי לא השיבא בלא בישול אוכלא לבני אינשי אלא כשנתקנו בבישול עם בשר ושומן וכיוצא דג"כ לפ"ו אין מערבין בהן ואפי"ה לא תני להו וש"מ דאין למדין מן הכללות כנ"ל והבין. שי"ה שם כ"ט א', וצ"ל חנן דמשנה היא במעילה י"ז ע"ב. שי"ט צ"ל בכחצי פרס. שי"ט לפנינו אמר לית רבה אפי' למחצה וכו'. שי"ט נראה דהיינו רב נחמן בר יצחק דמוכר ג"כ בכמה מקומות בסתם והוא חי' תלמיד רבא אבל רב נחמן סתם חבירו רוב הונא המצוי בש"ס חי' רבו דרבא ולא יתכן להיות מפרש על שאלות התלמיד לרבא תלמידו. טעו עיין ירושלמי מ"ה דמיהא ה"ד ושם איתא ג"כ רובע אורו ובש"ס רילן השמישו דאורו אינו נאכל לליפתן וא"כ שיעורו מוזן שתי סעודות ומה דלא נקיס הירושלמי ג"כ רוחן משמע דס"ל דאין מערבין ברוחן ועמש"ל אות ש"ה. טעו) פיהא פ"ח מ"ג. שי"ט שם כ"ט א', היבא להקשות ממנו על רב דאמר דשועור יין ב' רביעיות בשתיים ב' סעודות ולזה משני לחלק בין יין מבושל לאינו מבושל. וקשה דבתוספתא במכילתן פ"ו תניא סתם ברייתא כרב ולמה לא הביא הש"ס יותר לסייע לרב תניא נמי הכי, ומה ראי' למה שבארתי במק"א דבתוספתא שלנו נתוסף הרכבה כפי אוקמתא דש"ס רילן. שי"ט כ"ס ב'. שי"ט צ"ל אלא נאכל. ט"ז עיין חי' הריטב"א שכתב דיש שפירשו דהיינו בשר סליח דאי לא אין דרך לסעוד בו וכן פירשו בירושלמי ע"ש, ותמהתי דגירושלמי במכילתן פ"ג

פ' מתני' (שכל) מערבין בדמאי ובמעשר ראשון שניטלה תרומתו ובמעשר שני הקדש שנמרו והבהנים בתלה ובתרומה אבל לא בסבל ולא במעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו ולא במעשר שני הקדש שלא נמדו השולח את עירובו ביד חשוו (שכנ) או ביד מי שאינו מודה בעירוב אינו עירוב ואם אמר לאחר לקבלו סמנו היו עירוב. וק"ל דיו"ש צריך עירובי תחומין אבל לא עירובי חצרות דהא מלונתא דר' יצודה ור' דוסא ורבנן לענין שכנ) ירא שמא תתעבר כדכתבין לעיל. אבל יום הכסודים ודאי כשבת היא וצריך אפי' עירובי חצרות ושיתוסי מבואות ומעיל בו עירוב אעפ"י שאינו יכול לאוכלו ביה"כ כדכתבין לעיל [סי' ע"ט] הא דתנן מערבין מערבין לנויר בין ולישראל בתרומה ותניא מלונתא דביש וביה ותניא אמרו ביה לביש שכנ) אי אתם מודים שמערבין לגדול ביה"כ אע"פ שחייב בתענית ואסור לו לאכול אמרו להן אבל אמר להם כשם שמערבין לגדול ביה"כ כן מערבין לנויר בין ולישראל בתרומה. שמעינן מינה דבין ביש ובין ביה כולו סכירא לכו דמערבין לגדול ביה"כ עירובי תחומין ועירובי חצרות כשבת וכן הלכה :

עד כאן פרשי עירובי תחומין לפי עניות דעתין.

עתים לבניה

שם איתא בשר מליח מערבין בו בשר חי מערבין בו דתנין הבבליים אוכלין אותו כשהוא חי מפני שדעתן מקולקלת ע"ש הרי דהירושלמי קאמר בשר חי סמס ג"כ מערבין אף שאינו בשר מליח, ועל כן נ"ל דצ"ל בירושלמי בשר חי אין מערבין בו ומייתא ראי' מדתנן דרך הבבליים אוכלין חי מפני שדעתן מקולקלת וש"מ דאין דרך בנ"א לאוכלו חי וכ"מ בירושלמי פ"ח דפסא"ה ה"ד ולא קתני התם מערבין בו ועיין ירושלמי סנהדרין פ"ח ה"ב אבל בשר חי כלב הוא ע"ש ובה מיושב ג"כ קשויות הגאב"ק לבוב בהגהות ירושלמי עירובין שם כנ"ל נכון. (שכל) שם ל"א א'. (שכנ) שם ב'. צ"ל לענין ר"ה שהי' ירא וכו' ע"ש ל"ם א' ועד סופו חבל לשון הרי"ף פ"א רביצה רכו תתס"ה ועמ"ש בזה לקמן בהשפלות אות ח'. (שכנ) ל' רע"ב :